

รายงานการวิจัย
การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

พระครูปลัดกวีวัฒน์ และคณะ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนจากสนับสนุนการวิจัยจาก
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

Management of teaching and learning in Buddhism of moral
teaching Monk in schools in the context of New Normal

พระครูปลัดกวีวัฒน์ (ธีรวิทย์ ฉนทวิชฺโช)

พระเสฏฐนนท์ ภาทรากุโธ

พระกิตติพล ญาณพล

ศรัณย์ ทำวมิตร

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนจากสนับสนุนการวิจัยจาก
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประจำปีงบประมาณ 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) 2) เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) วิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 684 รูป/คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ประเภท ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ส่วนการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) หรือ F-test หากทดสอบแล้วพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า

1) ความคิดเห็น โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ และด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ตามลำดับ

2) ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ที่มีสถานภาพ เพศ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา ต่างกัน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

3) ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)” ตามที่ได้นำเสนอมานี้มีบางประเด็นที่ไม่ได้นำเสนอโดยละเอียด ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าศึกษาวิจัยเพิ่มเติม

คำสำคัญ : 1. การจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา 2. บทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน 3. บริบทในฐานวิถีชีวิตใหม่

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows: 1) to study the roles of Buddhist monks in schools in teaching and learning Buddhism in the context of a new way of life (New Normal); 2) to study methods of teaching and learning Buddhism. Religion of monks teaching morality in schools in the context of a new way of life (New Normal) and 3) to study the factors promoting the teaching management of Buddhism of monks teaching morality in schools in the context of a new life (New Normal). Mixed Method Research using questionnaires It was a tool for collecting data of 684 images/person using stratified randomness. There are two types of statistics used in the data analysis: mean ( ) and standard deviation (S.D). One-way ANOVA or F-test, if significant differences were found. statistically significant at the 0.05 level

The results showed that

1) The opinions, including 4 aspects, had a high level of interpretive value as follows: Methods of teaching and learning Buddhism in a new life-based context. Factors promoting Buddhism teaching in a new life-based context in terms of learning management in Buddhism subjects in a new life-based context and the role of monks teaching morality in the context of the new life base respectively

2) The results of the analysis of research hypothesis testing with different status, sex, age, education, and educational background were not different in all 4 aspects.

3) Recommendations for teaching and learning Buddhism of monks teaching morals in schools in the context of a new way of life (New Normal)” as presented here, there are some issues that are not presented in detail. which is an issue worth further research

Keywords : 1. Management of teaching and learning in Buddhism 2. The Role of moral teaching Monk in schools 3. the context of New Normal

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จเสร็จสิ้นได้ด้วยความอนุเคราะห์ที่สนับสนุน ช่วยเหลือ จากบุคคลหลายๆ ท่าน ในโอกาสนี้จึงใคร่ขอขอบคุณมายังท่านผู้มีส่วนแห่งความสำเร็จดังนี้

ขอบคุณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยเพื่อพัฒนานักวิจัยและปรับปรุงการเรียนการสอน แม้จะมีเวลาน้อยนิดเพราะสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 และงานวิจัยทุกปีได้นำเป็นหลักฐานเพื่อเป็นการยืนยันในระบบประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเข้ามาตรวจและประเมินทุกปีอีกด้วย

ขอขอบคุณคณะกรรมการตรวจโครงสร้างและคณะกรรมการตรวจเล่มสมบูรณ์ ที่ได้เมตตาตรวจต้นฉบับและได้ให้ข้อเสนอแนะแก้ไข จนเป็นรายงานวิจัยที่สมบูรณ์ เพื่ออนุมัติให้ดำเนินการต่อไปได้ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ด้วย

หากความดีจากการวิจัยนี้ เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่ได้ศึกษาในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ขอให้ธำรงรักษาไว้ตราบนานเท่านาน และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อันเป็นสถานที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ให้ผู้วิจัยสามารถยืนหยัดอยู่บนเวทีวิจัยได้อย่างมั่นใจต่อไป

พระครูปลัดกวีวัฒน์, ดร.
หัวหน้าโครงการวิจัยและคณะ
23 ธันวาคม 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ฐ
บทที่	1
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	6
1.3 สมมติฐานการวิจัย	7
1.4 ขอบเขตการวิจัย	7
1.5 นิยามศัพท์	8
1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	10
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น	10
2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
2.1 การสอนศีลธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	12
2.2 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	17
2.3 หลักการจัดการเรียนการสอน	23
2.4 สำนักงานพระสอนศีลธรรม	37
2.5 บริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)	44
2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
2.7 สรุปรอบแนวความคิด	54
3 วิธีดำเนินการวิจัย	56
3.1 วิธีและขั้นตอนในการวิจัย	56
3.2 ระเบียบวิธีการวิจัย	57
3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	58
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	62

3.6	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	63
3.7	สรุปวิธีดำเนินการวิจัย	63
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
4.1	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	64
4.2	ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	65
4.3	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	113
5.1	สรุปผลการวิจัย	114
5.2	อภิปรายผลการวิจัย	118
5.3	ข้อเสนอแนะ	126
	บรรณานุกรม	127
	ภาคผนวก	
	ภาคผนวก ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ	130
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์	131
	ภาคผนวก ค แบบสอบถาม	134
	ภาคผนวก ง ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง	139
	ภาคผนวก จ ผลการหาค่าความเชื่อมั่น	143
	ประวัตินักวิจัย	145

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ตารางมาตราส่วนจัดระดับความสอดคล้อง	60
4.1 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ	66
4.2 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	66
4.3 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	67
4.4 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิการศึกษา	67
4.5 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยรวมทั้ง 4 ด้าน	68
4.6 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) 1)ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่	69
4.7 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) 2)ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่	70
4.8 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) 3)ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่	71
4.9 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (NewNormal)4)ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่	72
4.10 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ	73

- 4.11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ 74
- 4.12 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ 75
- 4.13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ 76
- 4.14 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ 77
- 4.15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ 77
- 4.16 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ 78
- 4.17 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ 79
- 4.18 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New

	ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ	86
4.28	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ	87
4.29	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ	88
4.30	ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)	89
4.31	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) รวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอายุ	90
4.32	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอายุ	91
4.33	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ	91
4.34	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ	92
4.35	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ	93
4.36	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	94

- ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิธีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ
- 4.37 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ 95
- 4.38 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ 96
- 4.39 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ 96
- 4.40 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ 97
- 4.41 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) รวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา 98
- 4.42 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) รวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา 99
- 4.43 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา 100

- 4.44 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้าน
บทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา 101
- 4.45 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New
Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่
จำแนกตามวุฒิการศึกษา 102
- 4.46 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถี
จัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิ
การศึกษา 103
- 4.47 ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ระดับการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New
Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่
จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) 104
- 4.48 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New
Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่
จำแนกตามวุฒิการศึกษา 105
- 4.49 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้าน
ปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิ
การศึกษา 106
- 4.50 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New
Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนก
ตามวุฒิการศึกษา 106

- 4.51 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการ
จัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา 107
- 4.52 ค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้าน
บทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ 108
- 4.53 ค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านศา
สนศึกษา 109
- 4.54 ค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้าน
ปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ 110
- 4.55 ค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการ
จัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ 111
- 4.56 ค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)
เปรียบเทียบทั้ง 4 ด้าน 112

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.1 แสดงโครงสร้างการบริหารสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	41
2.2 แสดงรูปกรอบแนวคิดในการวิจัย	55

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.1.1 ความเป็นมาของการวิจัย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชาชนยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาตั้งแต่อดีต พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงนำหลักทศพิธราชธรรมเป็นแนวทางการปกครอง ดังเช่นพระปฐมบรมราชโองการของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ความตอนหนึ่งว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” นอกจากนั้นแผ่นดินไทยยังเป็นแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติมากมาย สัญลักษณ์ที่ปรากฏมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งยืนยันว่าสังคมไทยเป็นสังคมวิถีพุทธ คือวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยที่ผูกพันกับวัดและพระสงฆ์ แต่ปัจจุบันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นไปอย่างก้าวกระโดดและรวดเร็วตามกระแส “โลกาภิวัตน์” หรือโลกการสื่อสารไร้พรมแดน คนในสังคมมุ่งการแข่งขันกันทำงานเพื่อความสำเร็จด้านธุรกิจหรืออาชีพ มีค่านิยมฟุ้งเฟ้อหรือหลงใหลวัตถุ เกิดลัทธิบริโภคนิยม การเปลี่ยนแปลงและค่านิยมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสังคมโดยกว้าง และเป็นปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหาด้านพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่กำลังเรียนหนังสือและเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศ ดังนั้น การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาพฤติกรรมและจิตใจของเด็กวัยรุ่น จึงเป็นเรื่องสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการเผยแพร่ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และนำพาเยาวชนให้มีพฤติกรรมที่ดี เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต (โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2557)

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2548 - 2550 โดยแรกเริ่มรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายถวายพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่เข้าไปสอนในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษาทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประมาณ 600 รูป ภายหลังจากการที่กระทรวงวัฒนธรรมได้ทำข้อตกลงความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ และมีการประชุมร่วมกัน พบว่า กระทรวงศึกษาธิการมีความต้องการพระภิกษุไปสอนศีลธรรมในโรงเรียนเฉพาะที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ไม่น้อยกว่า 58,037 รูป โดยเฉพาะโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งมีอยู่จำนวนมากกว่า 10,000 แห่ง กรมการศาสนาได้เปลี่ยนบทบาทการบริหารโครงการพระ

สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในปีงบประมาณ 2551 ที่ดำเนินการมาแต่เดิม ไปสนับสนุนกิจกรรมคุณธรรมอื่น ๆ โดยได้ออณาภาระงานพร้อมงบประมาณให้กระทรวงศึกษาธิการรับดำเนินการ และได้มอบให้มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มาดำเนินการจัดเข้าในพันธกิจประเภทงานให้บริการวิชาการแก่ชุมชน (กรมการศาสนา, 2558 : 1 – 6) โดยได้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5 หน่วยงาน ได้แก่ (1) มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ด้วยมีพระสงฆ์ที่มีความพร้อมและมีพระที่สอนศีลธรรมอยู่ในสถานศึกษาต่าง ๆ อยู่แล้ว (2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีศึกษานิเทศก์และสถานศึกษา/โรงเรียนที่มีความต้องการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน (3) กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม มีวัฒนธรรมจังหวัดซึ่งเป็นผู้ดูแลโครงการ ๆ มาแต่เริ่มแรก (4) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีผู้อำนวยการพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นผู้ส่งเสริมพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่เข้าไปทำการสอนในโรงเรียน (5) คณะสงฆ์ ซึ่งมีสำนักงานเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด ปกครองดูแลพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

สำนักงานพระสอนศีลธรรม ถือเป็นนโยบายของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในด้านบริการวิชาการแก่สังคมในรูปแบบของการจัดทำโครงการเพื่อการเผยแผ่วิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคม โดยจัดเป็นหนึ่งในแผนกลยุทธ์ระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2556 – 2565) ในกลยุทธ์ที่ 3 การให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาที่เสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนแก่สังคม เป้าประสงค์ที่ 3.1 การบริการวิชาการโดยถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมของสังคมและชุมชนให้สอดคล้องกับการพัฒนาและการแข่งขันของประเทศ การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีอัตราพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 6,700 รูป มีโรงเรียนที่พระสอนศีลธรรมเข้าไปดำเนินการสอนมากกว่า 6,500 โรงเรียน ผลผลิตนักเรียนที่ได้รับการสอนศีลธรรมในระดับต่าง ๆ มากกว่า 200,000 คน โดยกำหนดให้สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีศูนย์ประสานงานในส่วนวิทยาเขตและวิทยาลัยอีก 9 แห่ง ลักษณะการดำเนินกิจกรรมหลักของคณะกรรมการบริหารโครงการและเจ้าหน้าที่ ได้แก่ การอบรมและพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีทักษะด้านการเรียนการสอน การส่งพระสอนศีลธรรมไปสอนในโรงเรียนทั่วประเทศ และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยกระบวนการวิจัย (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย , 2558) สภาพและปัญหารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน คือ จำนวนพระสอนวิชาพระพุทธศาสนา ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน โดยเฉพาะด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ คือ สื่อการเรียนการสอนไม่มีความน่าสนใจ สื่อการเรียน

การสอนไม่ทันสมัย ทำให้่วงนอนน่าเบื่อ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ คือ โรงเรียนมีอาคารสถานที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการสอน คือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนสอนไม่เร้าใจทำให้นักเรียนเกิดความน่าเบื่อ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เป็นแบบเรียบง่าย ๆ ด้านการวัดและประเมินผล คือ ขาดการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ไม่มีการประเมินผลการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในรายวิชาพระพุทธศาสนา การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษา ต้องจัดการเรียนการสอนให้เป็นรูปแบบที่สามารถให้พระสอนศีลธรรมสอนในโรงเรียนอย่างเต็มที่ ต้องสนับสนุนงบประมาณให้ครูผู้สอนเข้ามาสอนวิชาพระพุทธศาสนามากขึ้น มีความเหมาะสมต่อจำนวนผู้เรียน ความชำนาญการด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้วยสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก อันสาเหตุมาจากการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ โดยมีองค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายไว้

องค์การอนามัยโลก (WHO) ประกาศตั้งชื่ออย่างเป็นทางการสำหรับเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ โดยใช้ชื่อว่า Covid-19 ซึ่งย่อมาจาก “coronavirus disease starting in 2019” หรือโรคที่เกิดจากไวรัสโคโรนาที่มีการเริ่มต้นในปี 2019 องค์การอนามัยโลก ระบุว่า การตั้งชื่อไวรัสจะหลีกเลี่ยงการอ้างอิงถึงสัตว์, ชนิดของสัตว์, ชื้อคน, วัฒนธรรม, ประชากร, อุตสาหกรรม, อาชีพ หรือสถานที่ตามภูมิศาสตร์ เพื่อไม่ให้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้รับผลกระทบจากการถูกตั้งเป็นชื่อของไวรัส

นายทีโดรส อัดฮานอม เกเบรเยซุส ผู้อำนวยการองค์การอนามัยโลก กล่าวว่า ในการเลือกชื่อให้ไวรัส องค์การอนามัยโลกหลีกเลี่ยงที่จะพาดพิงถึงที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อย่างเจาะจง, สายพันธุ์ต่างๆของสัตว์หรือกลุ่มคน ตามกรอบคำแนะนำสำหรับการตั้งชื่อเพื่อหลีกเลี่ยงสร้างบาดแผลหรือมลทินให้แก่เมืองอยู่ยั้ง และก่อนหน้านั้น องค์การอนามัยโลก ตั้งชื่อชั่วคราวให้ไวรัสใหม่นี้ว่าโรคกลุ่มอาการหายใจลำบากเฉียบพลัน “2019-nCoV” ส่วนคณะกรรมการสาธารณสุขแห่งชาติของจีน ในสัปดาห์นี้ ได้ตั้งชื่อให้ไวรัสชั่วคราวเช่นกันว่า novel coronavirus pneumonia หรือ NCP โรคโควิด 19 คือโรคติดต่อซึ่งเกิดจากไวรัสโคโรนาชนิดที่มีการค้นพบล่าสุด ไวรัสและโรคอุบัติใหม่นี้ไม่เป็นที่รู้จักเลยก่อนที่จะมีการระบาดในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีนในเดือนธันวาคมปี 2019 ขณะนี้โรคโควิด 19 มีการระบาดใหญ่ไปทั่ว ส่งผลกระทบต่อหลายประเทศทั่วโลก การระบาดครั้งแรกเกิดขึ้นที่ตลาดค้าสัตว์ป่าเมืองอู่ฮั่นหรือตลาดขายอาหารทะเลสด South China Seaboard เมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน จากนั้นการแพร่ระบาดกระจายไปในหลายพื้นที่ ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโควิด-19 ทำให้ผู้ป่วยมีอาการปอดอักเสบรุนแรงจนถึงแก่ชีวิตได้ โดยที่เชื้อไวรัสตัวนี้สามารถแพร่กระจายจากคนสู่คนผ่านการ ไอ จาม หรือสัมผัสกับสารคัดหลั่งของผู้ป่วยที่มึนกวัดยสันนิษฐานว่าตัวนิ่ม หรือ ลิ่น สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่เชื่อว่ามีสรรพคุณตามยาแผนโบราณและถูกลักลอบล่าเพื่อนำส่งขายในตลาดสัตว์ป่ามากที่สุดในประเทศจีน อาจเป็นพาหนะนำเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 จากค้างคาวมาสู่คน เนื่องจากตัวนิ่มอาจได้รับเชื้อไวรัสจากการสูญเสียมูลค้างคาวที่ตกตามพื้นดิน

ขณะที่มันกำลังใช้เส้นตัวกั้นมดและแมลง อาการทั่วไปของโรคโควิด 19 ที่พบมากที่สุดคือ ไข้ ไอ และอ่อนเพลีย อาการที่พบน้อยกว่าแต่อาจมีผลต่อผู้ป่วยบางรายคือปวดเมื่อย คัดจมูก น้ำมูกไหล เจ็บคอ ท้องเสีย ลิ้นไม่รับรส จมูกไม่ได้กลิ่น หรือผื่นตามผิวหนัง หรือสีผิวเปลี่ยนตามนิ้วมือนิ้วเท้า อาการเหล่านี้มักจะไม่รุนแรงนักและค่อยๆเริ่มที่ละน้อย บางรายติดเชื้อแต่มีอาการไม่รุนแรง

โดยวิธีป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เบื้องต้นทุกคนสามารถป้องกันตัวเองและคนรอบข้างให้ห่างไกลจากเชื้อไวรัสโควิด 19 ได้ดังนี้ เลี่ยงการใกล้ชิดกับผู้ที่มีอาการไอ จาม น้ำมูกไหล เหนื่อยหอบ เจ็บคอ เลี่ยงการเดินทางไปในพื้นที่เสี่ยง โดยเฉพาะเมืองอุ้งที่เป็นรังโรค และเมืองอื่น ๆ ในประเทศจีนที่มีการระบาด ระวังการสัมผัสพื้นผิวที่ไม่สะอาด และอาจมีเชื้อโรคเกาะอยู่ ควรล้างมือให้สม่ำเสมอด้วยสบู่ หรือแอลกอฮอล์เจลอย่างน้อย 20 วินาที งดจับตา จมูก ปาก ขณะที่ไม่ได้ล้างมือ เลี่ยงการใกล้ชิด สัมผัสสัตว์ต่าง ๆ โดยที่ไม่มีการป้องกัน ทานอาหารสุก สะอาด ใช้ช้อนกลาง ไม่ทานอาหารที่ทำจากสัตว์หายาก ควรดูแลสุขภาพ ออกกำลังกายและพักผ่อนให้เพียงพอ หลังจากกลับจากต่างประเทศภายใน 14 วัน หากมีอาการป่วยควรรีบไปพบแพทย์โดยเร็ว และแจ้งรายละเอียดว่าเราเคยไปต่างประเทศมาแม้ว่าประเทศนั้นจะไม่มี การติดเชื้อก็ตาม สำหรับบุคลากรทางการแพทย์หรือผู้ที่ต้องดูแลผู้ป่วยที่ติดเชื้อไวรัสโควิด 19 โดยตรง ควรใส่หน้ากากอนามัย หรือใส่แว่นตานิรภัย เพื่อป้องกันเชื้อในละอองฝอยจากเสมหะหรือสารคัดหลั่งเข้าตา

ทั้งหมดนี้คือวิธีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และมีวิธีการป้องกัน แต่สิ่งสำคัญคือผลกระทบกับการเรียนการสอนต่อผู้สอนและผู้เรียน โดยผู้สอนต้องผลิตสื่อการเรียนการสอนมาใช้ให้เหมาะสมกับสถานที่ของโรงเรียนซึ่งมีความพร้อม ด้านกิจกรรมการสอน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ และสื่อที่กระตุ้นความสนใจผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์เป็นสิ่งสำคัญ มีความแตกต่างจากในอดีตมาก มีการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อเทคโนโลยี และทรัพยากรต่าง ๆ จากทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็วและสะดวก มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ในสังคมเกิดขึ้นมากมาย วิถีชีวิตและการทำงาน มีความแตกต่างจากอดีต มีความเปิดกว้าง ยอมรับ และให้ความสำคัญกับข้อมูลความรู้และข่าวสารที่หลากหลาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้คนในศตวรรษนี้จึงไม่สามารถใช้ความรู้และทักษะบางอย่างในอดีตมาแก้ปัญหาในปัจจุบันได้ดี การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ไม่ใช่กระบวนการถ่ายทอดความรู้ แต่คือการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้คนนั่นเอง การเรียน (Online Learning/Entertainment) การอยู่บ้าน สิ่งสำคัญในการพัฒนาและการค้นหาตัวตน สิ่งหนึ่งก็คือ การหาความรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตัวเอง ด้วยการเรียนรู้ซึ่งสามารถเลือกเรียนในช่วงเวลาที่สะดวกได้ตามต้องการ สามารถย้อนกลับ เพื่อทบทวนเนื้อหาและทำความเข้าใจใหม่ได้ และประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การท่องเที่ยวใหม่รูปแบบออนไลน์ เช่น การชมพิพิธภัณฑ์เสมือน (Virtual Museum) การเที่ยวพิพิธภัณฑ์ออนไลน์ (Virtual

Exhibitor) และการเข้าชมแกลอรีชื่อดังต่างๆ (Virtual Gallery) ในปัจจุบันนี้มีศัพท์อยู่คำหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมมาก คือ New Normal ชีวิตวิถีใหม่

New Normal ชีวิตวิถีใหม่ คือการปรับตัวในภาวะที่หลาย ๆ คนจะต้องปรับเปลี่ยนชุดพฤติกรรม ในช่วงมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ออกมาระบาดแล้ว เปลี่ยนชีวิตเราไปอีกร้าน ทำให้เราต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบวิถีชีวิตไปพร้อมกันทั่วโลก จากที่เราเคยออกจากบ้าน เพื่อไปทำงาน ไปโรงเรียน เราต้องหันมาทำทุกอย่างที่บ้าน รวมถึงการปรับเปลี่ยนทางด้านธุรกิจและบริการต่าง ๆ ให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน จึงต้องปรับเปลี่ยนไปสู่การเปิดระบบลงทะเบียนออนไลน์ ในที่สุดทั้งหมดนี้ก็ได้กลายเป็น New Normal ในสังคมของเราไปนั่นเอง

การ Work From Home การอยู่ในบ้าน พร้อมทำงาน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในที่อยู่อาศัยของตนเอง ส่งผลต่อความต้องการที่พักอาศัยที่เปลี่ยนไปจากเดิม ที่อาศัยในพื้นที่ที่มีขนาดเล็ก อาจจะไม่เพียงพอ

การเรียนรู้ Online Learning/Entertainment การอยู่ในบ้าน สิ่งสำคัญในการพัฒนาและการค้นหาตัวตน สิ่งหนึ่งก็คือ การหาความรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตัวเอง ด้วยการเรียนรู้ ซึ่งสามารถเลือกเรียนในช่วงเวลาที่สะดวกได้ตามต้องการ สามารถย้อนกลับ เพื่อทบทวนเนื้อหาและทำความเข้าใจใหม่ได้ และประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เราควรเปลี่ยนให้ทุก ๆ ที่กลายเป็นโรงเรียน โดยเฉพาะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องปรับตัวให้เข้ากับยุคนี้ เพราะการเรียนรู้ยังต้องดำเนินอยู่แม้นักเรียนไม่สามารถไปโรงเรียนตามปกติ ในหลายประเทศที่ประกาศมาตรการปิดโรงเรียน รัฐบาลมักจะออกมาตรการด้านการเรียนรู้มารองรับ ด้วยการเรียนทางไกลรูปแบบต่าง ๆ โดยพิจารณาจากเงื่อนไขความพร้อมด้านอุปกรณ์ ความพร้อมของพ่อแม่ และความพร้อมตามช่วงวัยของเด็ก การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และสอนอย่างมีแผนที่เหมาะสม ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมก่อนการสอนแบบใหม่ วิธีการหนึ่งคือ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะหลังการระบาดของโควิดสิ้นสุดลง ทั้งนี้ควรเริ่มต้นโดยการจัดกลุ่มตัวชีวิตให้เป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้แผนการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์การระบาด พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา หน่วยละ 2 สัปดาห์ เพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลาการประเมินสถานการณ์การระบาด ทั้งนี้ หากครูสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยให้ร้อยเรียงกันอย่างเป็นระบบทั้งเทอมหรือทั้งปี ก็จะช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพได้ดียิ่งขึ้น และได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในอนาคต

การเรียนรู้ออนไลน์ในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามมาด้วยปัญหาและผลกระทบหลายด้านกับตัวผู้เรียนและสถาบันครอบครัวโดยตรง ทั้งในแง่ความพร้อมของ

การเข้าถึงโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ตในต่างจังหวัดที่ยากต่อการรับสัญญาณ ความพร้อมในด้านอุปกรณ์การใช้งานในการเรียนนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมาก แน่ใจว่าการปรับตัวของหลายๆ โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษานั้นเริ่มที่จะให้ความสนใจด้านนี้เพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในโครงสร้างพื้นฐานของสังคมอย่างการศึกษาที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนไทย ที่ยังต้องอาศัยความสามารถในการรับมือปัญหาเหล่านี้จากรัฐบาลด้วย วันนี้เราจึงมาพูดคุยถึงการปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาไทยทั้งในข้อดีและข้อเสียของการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ข้อดีของการเรียนออนไลน์ การเรียนออนไลน์จะสามารถย้อนกลับไปฟังหรือรับชมการฉายซ้ำได้ เพื่อการทบทวนบทเรียนอีกครั้ง การเรียนออนไลน์ที่บ้าน ช่วยป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ตามหลัก Social Distancing ช่วยลดเวลาในการเดินทางยังสถาบันการศึกษา ทั้งผู้สอนและผู้เรียน เพิ่มประสิทธิภาพในการใช้อินเทอร์เน็ตค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีได้มากขึ้น มีช่องทางสื่อสารที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็น Line, E-mail, Facebook Message ช่วยเพิ่มความสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อระหว่างผู้สอนและผู้เรียนได้มากขึ้น ข้อสังเกตที่มีผลกระทบต่อการเรียนออนไลน์ การเข้าถึงอุปกรณ์เรียนออนไลน์ เช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ต, โทรทัศน์, โทรศัพท์มือถือหรือสมาร์ทโฟน และแท็บเล็ต สำหรับการเรียนออนไลน์ของนักเรียนที่มีอย่างจำกัด นักเรียนหลายคนที่ไม่มีอุปกรณ์การเรียนเหล่านี้ ทำให้เด็กหลายคนไม่สามารถเรียนได้ หรือทำให้กลายเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องซื้อให้เด็กที่ต้องเรียนออนไลน์ อาจทำให้เพิ่มภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่มากขึ้นได้ การสอนที่เป็นการสื่อสารทางเดียวโดยผู้สอน อาจทำให้เกิดความผิดพลาดในการรับรู้ของผู้เรียน กรณีในครอบครัวมีพี่น้องนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่คนละระดับชั้น และอุปกรณ์การใช้เรียนออนไลน์ ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนได้อย่างสะดวกได้ รวมถึงทำให้ไม่มีสมาธิในการเรียน ความสามารถในการใช้งานอินเทอร์เน็ตของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่มีข้อจำกัด อาจจะเข้าใช้งานไม่ได้ หรือเกิดข้อผิดพลาดทางเทคนิคอื่น ๆ ทำให้ต้องมีผู้ปกครองควบคุมการใช้งาน จึงเห็นความสำคัญและผลกระทบของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระบาด ทางสำนักงานพระสอนศีลธรรม จึงได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาปัญหาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้มีการจัดการเรียนรู้อุบายพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เพื่อนำมาแก้ไขปัญหในการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

1.2.2 เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

1.2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 ผู้สอนที่มีสถานภาพต่างกันมีบทบาทต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เป็นอย่างไร ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) แตกต่างกัน

1.3.2 ผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ต่างกัน

1.3.3 ผู้สอนที่มีอายุต่างกันมีปัจจัยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ต่างกัน

1.3.4 ผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีปัจจัยส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 684 รูป โดยมีขอบเขตครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3) และช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) จำนวน 252 รูป โดยใช้หลักสุตรตามกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยมีเนื้อหาที่ควบคุม ด้านบทบาทพระสอนศีลธรรมนโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้ครอบคลุมพื้นที่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่สอนในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร

1.4.4 ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้เริ่ม ตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2564

1.4.5 ขอบเขตด้านตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ตัวแปรตาม (Dependent Variable) บริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอน การใช้วิธีสอน เทคนิคการสอน รูปแบบการเรียนการสอน ระบบการสอน สื่อการสอน การประเมินผลการเรียนการสอน รวมทั้งการใช้ทฤษฎีและหลักการเรียนรู้และการสอนต่าง ๆ

วิธีสอน คือ ขั้นตอนที่ผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญอันเป็นลักษณะเด่นหรือลักษณะเฉพาะที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้น ๆ เช่น วิธีสอนโดยใช้การบรรยาย องค์ประกอบสำคัญของการบรรยาย คือ เนื้อหาสาระที่จะบรรยาย และการบรรยาย และขั้นตอนสำคัญคือ การเตรียมเนื้อหาสาระ การบรรยาย (พูดบอก เล่า อธิบาย) และการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการบรรยาย ดังนั้นวิธีสอนโดยใช้การบรรยาย ก็คือกระบวนการหรือขั้นตอนที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการเตรียมเนื้อหาสาระที่จะบรรยาย แล้วบรรยายก็คือพูด อธิบายเนื้อหาสาระหรือสิ่งที่ต้องการสอนแก่ผู้เรียนและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนวิธีใดวิธีหนึ่ง

วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง วิชาที่สอนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ที่มีการเรียนตามตามหลักสูตรสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ในสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ในมาตรฐาน ส1.1 ที่ว่า รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และมาตรฐาน ส1.2 ที่ว่า เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ทั้งนี้โดยมีเนื้อหาที่ครอบคลุมไปถึงพระรัตนตรัย เป็นสรณะอันสูงสุด อันได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรม และ พระสงฆ์ โดยปฏิบัติและสั่งสอนสืบต่อพระศาสนา เป็นหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา โดยในที่นี้จะจัดกระบวนการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ป.1 - ป.6

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน หมายถึง พระภิกษุที่ผ่านเกณฑ์ และการอบรมพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในสังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่สามารถบริหารจัดการการเรียนรู้อันได้แก่นักเรียนในโรงเรียน ได้แก่ สถานศึกษาระดับประถมศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน ประกอบด้วย หลักสูตรการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

สำนักงานพระสอนศีลธรรม หมายถึง การจัดการกำกับดูแลกิจกรรมการเรียนรู้ของพระภิกษุในพระพุทธศาสนาให้นักเรียนในโรงเรียนหรือวิทยาลัยที่เป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมหาวิทยาลัยสงฆ์ ภายใต้สำนักงาน ที่ชื่อว่า “สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” ผลผลิตของการบริหารจัดการที่ได้จากการดำเนินการตามคณะกรรมการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือกำหนดขึ้น

มหาวิทยาลัย หมายถึง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งจัดการศึกษาเฉพาะด้านพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ดำเนินงานด้านการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสมัครพระภิกษุ การพัฒนาพระสอนศีลธรรม การส่งพระสอนศีลธรรมไปดำเนินการสอนในโรงเรียน การติดตามผลและการประเมินผล ตลอดจนการสรุปผลการดำเนินงาน ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่วนกลาง ตั้งอยู่ที่ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

บริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) หมายถึง ความปกติใหม่ , ฐานวิถีชีวิตใหม่ มีรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบ จนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย รูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ ประกอบด้วยวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสาร วิถีปฏิบัติและการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะดำรงรักษาวิถีดั้งเดิมหรือหวนหาถึงอดีต

ด้านบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานชีวิตใหม่ หมายถึง บทบาทที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการสอนศีลธรรม ในส่วนบุคลิกภาพ การพูด กิริยา สำนวณทั้งกาย วาจา และความประพฤติ และสถานะผู้นำในทางธรรมนำพร้อมด้วยจริยาอันน่าเคารพ เป็นตัวอย่างที่ดีเป็นต้นรูปแบบของการประพฤติและปฏิบัติตามได้อย่างน่าเคารพ

ด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ หมายถึง ขั้นตอนและผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญ อันเป็นลักษณะเด่นหรือลักษณะการสอนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ที่มีการเรียนตามหลักสูตรสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ในสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ในมาตรฐาน ส1.1 ที่ว่า รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และมาตรฐาน ส1.2 ที่ว่า เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และดำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ทั้งนี้โดยมีเนื้อหาที่ครอบคลุมไปถึงพระรัตนตรัย เป็นสรณะอันสูงสุด อันได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรม และ พระสงฆ์ โดยปฏิบัติและสั่งสอนสืบต่อพระศาสนา เป็นหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา มาในรูปแบบที่เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างลงตัวและมีความเหมาะสม

ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ หมายถึง สิ่งที่จะช่วยให้เกิด การสอนพระพุทธศาสนาให้มีความสะดวกและราบรื่นขึ้น อาจจะมีในรูปแบบการสนับสนุนต่าง ๆ จากหน่วยงาน หรือองค์กร เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย รวมถึงคณะสงฆ์ ซึ่งการสนับสนุนนี้อาจจะมาในรูปแบบที่เหมาะสมตาม สภาพ อาทิ เครื่องมืออุปกรณ์ สถานที่ รวมถึงงบประมาณในการช่วยส่งเสริมทางด้านกิจกรรม

การจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ หมายถึง มีการวางแผนในการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ที่มีรูปแบบเป็นขั้นเป็นตอน ที่มีแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) คือ หลักของ PDCA คือ Plan (วางแผน), Do (ปฏิบัติ), Check (ตรวจสอบ) และ Act (การดำเนินการให้เหมาะสม) และผสมผสานในการสอนแบบบูรณาการวิชาพระพุทธศาสนาโดยนำในเรื่องของเทคโนโลยีมาใช้ในการ เรียน เช่น การเรียนในรูปแบบของออนไลน์ นอกจากนี้เป็นการนำสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาใช้เพื่อให้เกิดสื่อและนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ (Instructional and innovation for learning) ที่เข้ากับ สถานการณ์ในปัจจุบัน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.6.1 พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้ทราบบทบาทในการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา
- 1.6.2 พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้นำหลักการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบท ฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ไปพัฒนาให้มีความเหมาะสม
- 1.6.3 นักเรียนได้รับความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม จากการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่ เหมาะสม
- 1.6.4 พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้บริหารจัดการที่เหมาะสม เกี่ยวกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) สืบต่อไป

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อจำกัดของงานวิจัยอยู่ที่รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถี ชีวิตใหม่ (New Normal) ที่มีกลุ่มเป้าหมาย คือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่สอนในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนั้น ผลการวิจัยนี้อาจสามารถใช้ได้กับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน นอกพื้นที่ในส่วนของภูมิภาค

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อทำการศึกษา (1) บทบาทของพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) (2) วิธีการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) และ (3) ปัจจัยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ซึ่งได้รับ
ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด-19

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 การสอนศีลธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.3 หลักการจัดการเรียนการสอน

2.4 สำนักงานพระสอนศีลธรรม

2.5 บริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7 สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 การสอนศีลธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาของไทยในสมัยก่อนนั้นเริ่มต้นที่วัดโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้สอน ซึ่งพ่อแม่จะส่งลูกหลานไปเล่าเรียนเขียนอ่านฝึกหัดขัดเกลานิสัยกับพระสงฆ์ที่วัด แต่เมื่อวันเวลาผ่านไปรูปแบบการศึกษาก็เปลี่ยนแปลงไป มีสถานศึกษาที่เรียกว่า “โรงเรียน” เข้ามาแทนที่ ทำให้บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นครูลดน้อยถอยลงไปเป็นลำดับ จนในที่สุดวิชาศีลธรรมก็หลุดหายไปจากหลักสูตรการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมายังมีโรงเรียนหลายแห่งที่เห็นความสำคัญของพระสงฆ์ จึงมักจะนิมนต์ไปช่วยสอนและช่วยอบรมนิสัยของเด็ก ๆ ที่โรงเรียน อาจจะเป็นสัปดาห์ละครั้งหรือเดือนละครั้ง ในขณะที่ฝ่ายพระสงฆ์เองก็พยายามที่จะขอเข้าไปสอนในโรงเรียน แม้ว่าจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเองก็ตาม กระนั้นก็ยังถูกปฏิเสธจากโรงเรียนบางแห่งว่าไม่มีชั่วโมงให้สอน พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความเกี่ยวข้องกับหลักสูตรสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาและโรงเรียนวิถีพุทธอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เหตุที่กล่าวเช่นนี้ก็ด้วยพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทุกรูป ต้องอาศัยหลักสูตรสาระการเรียนรู้นี้เป็นคู่มือสำคัญในการใช้เป็นแผนการสอน และต้องเข้าสอนในโรงเรียนวิถีพุทธเป็นส่วนใหญ่

การสอนศีลธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการส่งพระสงฆ์ไปดำเนินการสอนในโรงเรียน ซึ่งมหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นผู้กำกับหรือเป็นต้นสังกัดของพระภิกษุเหล่านั้น มหาวิทยาลัยสงฆ์จึงได้กำหนดขอบข่ายของการสอนศีลธรรมไว้ดังนี้

2.1.1 หลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย จึงกำหนดจุดหมายให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ กำหนดให้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานความรู้เป็นเครื่องกำหนดคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน และได้กำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มี 2 ข้อ คือ 1) รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข 2) เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ซึ่งเนื้อหาการสอนศีลธรรม ได้แก่ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

การจัดเนื้อหาและกิจกรรมโดยแบ่งตามระดับการศึกษา 3 ระดับ คือ ชั้นประถมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตัวอย่างเช่น ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 สาระการเรียนรู้ที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ 2 ข้อ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น ในมาตรฐานการเรียนรู้ ส.1.1 กำหนด 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) บอกพุทธประวัติ หรือประวัติของศาสดาที่ตนนับถือโดยสังเขป 2) ซินชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด 3) บอกความหมาย ความสำคัญ และเคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด 4) เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด จากนั้นได้มีการกำหนดสาระการเรียนรู้แกนกลางเอาไว้ ตัวอย่างเช่น ตัวชี้วัด ที่ 1 ได้แก่ พุทธประวัติ โดยสังเขป คือการประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน เป็นต้น

2.1.2 กระบวนการเรียนรู้

เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อีกทั้งกระบวนการเรียนรู้ยังจำเป็นสำหรับผู้เรียนในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันและอนาคต กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้ จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551. น.25) และจัดให้ผู้เรียนที่นับถือพระพุทธศาสนาได้เรียนรู้ 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 ได้กำหนดไว้ว่าในการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 น.14)

- 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
- 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
- 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไว้ในทุกวิชา
- 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
- 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

2.1.3 สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นที่ครูจะต้องดำเนินการ เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเกิดการรับรู้ได้ดีโดยมีสื่อการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นความสนใจทำให้

ผู้เรียนมีพัฒนาการ ด้านความรู้ความเข้าใจทักษะปฏิบัติ และทัศนคติได้ตามที่ครูต้องการ และยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจเรื่องที่สอนได้ชัดเจนขึ้นในเรื่องของสื่อการเรียนรู้นี้ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ โดย (1) จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษา และในชุมชน เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก (2) จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ (3) เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลายสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน (4) ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ (5) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และ (6) ให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ และสม่ำเสมอ

ในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหา มีความถูกต้องและทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ ดังนั้น สื่อการเรียนการสอนทางพระพุทธศาสนามีความหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะสื่อจากสถานการณ์จริงได้ถูกนำมาใช้เป็นอย่างมาก เช่น การจัดห้องเรียนจริยศึกษา ซึ่งมีพระสอนศีลธรรมเป็นสื่อในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังมีสื่อมัลติมีเดีย รูปภาพ และสื่ออื่น ๆ อีก ในการใช้สื่อที่พระสอนศีลธรรมแต่ละรูปมีความสามารถในการใช้สื่อไม่เท่ากัน และความสามารถในการผลิตสื่อการสอนก็มีความแตกต่างกันไปด้วย (โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2558)

2.1.4 กิจกรรมการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.25) จึงได้กำหนดบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนไว้ ดังนี้ (1) บทบาทของผู้สอน จะต้องศึกษาวิเคราะห์ให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ทำลายความสามารถของผู้เรียน กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้ และทักษะ กระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอัน

พึงประสงค์ ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและ พัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแล ช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญา ท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ประเมินความก้าวหน้าของ ผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน และ วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียน การสอนของตนเอง (2) บทบาทของผู้เรียน จะต้องกำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ ของตนเอง เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิด หาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมในโรงเรียน ได้แก่ การสอนตามสาระการเรียนรู้วิชาแกนกลาง พระพุทธศาสนา ฝึกรบมคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้ห่างไกลอบายมุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาเสพติด สนับสนุนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตามนโยบายคณะสงฆ์ อีกทั้ง ส่งเสริมค่านิยม 12 ประการของคณะรัฐบาล นอกจากนี้ ยังช่วยอบรม ทิวสอบธรรมศึกษาให้กับเด็ก และเยาวชน และมีส่วนสำคัญในการผลักดัน สนับสนุนโรงเรียนสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ (สำนักงาน พระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558, น.87)

2.1.5 การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดผลและประเมินผลเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในระดับต่าง ๆ และยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนนำไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุผล ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, น.2) ได้เขียนข้อเสนอแนะในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของ ผู้เรียนต้องอยู่บนจุดมุ่งหมายพื้นฐาน 2 ประการ ได้แก่

1) การวัดและประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียน และการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง บันทึก วิเคราะห์ แปล ความหมายข้อมูล แล้วนำมาใช้ในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอน ของครู การวัดและประเมินผลกับการสอนจึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กัน หากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดการเรียน การสอนก็ขาดประสิทธิภาพ

2) การวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้ (Summative assessment) ซึ่งมีหลายระดับ ได้แก่ เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียน จบรายวิชาเพื่อ

ตัดสินให้คะแนนหรือให้ระดับผลการเรียน ให้การรับรองความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่าผ่านรายวิชาหรือไม่ ควรได้รับการเลื่อนชั้นหรือไม่ หรือสามารถจบหลักสูตรหรือไม่

การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ศีลธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ดังนั้น การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของการสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จึงกำหนดไว้ 3 ระดับ เช่นกัน (1) ระดับชั้นเรียน โดยพระสอนศีลธรรมประเมินนักเรียน หรือนักเรียนประเมินตนเอง เป็นต้น (2) ระดับสถานศึกษา โดยมหาวิทยาลัยร่วมกับสถานศึกษาประเมินพระสอนศีลธรรม (3) ระดับมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยสงฆ์ประเมินการดำเนินงานสอนศีลธรรม และการประเมินตนเองในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นทั้ง 3 ส่วน คือ ส่วนนักเรียน ส่วนพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และส่วนมหาวิทยาลัย

สรุปความว่า ในการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อีกสำคัญประการหนึ่งยังต้องมีการพัฒนาทักษะความรู้ในด้านอื่น อาทิ ความเข้าใจของหลักสูตรของแกนกลางในวิชาพระพุทธศาสนา และแยกภาควิชาตามลักษณะของผู้เรียนเพื่อที่จะได้กำหนดของกระบวนการเรียนรู้นอกจากนั้นต้องเล็งเห็นความสำคัญของเนื้อหาที่สอนโดยอาจใช้สื่อการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจและหลากหลายมากขึ้น ทั้งนี้ในการฝึกฝนทางด้านการปฏิบัติอาจจะมาในรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้ทราบและเข้าใจในการปฏิบัติที่ถูกต้องตามแนวทางที่สมควรปฏิบัติที่ดีชอบ ท้ายสุดเมื่อมีการเรียนภาคทฤษฎีและการปฏิบัติที่สมควรก็ต้องมีการสรุปโดยมีการวัดผลและประเมินการเรียนรู้ที่ได้เรียนและฝึกฝนมามีข้อปัญหาที่ต้องแก้ไขเพื่อจะนำไปปรับปรุงให้มีการพัฒนาต่อไปให้มีศักยภาพ

2.2 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นี้ จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่น และสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในเอกสารนี้ ช่วยทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับเห็นผลคาดหวังที่ต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจนตลอดแนว ซึ่งจะสามารถช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมั่นใจ ทำให้การจัดทำหลักสูตรในระดับสถานศึกษามีคุณภาพและมีความเป็นเอกภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยทำให้เกิดความชัดเจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และช่วยแก้ไขปัญหาการเทียบโอนระหว่าง

สถานศึกษา ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติจนกระทั่งถึงสถานศึกษา จะต้องสะท้อนคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ และครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในการวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

2.2.1 วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2.2.2 หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ได้แก่ (1) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความ เป็นสากล (2) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ (3) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น (4) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้ (5) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (6) เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเปรียบเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2.2.3 จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ (1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี

และมีทักษะชีวิต (3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย (4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2.2.4 คุณภาพของผู้เรียน

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

(1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสาร ด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้องตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

(2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

(3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

(4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน การอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

(5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้ (1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (2) ซื่อสัตย์สุจริต (3) มีวินัย (4) ใฝ่เรียนรู้ (5) อยู่อย่างพอเพียง (6) มุ่งมั่นในการทำงาน (7) รักความเป็นไทย (8) มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ 8 กลุ่ม กับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งบังคับให้ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนตามมาตรฐานที่กำหนดในลักษณะของหลักสูตรแกนกลางที่เน้นความเป็นเอกภาพของความเป็นไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องเรียนตลอด 12 ปี การศึกษา เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ประกอบมาจากหลายแขนงวิชา โดยการนำวิทยาการแขนงต่าง ๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มาหลอมรวมเข้าด้วยกันเป็น 5 สาระ ได้แก่

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

2.2.5 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันบนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ ซึ่งแตกต่างกันอย่างหลากหลาย การปรับตัวเองกับบริบทสภาพแวดล้อม ทำให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ

มีความสามารถทางสังคม มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยที่ผู้เรียนเกิดความรู้ เจริญงอกงามในแต่ละด้านดังนี้

1) ด้านความรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะให้ความรู้ แก่ผู้เรียนในเนื้อหาสาระความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญ ๆ ในสาขาวิชาต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากรศึกษา และสิ่งแวดล้อมศึกษาตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น โดยจัดการเรียนรู้ในลักษณะ บูรณาการหรือสหวิทยาการ

2) ด้านทักษะและกระบวนการ ในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมนั้น ผู้เรียนควรจะได้พัฒนากระบวนการต่าง ๆ จนเกิดทักษะและกระบวนการดังนี้ (1) ทักษะการคิด เช่น การสรุปความคิด การแปลความ การวิเคราะห์ หลักการและการนำไปใช้ ตลอดจน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (2) ทักษะการแก้ปัญหาตามกระบวนการสังคมศาสตร์ กระบวนการ สืบสวน เช่น ความสามารถในการตั้งคำถามและสมมติฐานอย่างมีระบบ การรวบรวมและวิเคราะห์ ข้อมูลการทดสอบสมมติฐาน และสรุปเป็นหลักการ (3) ทักษะการเรียนรู้ เช่น ความสามารถแสวงหา ข้อมูลความรู้โดยการอ่าน การฟัง และการสังเกต ความสามารถในการสื่อสารโดยการพูด การเขียน และการนำเสนอความสามารถในการตีความ การสร้างแผนภูมิ แผนที่ ตารางเวลา และการจัดบันทึก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้ (4) ทักษะ กระบวนการกลุ่ม เช่น ความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงานกลุ่ม มีส่วนร่วมในการ กำหนดเป้าหมายการทำงานของกลุ่ม ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ สร้างสรรค์ผลงาน ช่วยลดข้อขัดแย้งและแก้ปัญหาของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ด้านเจตคติและค่านิยม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาเจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักตนเอง ฟังตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความกตัญญู รักเกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตที่ดี มีความ พอดีในการบริโภค เห็นคุณค่าของการทำงาน รู้จักคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของ ผู้อื่น เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่า อนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา และการปกครอง ของศาสนา และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4) ด้านการจัดการและการปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานกลุ่ม สามารถนำความรู้ ทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ได้รับการอบรมบ่มนิสัยมาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ของผู้เรียนได้

กล่าวโดยสรุป ความจำเป็นที่จะต้องเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เนื่องจากสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

สรุปจากบทความนี้ มาตรฐานการเรียนรู้ที่ดี และสามารถนำไปใช้เพื่อคาดหวังผลสำเร็จอันมีประโยชน์ในการเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาทักษะต้องมีการคิดวิเคราะห์และแยกแยะเพื่อหากำหนดของเป้าหมายและมองสภาพแวดล้อมอันเหมาะสมที่จะผลักดันคุณลักษณะของผู้สอนและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อให้มีประสิทธิภาพอันสูงสุดก็ต้องแยกออกประเภทที่สำคัญ เช่น วิสัยทัศน์ที่กว้างไกล หลักการที่เหมาะสม และจุดหมายที่ต้องการ เพื่อมุ่งเน้นในเรื่องของคุณภาพที่ดีของผู้เรียน โดยจำแนกของการเรียนรู้ตามหมวดหมู่ของสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ทางรัฐได้กำหนดโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่คัดกรองมองว่าสมควรและเหมาะสม ที่พร้อมนำไปใช้เพื่อเกิดประโยชน์ที่ดีต่อผู้สอนและผู้เรียนที่ผลสะท้อนที่ส่งผลประโยชน์ที่ดีต่อบ้านเมืองและประเทศชาติ

2.3 หลักการจัดการเรียนการสอน

สมิทและราแกน (Smith & Ragan, 1999, pp. 125-126) ได้เสนอหลักในการพิจารณาว่า ควรใช้ลักษณะการเรียนการสอนที่เน้นบทบาทของผู้เรียนหรือผู้สอนเป็นบทบาทนำในการเรียนการสอน โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ลักษณะของผู้เรียน บริบทการเรียนรู้และงานเพื่อการเรียนรู้ โดยพิจารณาที่ละตัวแปรดังนี้

1. ลักษณะของผู้เรียน ถ้าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ เท่ากัน พบว่าผู้เรียนที่มีลักษณะต่อไปนี้ ได้แก่ ระดับความรู้เดิม ความถนัดทางการเรียน กลวิธีการเรียนรู้ และความใส่ใจในการเรียนรู้ ถ้ามีมาก ควรใช้วิธีที่ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการเรียนรู้ แต่ถ้าผู้เรียนมีลักษณะต่อไปนี้คือ มีความวิตกกังวลมาก มีลักษณะพึ่งพาปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลว เช่น การช่วยเหลือจากผู้อื่น ควรใช้วิธีที่ผู้สอนมีบทบาทนำในการเรียนการสอน

2. บริบทการเรียนรู้ ถ้าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ เท่ากันพบว่า หากเวลาสำหรับการเรียนรู้มีจำกัด เป้าหมายการเรียนรู้มุ่งที่ผลสัมฤทธิ์มากกว่าวิธีการเรียนรู้ ผู้เรียนทุกคนคาดหวังให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ควรใช้วิธีที่ผู้สอนมีบทบาทชี้แนะในการเรียนการสอน แต่หากเป้าหมาย การเรียนรู้คือวิธีการเรียนรู้ ควรใช้วิธีที่ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทนำในการเรียนรู้

3. ภาระงานเพื่อการเรียนรู้ ถ้าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ เท่ากันพบว่า หากเป็นภาระงานที่เน้นการพัฒนาทักษะทางปัญญาในระดับสูงหรือทักษะการแก้ปัญหา ควรให้ผู้เรียนมีบทบาท หากปัญหามีความซับซ้อนมากผู้สอนควรเข้าไปมีบทบาทชี้แนะช่วยเหลือ หากงานที่มอบหมายอาจทำให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย กระทบต่ออารมณ์ ความรู้สึก หรือต้องใช้สมรรถภาพระดับสูงจำเป็นต้องให้ผู้สอนเข้าไปมีบทบาทชี้แนะในการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทนำให้มากที่สุด ยกเว้นหากมีข้อจำกัดดังที่กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ ความเข้าใจ พัฒนาทักษะ และมีความเชื่อมั่นในศักยภาพการเรียนรู้ของตนเอง

การออกแบบสื่อการเรียนการสอน องค์ประกอบการเรียนการสอนหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงในการออกแบบการเรียนการสอน คือ สื่อการเรียนการสอน ซึ่งมีอยู่มากมายหลายชนิด ครูไม่จำเป็นต้องสร้างสื่อการเรียนการสอนขึ้นมาใหม่ เพียงแต่ต้องรู้จักพิจารณา คัดเลือก ปรับปรุง และออกแบบการใช้สื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาผู้เรียน และบริบทในการเรียนการสอน

2.3.1 ความหมายของสื่อการเรียนการสอน

ไฮนิจ โมเลนดา รัสเซล และซมาลดีโน (Heinich, Molenda, Russell & Smaldino, 1996, p. 5) ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอน คือ วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้เป็นตัวกลางหรือเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียน

นิวบีและคณะ (Newby et al., 1999, p. 91) ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอน คือ เครื่องมือที่ใช้ในการส่งผ่านความรู้จากครูไปยังผู้เรียน โดยเครื่องมือต้องมีความสอดคล้องกับ

จุดมุ่งหมาย ในการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ ๆ และสามารถเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนได้มากยิ่งขึ้น

กรมวิชาการ (2545, น. 6) ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอน คือ เครื่องมือของการเรียนรู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก ตลอดจนทักษะและประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน อีกทั้งช่วยสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ที่กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทางความคิด การสร้าง เสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมให้แก่ผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันมีอิทธิพลสูงต่อการกระตุ้นให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

นิยามของสื่อการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้นมีความสอดคล้องกันโดยเห็นว่าสื่อการเรียน การสอนคือเครื่องมือในการเรียนรู้ ที่เป็นตัวกลางที่ใช้ส่งผ่านความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้จากครูสู่ ผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนมากขึ้น นอกจากนี้สื่อการเรียนการสอนในปัจจุบันยังได้รับการพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.3.2 ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน สามารถแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2545, น. 7-9)

1. สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง หนังสือและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โดยใช้หนังสือที่เป็นตัวเขียนหรือตัวพิมพ์เป็นสื่อเพื่อแสดงความหมาย สื่อสิ่งพิมพ์มีหลายประเภท เช่น เอกสาร หนังสือ ตำรา หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร จุลสาร จดหมาย จดหมายเหตุ บันทึก รายงาน วิทยานิพนธ์ เป็นต้น สื่อสิ่งพิมพ์นั้นมีประโยชน์คือสะดวกในการพกพา สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แบบเรียน ตำรา เป็นสื่อที่เป็นรากฐาน สำคัญของการเรียนรู้ เพราะมีกระบวนการในการผลิตอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นที่เชื่อถือและยอมรับให้เป็นแหล่งข้อมูลความรู้ที่สำคัญ ในปัจจุบันได้มีการใช้สื่อเทคโนโลยีมาใช้แทนสื่อสิ่งพิมพ์มากขึ้น เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) แต่การใช้ประโยชน์ยังต่างกัน

2. สื่อเทคโนโลยี หมายถึง สื่อการเรียนการสอนที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้ควบคู่กับเครื่องมือ สโตนทัศน์ หรือเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น แถบบันทึกภาพพร้อมเสียง (วีดิทัศน์) สไลด์ แถบบันทึกเสียง สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นอกจากนี้สื่อเทคโนโลยียังหมายรวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน สื่อเทคโนโลยีที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับ ในปัจจุบันคือสื่อคอมพิวเตอร์ เนื่องจากสื่อคอมพิวเตอร์สามารถตอบสนองความต้องการ การเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างรวดเร็วและค่อนข้างมีประสิทธิภาพ การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนการสอน ต้องใช้คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์หลักในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ผู้เรียนสามารถหาความรู้ผ่านอินเทอร์เน็ตได้อย่างรวดเร็วและเรียนรู้ด้วยตัวเองนอกห้องเรียน

3. สื่ออื่น ๆ นอกจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยีแล้ว ยังมีสื่ออื่น ๆ ที่ส่งเสริมการเรียน การสอน ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าสื่อ 2 ประเภทดังกล่าวข้างต้น ได้แก่

1) สื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือสภาพที่ อยู่รอบตัวผู้เรียน เช่น พืชผัก ผลไม้ สัตว์ชนิดต่างๆ ปรากฏการณ์แผ่นดินไหว สภาพดินฟ้าอากาศ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ แหล่งวิทยาการหรือแหล่งการเรียนรู้ ห้องสมุด ชุมชน สังคม วัฒนธรรม เป็นต้น (กรมวิชาการ, 2545, น. 8) จะเห็นว่าสื่อในกลุ่มนี้ได้รวมเอาสิ่งที่เรียกว่าแหล่งเรียนรู้และบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาไว้ด้วยกัน การนำสื่อธรรมชาติมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดการจดจำได้เป็นอย่างดี เช่น เมื่อครูสอนเรื่องธรรมชาติ ครูอาจนำตัวอย่างใบไม้ ดอกไม้ ก้อนหินมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในห้องเรียน สิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ผู้เรียนจับ ต้องได้จึงช่วยเพิ่มความเข้าใจต่อเนื้อหาของเรื่องที่สอนได้อย่างชัดเจน

2) สื่อกิจกรรมหรือกระบวนการ หมายถึง สื่อที่อยู่ในรูปแบบของการนำเสนอ ซึ่งต้องอาศัยกิจกรรมหรือกระบวนการเป็นตัวกลางในการนำเสนอความรู้และประสบการณ์ ดังนั้นจึงเรียกสื่อประเภทนี้ว่า สื่อประเภทวิธีการ (method) (Newby et al., 1999, p. 91) เช่น การบรรยาย การอภิปราย การสาธิต กิจกรรมการแก้ปัญหา การเล่นเกม การฝึกฝน การนำเสนองาน และการเรียนเสริมนอกเวลา ครูสามารถใช้สื่อกิจกรรมแต่ละประเภทมาใช้ร่วมกันได้ในหนึ่งคาบเรียน ตามความเหมาะสม ของเนื้อหาของบทเรียน และขนาดของกลุ่มผู้เรียน เช่น กลุ่มผู้เรียนที่มีขนาดเล็ก และผู้เรียนกล้าโต้ตอบ กับครู การใช้สื่อกิจกรรมแบบร่วมมือและแก้ปัญหานั้นค่อนข้างเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนในลักษณะนี้ สำหรับกิจกรรมประเภทที่ครูเป็นผู้นำเสนอความรู้ และสาธิตความรู้ ต่าง ๆ เหมาะกับกลุ่มผู้เรียนที่มีขนาดใหญ่ เป็นต้น

3) สื่อวัสดุ เครื่องมือและอุปกรณ์ หมายถึง สื่อรูปธรรมที่ผู้เรียนสามารถจับต้องได้ และสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน สื่อเหล่านี้เป็นตัวกลางที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ใหม่และให้ประสบการณ์การเรียนรู้ต่อผู้เรียน (Newby et al., 1999, p.100) ตัวอย่างของสื่อวัสดุ เช่น หุ่นจำลอง แผนภูมิ สถิติ กราฟ เป็นต้น สื่อที่เป็นเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน เช่น อุปกรณ์ทดลองทางวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ในการปลูกต้นไม้ เครื่องครัว อุปกรณ์การกีฬา เป็นต้น กระบวนการออกแบบสื่อการเรียนการสอน

2.3.3 การออกแบบสื่อการเรียนการสอน

มีกระบวนการในการดำเนินงาน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1 การวิเคราะห์สื่อการเรียนการสอน การวิเคราะห์สื่อการเรียนการสอน มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าไปตัดสินใจในการออกแบบสื่อ เนื่องจากสื่อการเรียนการสอนมีหลากหลายประเภท การวิเคราะห์สื่อจะช่วยให้ครูทราบว่าสื่อประเภทใดที่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของนักเรียนต่อ บทเรียนได้ดีที่สุด และมีความเหมาะสมกับการนำไปใช้ การวิเคราะห์สื่อจะช่วยให้ครูหรือผู้ออกแบบ ตัดสินใจเกี่ยวกับสื่อว่า ควรเลือกใช้สื่อที่มีอยู่ หรือปรับปรุงสื่อที่มีอยู่อย่างไร หรือจำเป็นต้องสร้างสื่อขึ้นใหม่ หลักการที่ควรนำมาใช้ในการพิจารณาสื่อการเรียนการสอน ได้แก่

1) สื่อการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาการเรียนรู้อย่างไร ทั้งนี้เพราะสื่อแต่ละประเภทมีประสิทธิภาพในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต่างกัน เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเหมาะสำหรับจุดประสงค์การเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีจุดมุ่งหมายเพื่อซ่อมเสริม หรือส่งเสริมความสามารถเฉพาะบุคคล การใช้สื่อสิ่งพิมพ์เหมาะสำหรับ การศึกษาค้นคว้า การใช้สื่อของจริงในธรรมชาติ เหมาะสำหรับการเรียนรู้เนื้อหาที่เป็นสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ เป็นต้น ผู้สอนจึงต้องรู้จักคุณสมบัติของสื่อและเลือกให้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาที่สอน

2) สื่อการเรียนการสอนต้องเหมาะสมกับผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้ง ในด้านพัฒนาการของร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมในแต่ละช่วงวัย ซึ่งเกี่ยวข้องอย่างมากกับความสามารถในการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างกันในด้านของวิธีการเรียนรู้ เช่น ผู้เรียนบางคน ชอบการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ บางคนชอบการเรียนรู้ผ่านการบอกเล่าและอธิบาย บางคนชอบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นต้น ผู้สอนจึงควรศึกษาความแตกต่างของผู้เรียนเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการเลือกสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน

3) สื่อการเรียนการสอนต้องเหมาะสมกับวิธีสอนหรือรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ เนื่องจากวิธีสอนและรูปแบบการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบมีลักษณะเฉพาะเพื่อตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้เฉพาะที่ต่างกัน ดังนั้นจึงต้องอาศัยสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิธีสอนหรือ รูปแบบการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม เช่น การใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ในการสอน ด้วยวิธีการสอนแบบทดลอง การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) สำหรับการฝึกฝน การเรียนทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งใช้โทรทัศน์และวิทยุเป็นอุปกรณ์เพื่อการศึกษา เหมาะสำหรับการเรียนด้วยตนเอง เป็นต้น

4) สื่อการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับสภาพของการนำไปใช้และค่าใช้จ่าย มีสื่อหลายชนิดที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้เดียวกันได้ ผู้สอนสามารถเลือกใช้ ให้เหมาะสมกับสภาพของการนำไปใช้และค่าใช้จ่าย ตัวอย่าง เช่น การนำผู้เรียนไปเรียนรู้ในสถานที่จริง เป็นการสร้างประสบการณ์ตรงซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุด แต่ถ้ามีข้อจำกัดด้านค่าใช้จ่ายและด้านความปลอดภัยในการเดินทาง ก็ควรพิจารณานำสื่อการเรียนการสอนอื่น ๆ ที่ให้ผลการเรียนรู้ไม่แตกต่างกันมากนัก เช่น เลือกใช้สื่อภาพยนตร์ หรือ การนำเสนอด้วยแผ่นภาพเลื่อน (power point) แทนการเดินทางไปยังสถานที่จริง เป็นต้น

5) สื่อการเรียนการสอนต้องมีความสะดวกใช้และสอดคล้องกับความสามารถของผู้ใช้ สื่อการเรียนรู้อย่างไรก็ตามเป็นสื่อสมัยใหม่ที่ผู้ใช้อาจไม่มีความชำนาญในการใช้ดีพอ เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้ใช้จะต้องศึกษาและใช้สื่อ นั้น ๆ ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ หรือขอความร่วมมือจาก

ผู้เชี่ยวชาญสื่อบางชนิด เช่น สื่อที่เป็นภาพยนตร์ สไลด์มัลติวิชัน มีความยุ่งยากในการจัดหา และต้องอาศัยทักษะและเทคนิคการใช้ อาจจำเป็นต้องเลือกใช้สื่อชนิดอื่นที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี เช่นเดียวกันแทนได้ นอกจากนี้ สื่อบางชนิดต้องใช้เวลามากในการเตรียมและจัดทำ ซึ่งอาจให้ผลไม่คุ้มค่ากับเวลาที่เสียไป เช่น การนำเสนอบทเรียนด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมพาวเวอร์พอยท์ แทนการสร้างบทเรียน CAI ซึ่งมีกระบวนการสร้างยุ่งยากมากกว่า อย่างไรก็ตามในกรณีที่พิจารณาเห็นว่าสื่อ นั้น แม้มีวิธีการจัดทำที่ยุ่งยาก แต่ให้ผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงก็สมควรจัดทำและเผยแพร่ให้มีการใช้อย่างคุ้มค่า

6) สื่อการเรียนการสอนต้องทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้นั้นควรทำหน้าที่ได้อย่างคุ้มค่า คุ้มค่าและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นสื่อที่มีลักษณะดึงดูดความสนใจของผู้เรียน สามารถสร้างความเข้าใจ เนื้อหาสาระให้กับผู้เรียนได้ถูกต้องตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ โดยไม่เสียเวลามาก จากหลักการเลือกสื่อที่กล่าวมานี้จะเห็นว่า การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ชัดเจนจะช่วยให้ครูสามารถคัดเลือกสื่อการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ในการเลือกสื่อควรคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของผู้เรียน คำนึงถึงค่าใช้จ่าย ความสะดวกในการใช้และความคุ้มค่าในการทำหน้าที่ของสื่อ

2 การออกแบบสื่อการเรียนการสอน การออกแบบสื่อการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน ครูจึงต้องตอบคำถามสี่ข้อดังต่อไปนี้ที่ครูต้องตอบให้ได้เพื่อการออกแบบสื่อที่มีประสิทธิภาพ

- 1) สื่อการเรียนการสอนที่เลือกมานั้นสามารถใช้ได้จริงในห้องเรียนหรือไม่
- 2) การใช้สื่อต่าง ๆ สอดคล้องกับโครงสร้างเนื้อหาที่วางแผนไว้หรือไม่
- 3) สื่อการเรียนการสอนที่จะใช้มีความสมบูรณ์เพียงพอหรือไม่ ยังมีความจำเป็นต้องปรับปรุงหรือพัฒนาบางส่วนให้สมบูรณ์มากขึ้นหรือไม่

4) สื่อการเรียนการสอนนี้จะให้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีต่อผู้เรียนอย่างเต็มที่หรือไม่ หากคำตอบของคำถามทั้งสี่ข้อนี้เป็นไปในทางบวกก็แสดงว่าสื่อการเรียนการสอนที่ครูจะ ใช้เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพและสามารถเสริมสร้างความรู้ที่ครบครันให้แก่ผู้เรียน

2.3.4 การประเมินสื่อการเรียนการสอน ภายหลังจากนำสื่อไปใช้ ควรมีการประเมินว่าสื่อการเรียนการสอนที่ใช้นั้นตอบสนองจุดมุ่งหมายในการใช้สื่อครบถ้วนหรือไม่ โดยใช้คำถามต่อไปนี้เป็นแนวทางในการตรวจสอบ (Chinien & Hlynka, 1993)

- 1) สื่อการเรียนการสอนตอบสนองจุดมุ่งหมายการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูหรือไม่
- 2) สื่อที่ใช้มีคุณภาพดีหรือไม่

3) สื่อที่ใช้ช่วยให้ผู้เรียนเรียนเข้าใจในเนื้อหาและมีผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังหรือไม่

คำถามข้างต้นสามารถนำไปใช้ในการประเมินสื่อโดยทั่วไป สำหรับการประเมินสื่อการเรียนการสอนที่เป็นการสร้างขึ้นใหม่ มีขั้นตอนและกระบวนการประเมินสื่อการเรียนการสอน แบ่งได้เป็น 2 ระยะ คือ การประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation) และการประเมินผลสรุป (summative evaluation) การประเมินความก้าวหน้า เป็นการประเมินในระหว่างการนำสื่อการเรียนการสอนที่ออกแบบไปทดลองใช้ จุดมุ่งหมายเพื่อประเมินสื่อการเรียนการสอนว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาของบทเรียนหรือไม่ คุณภาพทางเทคนิคของสื่อ และความสามารถทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเมื่อใช้สื่อเป็นอย่างไร ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาจะเป็นผู้ประเมินความสอดคล้องของบทเรียนกับประเภทของสื่อที่ใช้ และคุณภาพทางเทคนิคของสื่อ ส่วนผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินตัวสื่อว่ามีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้นหรือไม่ การประเมินโดยผู้เรียนสามารถทำได้จากการสอบถามนักเรียนรายบุคคล หรือประเมินแบบกลุ่มย่อย ครูยังสามารถประเมินจากการตอบสนองของนักเรียนต่อสื่อการเรียนการสอนที่ใช้และผลการเรียนของนักเรียนหลังจากที่มีการนำสื่อการเรียนการสอนเข้ามาใช้ ผลการประเมินนี้นำไปใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้มากขึ้น

การประเมินผลสรุป เป็นการประเมินภายหลังหลังการนำสื่อการเรียนการสอนที่ออกแบบและพัฒนาแล้วไปใช้กับผู้เรียน จุดมุ่งหมายของการประเมินสรุป เป็นการประเมินประสิทธิภาพและความน่าสนใจของสื่อ ผู้เชี่ยวชาญและครูจะเป็นผู้ประเมินประสิทธิภาพของสื่อเพื่อหาข้อบกพร่องของสื่อการเรียนการสอน เพื่อนำไปปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป ส่วนนักเรียนจะเป็นผู้ประเมินว่าสื่อดึงดูดความน่าสนใจมากน้อยเพียงใด

กระบวนการในการออกแบบการเรียนการสอน ทั้ง 3 ชั้น คือการวิเคราะห์ การออกแบบ และการประเมินผล เป็นขั้นตอนที่นำไปใช้ได้กับการออกแบบสื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นใหม่ สำหรับครูในโรงเรียนอาจนำกระบวนการดังกล่าวไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับการคัดเลือกสื่อที่มีอยู่แล้วมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

การวัดประเมินผลการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล เป็นกระบวนการซึ่งประกอบด้วยกระบวนการย่อย ได้แก่ การวัดผล (measurement) และการประเมินผล (assessment) ทั้งการวัดผลและประเมินผลมีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออก ในทางการศึกษาจึงมักใช้คำว่า “การวัดประเมินผล” ในการออกแบบ การเรียนการสอนซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผล การเรียนรู้นั้น การวัดประเมินผลในที่นี้จึง หมายถึงการวัดประเมินผลการเรียนรู้ (assessment of learning) ซึ่งเป็นกระบวนการรวบรวมหลักฐาน ข้อมูลเชิงประจักษ์ต่าง ๆ เมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้เพื่อตัดสินคุณค่าในการบรรลุวัตถุประสงค์หรือ ผลลัพธ์การเรียนรู้ เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน ซึ่งแสดงถึงมาตรฐานทางวิชาการในเชิงสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สารสนเทศดังกล่าวนำไปใช้ในการกำหนดระดับคะแนนให้ผู้เรียนรวมทั้งใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร และการเรียนการสอน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555, น. 37)

2.3.5 จุดมุ่งหมายของการวัดประเมินผลการเรียนรู้

การวัดประเมินผลการเรียนรู้มีจุดมุ่งหมายดังนี้

- 1) เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 2) ทำให้ทราบจุดอ่อนจุดแข็งของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และสามารถนำสารสนเทศไปใช้ วางแผนแก้ไขปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างเหมาะสม
- 3) ประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมและวิธีการเรียนการสอนที่ผู้สอนใช้ในการเรียนการสอน
- 4) ประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของหลักสูตร
- 5) ประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนของผู้สอน
- 6) สื่อสารให้ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมทราบผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.3.6 หลักการของการวัดประเมินผลการเรียนรู้

การวัดประเมินผลการเรียนรู้มีหลักการที่ควรคำนึงถึง ดังนี้

- 1) การวัดประเมินผล ผู้เรียนควรเป็นกระบวนการที่กระทำต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก
- 2) ควรใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งและครอบคลุมสิ่งที่ต้องการวัดหลายด้าน เพราะ การศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถในการปฏิบัติงาน เจตคติ และค่านิยม กระบวนการคิด การแก้ปัญหา ดังนั้นในการวัดประเมินผลผู้เรียนควรให้ครอบคลุมผลการเรียนรู้ทุกด้าน และใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่งในสถานการณ์ที่แตกต่างกันเพื่อช่วยให้ได้ ข้อมูลที่สมบูรณ์ ครบถ้วนพอเพียงต่อการประเมินเพื่อตัดสินผู้เรียน
- 3) ควรเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือวัดผลให้สอดคล้องกับสิ่งที่จะวัด
- 4) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวัดประเมินผลการเรียนรู้ ควรประกอบด้วยบุคคลหลาย ฝ่ายไม่ใช่ เฉพาะแต่ผู้สอนเท่านั้น แต่ควรรวมถึงผู้ปกครอง เพื่อนร่วมชั้น และตัวผู้เรียนเอง เพราะจะ ช่วยได้รับทราบข้อมูลจากมุมมองที่แตกต่าง และหลากหลายจากบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน จึงย่อมดีกว่าข้อมูลจากผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว
- 5) การประเมินตนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการวัดประเมินผล ช่วยให้ผู้เรียน มีความรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและพัฒนาตนเอง

6) การวัดประเมินผลและกระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กัน การประเมินผลต้องมีส่วนช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะ และเจตคติของผู้เรียน

2.3.7 การวัดผลการเรียนรู้

การวัดผล หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเกี่ยวกับผลงาน (product) ที่เกิดจากการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน (performance) ของผู้เรียน โดยอาศัยเครื่องมือการรวบรวมข้อมูล เช่น แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ ชิ้นงานของผู้เรียน แบบรายงานตนเอง เป็นต้น การวัดผลการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. คุณลักษณะสำคัญของเครื่องมือ เครื่องมือการวัดผลที่ดีควรมีลักษณะ 3 ประการ คือ ความตรง (validity) ความเชื่อมั่น (reliability) และการนำไปใช้ (practicality)

1) ความตรง (validity) เป็นคุณลักษณะของเครื่องมือที่สามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้ ถูกต้อง แม่นยำไม่ผิดพลาด ความตรงมีหลายประเภท ได้แก่

(1) ความตรงตามจุดประสงค์ของการวัด (objective-validity) หมายถึง คุณภาพของเครื่องมือที่สามารถวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ของการวัดและครอบคลุมจุดประสงค์ของการวัดที่ระบุไว้

(2) ความตรงตามเนื้อหา (content validity) หมายถึง คุณภาพของเครื่องมือที่สามารถวัดได้ตรงและครอบคลุมขอบเขตของสิ่งที่ต้องการวัด

(3) ความตรงตามเกณฑ์ (criterion validity) หมายถึง คุณภาพของเครื่องมือในการทำนายความสามารถของผู้เรียนว่ามีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติในระดับที่เกณฑ์กำหนดไว้เพียงใด เครื่องมือวัดผลบางชนิดต้องการความตรงตามเกณฑ์ เช่น แบบวัดความถนัดของผู้เรียนซึ่งใช้ในการวัดความสามารถในการเรียนรู้สาระในวิชาชีพเฉพาะทางที่จะเรียนในมหาวิทยาลัย จำเป็นต้องมีความตรงตามเกณฑ์เพื่อใช้ทำนายความสำเร็จหรือผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในมหาวิทยาลัยได้จริงหรือไม่

(4) ความตรงตามภาวะสันนิษฐาน (construct validity) หมายถึง ความสามารถของเครื่องมือที่สามารถวัดคุณลักษณะของพฤติกรรมที่ได้อธิบายไว้หรือเป็นไปตามสมมติฐานหรือภาวะสันนิษฐานที่กำหนดไว้ ภาวะสันนิษฐาน หมายถึงลักษณะเฉพาะที่สันนิษฐานจากพฤติกรรมของมนุษย์ (เยาว์ดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2552, น. 134) เช่น แบบวัดความสามารถในการอ่าน สามารถวัดได้ครอบคลุมตัวบ่งชี้หรือลักษณะเฉพาะที่แสดงพฤติกรรมหรือความสามารถในการอ่านได้อย่างครอบคลุมเพียงใด เครื่องมือวัดที่มีคุณลักษณะด้านความตรงจะทำให้สามารถวัดข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม น่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้อย่างมั่นใจ

2. ความเชื่อมั่น (reliability) เป็นคุณภาพของเครื่องมือในการวัดในสิ่งเดียวกันได้ผลอย่างเดียวกัน หรือความคงเส้นคงวาของผลที่ได้จากการวัด ไม่ว่าจะทำการวัดเมื่อใดก็ตาม ความเที่ยงของเครื่องมือจะทำให้ข้อมูลที่ได้จากการวัดสามารถนำไปใช้ประมาณความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนได้

3. การนำไปใช้ (practicality) เป็นคุณภาพของเครื่องมือที่พิจารณาจากค่าใช้จ่าย และ เวลาที่ใช้ตลอดจนความสะดวกในการใช้ การพัฒนาเครื่องมือวัดผลให้มีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องอาศัย ทรัพยากรและเวลา หากต้องใช้เครื่องมือหลากหลายประเภทเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างรอบด้านยิ่งต้องอาศัย ทรัพยากรและเวลามากยิ่งขึ้น ดังนั้นการรู้จักตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือที่มีความเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัดให้สอดคล้องกับทรัพยากรและเวลาที่มียู่งจำกัดย่อมจะเหมาะสมมากกว่า ดังนั้นประเด็นการนำไปใช้จึงเป็นสิ่งที่นักออกแบบการเรียนการสอนควรคำนึงถึง

ข้อมูลที่ได้จากการวัด สามารถแบ่งตามลักษณะของข้อมูลออกเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ และ ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ ข้อมูลเชิงปริมาณมักจะกำหนดเป็นจำนวนและตัวเลข เช่น มาลีทำแบบทดสอบคณิตศาสตร์ ได้ 8 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ณัฐวิงได้ระยะทาง 100 เมตร ในเวลา 15 วินาที ข้อมูลเชิงคุณลักษณะมักจะกำหนดในรูปของข้อมูลเชิงบรรยายสภาพ เช่น มาลีแบ่งปันของ เล่น และเครื่องเขียนให้กับเพื่อนในห้องเรียน ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการวัดดังกล่าวยังไม่มีความหมายในเชิงการประเมินผล

4. ชนิดของเครื่องมือ เครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนมีหลากหลายประเภท ทั้งนี้ นักออกแบบการเรียนการสอนควรพิจารณาเลือกใช้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และสิ่งที่ต้องการวัด ดังนี้ (Print, 1993, pp. 202-210)

1) ตัวอย่างชิ้นงาน (work samples) ตัวอย่างชิ้นงานเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการทำงาน ของผู้เรียนในสภาพการเรียนการสอนปกติ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพราะเป็นหลักฐาน ร่องรอยที่บ่งชี้ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพที่แท้จริง ผู้สอนสามารถใช้ชิ้นงานของผู้เรียนวัดทั้งด้าน ผลผลิต (product) และการปฏิบัติงาน (performance) ตัวอย่างที่เป็นผลผลิต ได้แก่ ผลงานเขียนต่าง ๆ รายงานการทำโครงการ การสร้างแบบจำลอง ผลงานประดิษฐ์คิดค้น และงานสร้างสรรค์ในงานศิลปะ ต่าง ๆ เป็นต้น ตัวอย่างที่เป็นการปฏิบัติงาน ได้แก่ การแสดง การทดลอง การแข่งขัน การเล่นเกม การสื่อสาร เป็นต้น จุดเด่นของการใช้ชิ้นงานเหล่านี้ในการประเมินผล คือ สะท้อนสภาพความเป็นจริง ให้ใกล้เคียงกับสภาพปกติ ผู้เรียนไม่รู้สึกรีบเร่งและกดดัน ดังนั้นจึงเป็นข้อมูลที่สามารถวัดความสามารถที่แท้จริง หรือพฤติกรรมการแสดงออกที่ใกล้เคียงความจริงได้ดีกว่า เราสามารถใช้ข้อมูลจากชิ้นงานในวิชาต่าง ๆ เช่น ผลงานการแต่งกลอน การเขียนจดหมาย การเรียงความ การแต่งเรื่องสั้นในวิชาภาษาไทย ผลงานการประดิษฐ์ การปั้น การวาด การเล่นดนตรี การแสดงละคร การพ่อนรำในวิชาทัศนศิลป์ ผลงานจากโครงการต่าง ๆ ในวิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา เป็นต้น

2) แบบทดสอบปากเปล่า (oral test) เป็นเครื่องมือที่มักใช้ร่วมกับการใช้แบบทดสอบที่ใช้การเขียน เช่น การทดสอบปากเปล่าภายหลังการสอบข้อเขียน การสอบปากเปล่านั้นจะเป็นหนทางที่ผู้เรียนสามารถชี้แจงให้ความกระจ่างชัดในสิ่งที่ตนเองเขียนไว้ในแบบทดสอบได้ดีขึ้น ผู้สอนสามารถเลือกใช้การทดสอบปากเปล่าแทนการสอบข้อเขียนหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้เลือกใช้วิธีการนี้ ในกรณีที่ผู้เรียนไม่มีทักษะการเขียนแต่มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียน เช่น การทดสอบในเด็กระดับอนุบาล เพื่อได้คะแนนที่วัดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงไม่ใช่ทักษะการเขียนของผู้เรียน การใช้แบบทดสอบปากเปล่า ต้องสอบเป็นรายบุคคลจึงใช้เวลามากและอาจมีข้อโต้แย้งในด้านความเชื่อมั่นของการวัด จึงควรกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนในการให้คะแนน

3) แบบสังเกตอย่างมีระบบ (systematic-observation) โดยปกติผู้สอนใช้วิธีการ สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอนเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนและ พฤติกรรมการเรียน แต่การสังเกตที่ผู้สอนทำไม่ใช่การสังเกตอย่างเป็นระบบในมุมมองของการวัดผล ดังนั้นผู้สอนควรกำหนด เกณฑ์ในการสังเกตอย่างมีจุดประสงค์ชัดเจนเพื่อสังเกตผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และบันทึกผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน เช่น ต้องการประเมินผลกระบวนการทำงานกลุ่มของผู้เรียนในขณะทำโครงการ ผู้สอนกำหนดสิ่งที่ต้องการสังเกตในการทำงานกลุ่มประกอบด้วย การวางแผนงาน การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่ม การทำงานที่ได้รับมอบหมายตามแผนที่กำหนดไว้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิก จากนั้นครูสร้างแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนและระยะเวลาในการสังเกต โดยข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การบันทึกความถี่ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น และข้อมูลเชิงคุณลักษณะ ได้แก่ การบรรยายพฤติกรรมที่สังเกตเห็น ข้อมูลที่รวบรวมได้นี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของผู้เรียนอย่างยิ่ง

4) แบบสัมภาษณ์ (interviews) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลซึ่งใช้ในการวัดผลทั้งใน ด้านผลการเรียนรู้ (product) และการปฏิบัติงาน (performance) แบบสัมภาษณ์ที่ใช้โดยทั่วไปแบ่งได้เป็น แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ผู้สอนควรใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้เรียนตามประเด็นที่สนใจ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจะช่วยให้ได้รายละเอียดข้อเท็จจริงจากผู้เรียนซึ่งไม่สามารถพบได้จากการสังเกต

5) แบบสอบถาม (questionnaires) เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมกับการรวบรวมข้อมูลจากผู้เรียนกลุ่มใหญ่ ใช้สำหรับการวัดความคิดเห็น ความรู้สึกของผู้เรียน หรือการวัดพฤติกรรมของผู้เรียนในบางสถานการณ์ เช่น การวัดเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ การวัดพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน เป็นต้น การสร้างแบบสอบถามให้มีคุณภาพต้องกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม

ให้ครอบคลุมสิ่งที่จะวัด กำหนดตัวบ่งชี้พฤติกรรมตามกรอบโครงสร้างอย่างชัดเจน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง การเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น

6) แบบตรวจสอบรายการและแบบจัดลำดับ (checklists and rating scales) เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับการวัดพฤติกรรมของผู้เรียนและจัดลำดับความถี่หรือคุณภาพของการแสดงพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

7) แบบตรวจสอบรายการ (checklists) เป็นแบบประเมินที่ประกอบด้วยรายการพฤติกรรมของผู้เรียนที่ต้องการบันทึกหรือรวบรวม ดังนั้นในการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการสิ่งแรกที่ต้องพิจารณา คือ การกำหนดพฤติกรรมที่ชัดเจนและเฉพาะเจาะจง พิจารณาว่าความครอบคลุมและความพอเพียง ของพฤติกรรมที่กำหนดนั้นสามารถวัดพฤติกรรมที่ต้องการได้จริงหรือไม่ ตัวอย่าง ได้แก่ แบบวัดความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของนักเรียนระดับประถมศึกษา แบบวัดกระบวนการปฏิบัติการทดลองวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เป็นต้น

8) แบบจัดอันดับ (rating scales) เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้ในการวัดด้านเจตคติ แต่ก็มีผู้ประยุกต์ ไปใช้ในการวัดด้านความรู้ และด้านทักษะพอ ๆ กับการวัดด้านเจตคติ ลักษณะสำคัญของแบบทดสอบ แบบจัดอันดับคือ มีการจัดช่วงการแสดงผลพฤติกรรมออกเป็นหลายระดับให้เลือก การสร้างแบบทดสอบ แบบจัดอันดับสามารถสร้างได้ง่าย ไม่มีความยุ่งยาก และเป็นเครื่องมือที่สามารถใช้สนองจุดประสงค์ได้หลายประการจึงเป็นที่นิยมใช้อย่างแพร่หลาย

9) แบบรายงานตนเอง (self-reports) เป็นเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลด้านพฤติกรรม และการปฏิบัติงานของผู้เรียน โดยผู้เรียนเป็นผู้รวบรวมและนำเสนอข้อมูลการประเมินตนเองทั้งในด้าน ความคิดเห็นและกระบวนการทำงาน ซึ่งช่วยให้ผู้สอนสามารถประเมินพฤติกรรม และการปฏิบัติงานของผู้เรียนได้ชัดเจนและครอบคลุมมากขึ้น แบบรายงานตนเองสามารถจัดทำในรูปแบบบันทึกรายวันหรือ บันทึกเหตุการณ์สำคัญ (diaries or log) บันทึกตามลำดับพฤติกรรมของผู้เรียน (self-report scale) เป็นแบบบันทึกซึ่งผู้เรียนเป็นผู้เลือกพฤติกรรมหรือทัศนคติที่ตรงกับผู้เรียนในการบันทึก

10) แบบประเมินการปฏิบัติเชิงคุณภาพ (rubric) เป็นเครื่องมือการประเมินประเภทเกณฑ์ ใช้สำหรับประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานและผลงานของผู้เรียนเพื่อบอกระดับคุณภาพ การประเมิน รูปแบบนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบของสิ่งที่ต้องการประเมินหลายองค์ประกอบ เช่น การประเมินการ รายงานผลโครงการงานของนักเรียน มีองค์ประกอบที่ต้องการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ เนื้อหา การจัดแสดงผลงาน และการรายงาน เกณฑ์ในการประเมินมีระดับคุณภาพหลายระดับ ตั้งแต่ระดับดีมากไปจนถึง ระดับปรับปรุงในแต่ละระดับคุณภาพจะมีคำบรรยายที่ละเอียดเกี่ยวกับคุณลักษณะขององค์ประกอบที่ต้องการประเมิน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์

คุณภาพของสิ่งที่ประเมิน การตัดสินใจว่าจะเลือกเครื่องมือแบบใดในการวัดผลการเรียน ผู้ออกแบบ การเรียนการสอน ควรคำนึงถึงจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ความคุ้มค่าทั้งด้านเวลาและค่าใช้จ่าย

2.3.7 การประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินผล หมายถึง การตีความข้อมูลที่ได้จากการวัด เช่น ในการวัดผลสัมฤทธิ์การเรียน ของผู้เรียนคนหนึ่งได้คะแนนร้อยละ 69 ถ้าคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนในห้องคือร้อยละ 82 ก็แสดงว่า ผู้เรียนคนนี้ทำคะแนนได้ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย หากคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มได้ร้อยละ 44 ก็แสดงว่าผู้เรียนคนนี้อยู่ในระดับดีเยี่ยม จะเห็นว่าโดยตัวของคะแนนเองไม่ได้มีความหมายอะไร หรือแสดงควมหมายน้อยมาก จนกว่าจะนำคะแนนนั้นมาตีความโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์อะไรสักอย่าง ซึ่งเป็นที่รับรู้หรือ ยอมรับกัน เกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งได้ 2 เกณฑ์ คือ

1) อิงกลุ่ม (norm-referenced assessment) หมายถึง การประเมินผลของบุคคล โดย เปรียบเทียบกับบุคคลอื่นที่เรียนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ทำได้โดยการนำคะแนนของผู้เรียนรายบุคคล เปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มซึ่งใช้เครื่องมือวัดชุดเดียวกัน เพื่อพิจารณาว่าบุคคลนั้นอยู่ในระดับใดของกลุ่ม กลุ่มที่นำมาใช้ในการเปรียบเทียบหรือกลุ่มอ้างอิง เรียกว่ากลุ่มปกติวิสัย (norm group) อาจจะเป็นกลุ่มภายใน เช่น ผู้เรียนในชั้นเดียวกัน หรือกลุ่มภายนอก เช่น กลุ่มปกติวิสัยของแบบทดสอบมาตรฐาน เป็นต้น (เยาวตี ราชย์กุล วิบูลย์ศรี, 2552, น. 31) โดยปกติคะแนนที่ผู้เรียนแต่ละคนได้รับจะแสดงในรูปของคะแนนดิบ เกรด ร้อยละ เปอร์เซนต์ไทล์ เป็นต้น เมื่อนำคะแนนที่ผู้เรียนแต่ละคนได้รับมาไปเปรียบเทียบกับคะแนนของกลุ่ม ซึ่งได้แก่ คะแนนเฉลี่ย (mean) ค่ากลาง (median) หรือ ฐานนิยม (modal score) จะทำให้คะแนนที่ผู้เรียนแต่ละคนได้รับมีความหมายมากขึ้น เพราะสามารถ ตีความหมายของคะแนนที่ผู้เรียนได้รับ

2) อิงเกณฑ์ (criteria-referenced assessment) หมายถึง การตัดสินผลการวัด โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทำได้โดยการนำคะแนนที่ผู้เรียนได้รับเปรียบเทียบกับเกณฑ์ความสำเร็จของงานซึ่งกำหนดขึ้น เช่น ผู้เรียนคนหนึ่งสอบวิชาเรียงความ ได้ร้อยละ 61 เมื่อ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป อาจจะไม่น่าพอใจมากนัก เพราะตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 61 อยู่ในระดับ C ระดับที่น่าพอใจ สำหรับการเขียนเรียงความควรเป็น C+ ขึ้นไป หรือได้คะแนน ตั้งแต่ร้อยละ 65 เป็นต้น การอิงเกณฑ์เป็นการประเมินผลที่นิยมใช้กับการเรียนแบบรอบรู้ (mastery learning) เช่น ในการเรียนโดยใช้ชุดการเรียน (programmed instruction) หรือโมดูล (module) ซึ่ง ผู้เรียนจำเป็นต้องผ่านเกณฑ์ประเมินในแต่ละขั้นที่กำหนดไว้ จึงจะสามารถข้ามไปเรียนบทเรียนชุดต่อไป ได้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้เรียนจะมีความรู้ที่เพียงพอเป็นฐานการเรียนในเรื่องต่อไปหรือการเรียน ในระดับที่สูงขึ้นให้ประสบความสำเร็จได้ การประเมินการเรียนรู้ที่เป็นแนวคิดใหม่ที่นอกเหนือจากการประเมินที่กล่าวแล้ว คือแนวคิดที่ เห็นว่าการเรียนการสอนและการสอบต้องอยู่ในกระบวนการที่สัมพันธ์เชื่อมโยงไปด้วยกัน ดังนั้นจึงได้มี วิธีการ

ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เรียกว่า การประเมินตามสภาพจริง และการประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) สแวนสัน นอร์แมน และลินน์ (Swanson, Norman, & Linn, 1995, p. 5) เป็นผู้ที่เสนอคำว่า การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) ซึ่งมีความหมายเหมือนกับการประเมินการปฏิบัติ (performance assessment) การประเมินตามสภาพจริงสามารถประเมินจากการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยงานหรือ กิจกรรมที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติจะเป็นงานในสถานการณ์จริง หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง (real life) ข้อมูลที่วัดได้จากผู้เรียนควรครอบคลุมทั้งด้านการปฏิบัติ (performance) กระบวนการ (process) และผลผลิต (products) ข้อมูลดังกล่าวสามารถดำเนินการแบบบูรณาการควบคู่กันไปได้ดังนี้

(1) การประเมินการแสดงออกและกระบวนการ (performance and process) สามารถดำเนินการโดยการสังเกตพฤติกรรมเป็นรายบุคคล และสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มจากพฤติกรรมที่แสดงออกในขณะที่ผู้เรียนทำงานหรือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นประกอบด้วย การสังเกตสีหน้า ท่าทางในการแสดงออก การพูดโต้ตอบ พัฒนาการทางด้านภาษา ความเข้าใจเรื่องราวในเรื่องที่เรียน เป็นต้น สำหรับการประเมินกระบวนการ (process) จะต้องสังเกตควบคู่กับการแสดงออก โดยผู้สอน สังเกตการเคลื่อนไหวกิริยาท่าทาง ความร่วมมือ ความคล่องแคล่ว ความอดทน การใช้อุปกรณ์เครื่องมือ ต่าง ๆ ในระหว่างการเรียนรู้ การปฏิบัติงาน รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ เป็นต้น

(2) การประเมินกระบวนการและผลผลิต (process and products) ผลผลิตของผู้เรียนมีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นในการประเมินตามสภาพจริง ผลผลิตของผู้เรียนจะเป็นสื่อกลาง ให้ผู้สอนเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งได้จากข้อมูลของผู้เรียนจากการสำรวจค้นพบ ค้นคว้า ทดลองและการแก้ปัญหา สำหรับจุดเน้นของการประเมินสภาพจริงจะไม่สิ้นสุดที่ผลผลิตเท่านั้น แต่จะเน้นที่กระบวนการที่มีผลต่อผลผลิตที่ได้ด้วย เทคนิควิธีการที่นิยมใช้ในการประเมินผลผลิต คือการประเมินจากแฟ้มสะสมงาน

2) การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน (portfolio assessment) เป็นวิธีการประเมินที่ช่วยส่งเสริมให้การประเมินตามสภาพจริงมีความสมบูรณ์ สะท้อนศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียนมากขึ้น โดยการให้ผู้เรียนเก็บรวบรวมผลงานจากการปฏิบัติงานจริงทั้งในชั้นเรียนหรือในชีวิตจริงที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มาจัดแสดงอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อสะท้อนให้เห็นความ พยายาม เจตคติ แรงจูงใจ พัฒนาการ และผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ของผู้เรียนและการวางแผน ดำเนินงาน วิธีนี้จะช่วยผู้สอนให้สามารถประเมินจากแฟ้มสะสมงานที่สมบูรณ์แทนการประเมินจากการปฏิบัติจริงได้

การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงานมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1) กำหนดโครงสร้างของแฟ้มสะสมงานจากวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมงานว่าต้องการสะท้อนสิ่งใดเกี่ยวกับความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียน ทั้งนี้ อาจพิจารณาจากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามสาระการเรียนรู้ที่สะท้อนได้จากการให้ผู้เรียนจัดทำแฟ้มสะสมงาน

2) กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมผลงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำแฟ้มสะสมงาน

3) กำหนดให้วิธีการประเมินงานเพื่อพัฒนาชิ้นงานซึ่งส่งผลถึงการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถสูงสุด ทั้งนี้ครูอาจจัดทำเกณฑ์การให้คะแนนเชิงคุณภาพหลายมิติ (rubrics) สำหรับให้ผู้เรียนนำไปใช้เป็นข้อชี้แนะในการพัฒนางาน

4) ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนางานโดยการมีส่วนร่วมในการประเมินจาก ทุกฝ่ายแล้วนำข้อมูลที่สอดคล้องกันไปเป็นสารสนเทศหลักในการให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) สำหรับให้ผู้เรียนใช้ในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

5) จัดให้มีการนำเสนอผลงานที่ได้สะสมไว้โดยใช้วิธีการที่เหมาะสม ซึ่งผู้สอนและ ผู้เรียน ควรวางแผนร่วมกันในการคัดเลือกชิ้นงานที่ดีที่สุด ทั้งนี้ การนำเสนอชิ้นงานแต่ละชิ้นควรมี หลักฐาน การพัฒนางานและการประเมินผลงานด้วยตนเอง เกณฑ์การประเมินผลงานประกอบไว้ด้วย ในการใช้วิธีการประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน ผู้สอนควรคำนึงด้วยว่าแฟ้มสะสมงานมีหลายประเภท การ เลือกใช้ แฟ้มสะสมงานประเภทใด ควรคำนึงถึงรูปแบบและแนวทางในการพัฒนาแฟ้มสะสมงานให้ เหมาะสม เพื่อให้แฟ้มสะสมงานช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนด้วย แฟ้มสะสมงานซึ่งเป็นแหล่ง รวบรวมข้อมูลหลักฐานเกี่ยวกับผู้เรียนสามารถทำได้ 2 แบบ คือ 1) แฟ้มผลงานที่นำเสนอผลงานที่ดีที่สุด 2) แฟ้มผลงานแสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้าของผู้เรียน การประเมินผลตามสภาพจริงและการ ประเมินด้วยแฟ้มสะสมงานจึงมีความเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดใหม่ในการจัดการเรียนรู้ที่ คำนึงถึงการเรียนรู้ในสภาพจริง บริบทจริง

สรุปเนื้อหาสำคัญนี้ การเรียนการสอนที่ดีต้องมีหลักการที่สำคัญในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ เกิดความพัฒนา ไปสู่การเกิดนวัตกรรมที่มีคุณค่าต่อสังคม (Innovation on development to social) ดังนั้น หลักการจัดการเรียนการสอนต้องมีการพิจารณาในองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ลักษณะของผู้เรียน บริบทการเรียนรู้ และงานเพื่อการเรียนรู้ 3 ด้านนี้หากประกอบครบ ตามที่กล่าวจะมีการจัดการเรียนการสอนที่สมบูรณ์ เพราะทั้ง 3 ด้านที่ได้กล่าวเป็นการส่งเสริม ทางด้านการเรียนในเชิงการพัฒนาของผู้สอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ความคิดสร้างสรรค์ ประกอบในการพัฒนาความคิดในการก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่ดีในอนาคต

2.4. สำนักงานพระสอนศีลธรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของมหาวิทยาลัยสงฆ์ซึ่งเป็นงานเผยแผ่วิชาการและเป็นงานสอนศีลธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ดังนี้

2.4.1 ความเป็นมาของสำนักงานพระสอนศีลธรรม

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนั้น เกิดจากปัญหาการขาดศีลธรรมของเยาวชนประชาชนในสังคมไทย ดังที่ปรากฏในหลักการของโครงการ ที่ว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชาชนยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาตั้งแต่อดีต พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงนำหลักทศพิธราชธรรมเป็นแนวทางการปกครอง ดังเช่นพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ความตอนหนึ่งว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” นอกจากนั้นแผ่นดินไทยยังเป็นแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติมากมาย สัญลักษณ์ที่ปรากฏมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งยืนยันว่าสังคมไทยเป็นสังคมวิถีพุทธ คือวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยที่ผูกพันกับวัดและพระสงฆ์ แต่ปัจจุบันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นไปอย่างก้าวกระโดดและรวดเร็วตามกระแส “โลกาภิวัตน์” หรือโลกการสื่อสารไร้พรมแดน คนในสังคมมุ่งการแข่งขันกันทำงานเพื่อความสำเร็จด้านธุรกิจหรืออาชีพ มีค่านิยมพุ่งเพื่อหรือหลงใหลวัตถุ เกิดลัทธิบริโภคนิยม การเปลี่ยนแปลงและค่านิยมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสังคมโดยกว้าง และเป็นปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหาด้านพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่กำลังเรียนหนังสือและเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศ ดังนั้น การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาพฤติกรรมและจิตใจของเด็กวัยรุ่น จึงเป็นเรื่องสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องพัฒนาพระสอนศีลธรรมให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการเผยแผ่ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และนำพาเยาวชนให้มีพฤติกรรมที่ดี เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต (โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2557)

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2548 - 2550 โดยแรกเริ่มรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้จำนวน 10,000,000 บาท เพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายถวายพระสอนธรรมในโรงเรียนที่เข้าไปสอนในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษาทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประมาณ 600 รูป ภายหลังจากการที่กระทรวงวัฒนธรรมได้ทำข้อตกลงความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ และมีการประชุมร่วมกัน พบว่า กระทรวงศึกษาธิการมีความต้องการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนไปสอนในโรงเรียนเฉพาะที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ไม่น้อยกว่า 23,000 รูป โดยเฉพาะโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งมีอยู่จำนวนมากกว่า 10,000 แห่ง กรมการศาสนาได้

เปลี่ยนแปลงบทบาทการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในปีงบประมาณ 2551 ที่ดำเนินการมาแต่เดิม ไปสนับสนุนกิจกรรมคุณธรรมอื่น ๆ โดยได้โอนภาระงานพร้อมงบประมาณให้กระทรวงศึกษาธิการรับดำเนินการ และได้มอบให้มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยรับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มาดำเนินการจัดเข้าในพันธกิจประเภทงานให้บริการวิชาการแก่ชุมชน (กรมการศาสนา, 2548, น. 1-6) โดยได้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5 หน่วยงาน ได้แก่ (1) มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งมีพระสงฆ์ที่มีความพร้อมและมีพระที่สอนอยู่ในสถานศึกษาต่าง ๆ อยู่แล้ว (2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีศึกษานิเทศก์และสถานศึกษา/โรงเรียนที่มีความต้องการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน (3) กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม มีวัฒนธรรมจังหวัดซึ่งเป็นผู้ดูแลโครงการ ๆ มาแต่เริ่มแรก (4) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นผู้ส่งเสริมพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่เข้าไปทำการสอนในโรงเรียน (5) คณะสงฆ์ ซึ่งมีเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด ปกครองดูแลพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

2.4.2 โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยนั้น ได้ดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 จนถึงปัจจุบัน ในรูปแบบของโครงการ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553 – 2558 การบริหารจัดการโครงการนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ ลงนามโดยอธิการบดี กำหนดให้รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ เป็นประธานโครงการโดยตำแหน่ง ซึ่งปัจจุบันมีคณะกรรมการ 12 รูป/คน มีเจ้าหน้าที่ในโครงการ 20 รูป/คน มีอัตราพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 6,700 รูป มีโรงเรียนที่พระสอนศีลธรรมเข้าไปดำเนินการสอนมากกว่า 6,500 โรงเรียน ผลผลิตนักเรียนที่ได้รับการสอนศีลธรรมในระดับต่าง ๆ มากกว่า 200,000 คน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยใช้อาคารวรรณิศรศรัทธา (B12) เป็นสถานที่ประสานงานโครงการ โดยกำหนดให้เป็นสำนักงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นอกจากนั้นแล้วยังมีศูนย์ประสานงานในส่วนวิทยาเขตและวิทยาลัยอีก 9 แห่ง ลักษณะการดำเนินกิจกรรมหลัก ๆ ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้แก่ การอบรมและพัฒนาพระสอนศีลธรรมให้มีทักษะด้านการเรียนการสอน การส่งพระสอนศีลธรรมไปสอนในโรงเรียนทั่วประเทศ และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมด้วยกระบวนการวิจัย โดยกำหนดให้คณะกรรมการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีอำนาจและหน้าที่ ได้แก่ (1) บริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามหลักการและเป้าหมายของโครงการ (2) พิจารณากลับกรอง และให้ความ

เห็นชอบการเบิกจ่ายงบประมาณในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และจัดสรรงบประมาณในโครงการให้วิทยาเขต วิทยาลัย ตามความจำเป็นและเหมาะสมตามระเบียบของมหาวิทยาลัย (3) พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มาตรฐานการสอน การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ คู่มือและสื่อการเรียนการสอน ร่วมมือกับสถาบันวิจัยญาณสังวรในการติดตามและประเมินโครงการ (4) อำนาจหน้าที่อื่นซึ่งเกี่ยวกับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่อธิการบดีมอบหมาย

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการบริหารด้านการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมาโดยตลอด ในปีที่ผ่านมา ๆ มา พบว่า ในส่วนของโครงการนั้น เป็นโครงการที่ดี เป็นการสร้างและปลูกฝังให้เยาวชนนำหลักคำสอนจากพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ไปปฏิบัติเพื่อเกิดความสงบสุขอันบริสุทธิ์ ในทางสังคมลดปัญหาวุ่นวายที่เกิดขึ้นในสังคม แต่ในด้านการบริหารโครงการหรือองค์การของโครงการกับพบว่า มีปัญหาหนักอันดับแรก ได้แก่ การเบิกจ่ายค่านิตยภัตของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีความล่าช้ามาก ส่งผลให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนหมดกำลังใจและลาออกเป็นจำนวนมาก การประชาสัมพันธ์พระสงฆ์ร่วมโครงการและการอบรม ยังขาดแบบแผนอันเดียวกัน อาจเนื่องจากการขาดหลักสูตรพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทั้งใหม่และเก่า ให้มีความเข้มข้น อีกทั้งขาดการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยของโครงการอยู่ตลอดเวลา และขาดเจ้าหน้าที่ทำประกันคุณภาพ อันเป็นผลสืบเนื่องจากการบริหารจัดการที่ด้อยประสิทธิภาพของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งสภาพปัจจุบันของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปรากฏดังนี้

2.4.3 ด้านสภาพแวดล้อม

สภาพทั่วไปของโครงการ ประกอบด้วย

1) หลักการ ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชาชนยอมรับนับถือพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติมาตั้งแต่อดีต พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงนำหลักทศพิธราชธรรมเป็นแนวทางการปกครองบ้านเมือง ดังเช่นพระปฐมบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ความตอนหนึ่งว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” นอกจากนั้น แผ่นดินไทยยังเป็นแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติมากมาย สัญลักษณ์ที่ปรากฏมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งยืนยันว่าสังคมไทยเป็นสังคมวิถีพุทธ คือวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยที่ผูกพันกับวัดและพระสงฆ์ แต่ปัจจุบันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นไปอย่างก้าวกระโดดและรวดเร็วตามกระแส “โลกาภิวัตน์” หรือโลกการสื่อสารไร้พรมแดน คนในสังคมมุ่งการแข่งขันกันทำงานเพื่อความสำเร็จด้านธุรกิจหรืออาชีพ มีค่านิยมฟุ้งเฟ้อหรือหลงใหลวัตถุ เกิดลัทธิบริโภคนิยม การเปลี่ยนแปลงและค่านิยมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสังคมโดยกว้าง และเป็นปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหาด้านพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่กำลังเรียนหนังสือและเป็นทรัพยากร

มนุษย์ที่สำคัญของประเทศ ดังนั้น การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาพฤติกรรมและจิตใจของเด็กวัยรุ่น จึงเป็นเรื่องสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการเผยแผ่ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และนำพาเยาวชนให้มีพฤติกรรมที่ดี เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

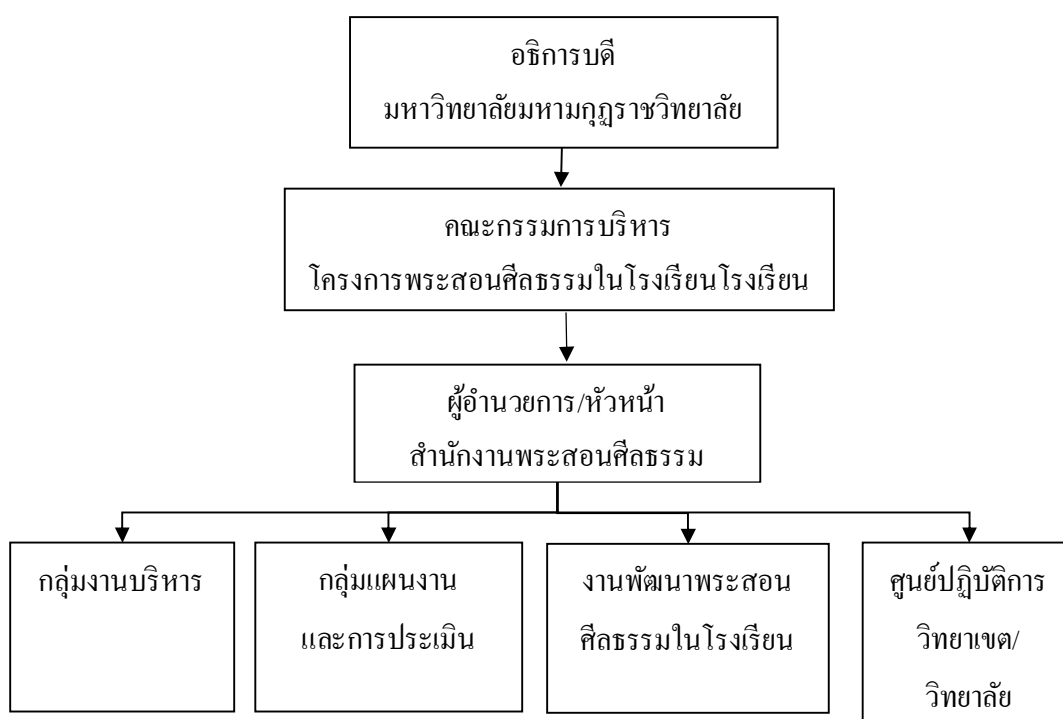
2) วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนางานกิจการศาสนาให้พระพุทธศาสนาที่คนไทยนับถือเป็นรากฐานในการพัฒนาจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม ของประชาชน โดยมุ่งทั้งการก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีความตระหนักในคุณค่า และความสามารถในการนำหลักศาสนธรรมที่แท้จริงไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีหลักศาสนาเป็นครุรองแห่งการดำเนินงานอันจะนำไปสู่ความสงบสุขแห่งตน ตลอดจนสันติสุขแห่งสังคม ประเทศชาติ และมนุษยชาติโดยรวม ซึ่งมีรายละเอียดของนโยบาย เป้าหมาย และมาตรการใน 4 เรื่อง คือ การพัฒนาศาสนศึกษาและบุคลากรทางศาสนา การเผยแผ่ศาสนธรรมเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม การบูรณะพัฒนาศาสนสถานและการบริหารและการจัดการทางศาสนา ในที่นี้จะกล่าวถึงรายละเอียดของนโยบาย เป้าหมาย และมาตรการในเรื่องการพัฒนาศาสนศึกษาและบุคลากรทางศาสนาและเผยแผ่ศาสนธรรมเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคมเท่านั้น

3) เป้าหมายของโครงการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้กำหนดเป้าหมายของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านปริมาณ พระสอนศีลธรรม จำนวน 6,700 รูป แบ่งเป็นภาคกลาง ได้แก่ (1) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (ส่วนกลาง) อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม จำนวน 1,995 รูป (2) วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จ.พระนครศรีอยุธยา จำนวน 550 รูป (3) วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย อ.สามพราน จ.นครปฐม จำนวน 525 รูป ภาคเหนือ ได้แก่ วิทยาเขตล้านนา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ จำนวน 600 รูป ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ (1) วิทยาเขตอีสาน อ.เมือง จ.ขอนแก่น จำนวน 800 รูป (2) วิทยาเขตร้อยเอ็ด อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด จำนวน 500 รูป (3) วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย จำนวน 800 รูป (4) วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร อ.เมือง จ.ยโสธร จำนวน 230 รูป (5) วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์ จำนวน 300 รูป ภาคใต้ ได้แก่ วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช อ.พระพรหม จ.นครศรีธรรมราช จำนวน 400 รูป ด้านคุณภาพ คือ สอนศีลธรรมในโรงเรียนเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามวิชาความรู้ที่ได้ศึกษา มา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนพระสอนศีลธรรมศีลธรรมในโรงเรียนทั้งหมด

2.4.4 ด้านปัจจัยเบื้องต้น

ปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ หมายถึง ทรัพยากรในการดำเนินโครงการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ประกอบด้วย

1) บุคลากร คือ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้กำหนดบุคลากรในการดำเนินงานของโครงการออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ คณะกรรมการบริหารโครงการ และเจ้าหน้าที่ประจำโครงการ มีโครงสร้างการบริหารสำนักงานพระสอนศีลธรรม ดังภาพประกอบ 2.4.4

แผนภูมิที่ 2.1 โครงสร้างการบริหารสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2) งบประมาณจากงบประมาณแผ่นดิน หมวดเงินอุดหนุน ปีงบประมาณ 2558 รายละเอียดประมาณการใช้จ่ายงบประมาณ ได้แก่ (1) ค่าตอบแทน แบ่งเป็นค่าตอบแทนพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน (ตามมติคณะรัฐมนตรี) ค่าพาหนะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ค่าตอบแทนลูกจ้างชั่วคราวรายปีประจำโครงการ (2) ค่าใช้สอย แบ่งเป็นค่าอบรมสัมมนาพระสอนศีลธรรม ฯ ค่าติดตามประเมินผลโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ค่าทำวิจัยโครงการพระสอนศีลธรรม ฯ ค่าพัฒนาหลักสูตร ค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าพาหนะ (3) ค่าวัสดุ (4) ค่าครุภัณฑ์

3) วิชาการ งานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นงานเกี่ยวกับการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ดังนั้น งานวิชาการจึงเป็นภาระงานหนึ่งที่จะต้องมีการดำเนินการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรหรือคู่มือพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การนิเทศและการรายงานผลการสอน เป็นต้น พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีทักษะ 6 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านความรู้พระพุทธานุศาสตร์ (2) ด้านการพัฒนาคุณลักษณะ (3) ด้านกฎหมายและระเบียบทางการศึกษา (4) ด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ (5) ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน (6) ด้านความรับผิดชอบ แบ่งหลักสูตรการอบรมเป็น 3 ระดับ ตามความแตกต่างกัน ได้แก่

(1) หลักสูตรพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับต้น สำหรับผู้สมัครเข้าเป็นพระที่สมัครใหม่ยังไม่เคยผ่านการปฏิบัติงานมาก่อน ในระดับนี้ หลังจากอบรมครบหลักสูตรแล้วต้องสอบคัดเลือกให้ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด

(2) หลักสูตรพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับกลาง สำหรับผู้ที่เคยผ่านการอบรมแล้วและกำลังสอนอยู่ในปัจจุบัน เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์

(3) หลักสูตรพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับสูง สำหรับเตรียมพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้เป็นผู้นำในแต่ละเขตพื้นที่

4) วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนครอบคลุมพื้นที่ทั้งประเทศ ทำให้ต้องมีศูนย์ประสานงานในทุกวิทยาเขตและวิทยาลัยทั่วประเทศ วัสดุอุปกรณ์สำนักงาน การจัดเก็บเอกสาร และวัสดุสำนักงานอื่น ๆ

2.4.5 ด้านกระบวนการ

กระบวนการของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนแบ่งออกได้ ดังนี้

1) การดำเนินโครงการ ได้แก่

(1) จัดทำโครงการขออนุมัติ

(2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

(3) ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(4) ประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน

(5) ดำเนินงานตามโครงการ

(6) ติดตามและประเมินผลโครงการ

2) กิจกรรมการดำเนินโครงการ

(1) ผลิตพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้แก่ การรับสมัคร การจัดอบรม การส่งออกสอน และการนิเทศติดตามผล

(2) การวิจัยและพัฒนาด้านพระพุทธศาสนา ได้แก่ การวิจัยเพื่อพัฒนาโครงการ การพัฒนาหลักสูตรการอบรมพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนการจัดทำคู่มือ และการจัดทำสื่อการสอน ทางด้านพระพุทธศาสนา

(3) การบริการด้านพระพุทธศาสนาให้กับชุมชนและการดำรงรักษาวัฒนธรรมของ ประเทศชาติ ได้แก่ การจัดอบรมศีลธรรม การเข้าค่าย การร่วมกิจกรรมวันสำคัญของชาติ

(4) การบริหารจัดการโครงการ ได้แก่ การจัดอบรมสัมมนาบุคลากร การจ่าย ค่าตอบแทน การจัดทำแผนงานโครงการ แผนงบประมาณ เป็นต้น

2.4.6 ด้านผลผลิต

1) อบรมและพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีความรู้และทักษะด้านการ เรียนการสอนศีลธรรมแก่นักเรียน

2) ดำเนินการส่งพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนไปทำหน้าที่สอนในโรงเรียนทั่ว ประเทศ และพัฒนาจิตใจเยาวชนของชาติ พร้อมทั้งมีการติดตามและประเมินผลโดยผ่าน กระบวนการวิจัย

3) เพื่อสร้างความร่วมมือด้านการสอนศีลธรรมกับหน่วยงานและองค์กรที่ เกี่ยวข้อง

สรุปจากข้อมูลที่ได้ศึกษามา รัฐบาลได้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาเพื่อให้เยาวชนได้รับการปลูกฝังที่ดีอุดมไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรมที่เอื้อเพื่อต่อกัน เสริมสร้างความสุขลักษณะแบ่งปันอย่างเป็นมิตรภาพ และการสอนศีลธรรมที่เหมาะสมก็ย่อมเป็น บุคคลที่มีความเพียบพร้อมไปด้วยธรรมอันนำจรियाและวัตรปฏิบัติที่ดีงามและเป็นที่ยอมรับและนับถือ จากคนในสังคมก็คือพระภิกษุสงฆ์ โดยมองให้มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหามกุฏ ราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่เป็นมหาวิทยาลัยที่เด่นในการผลิต บัณฑิตมีความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาทั้งในส่วนบรรพชิต และคฤหัสถ์ มา บริหารจัดการในด้านของการฝึกฝนทักษะ และหลักสูตรที่ใช้ในการสอนนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อให้ พระภิกษุที่เข้าร่วมในโครงการ เป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ได้รับการอบรม ฝึกฝน ที่มี มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ เพื่อปลูกฝังด้านคุณธรรมที่ต่อเยาวชนเป็นคนดีและนำพาสังคมได้อย่าง สันติสุข

2.5 บริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

2.5.1 New Normal กับการศึกษาไทย

(ณิชา พิทยาพงศกร, 2563) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) กล่าวว่า New Normal ของการศึกษาไทยคืออะไร เมื่อการเรียนทางไกลไม่ใช่คำตอบเมื่อวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกแรกเริ่มคลี่คลายลง หลายๆ ภาคส่วนเริ่มพูดถึง “ความปกติใหม่” หรือ “New Normal” ที่จะตามมา ภาคการศึกษาเป็นอีกภาคส่วนหนึ่งที่เกิดการปรับตัวครั้งใหญ่ทั่วโลก และในประเทศไทย โดยเฉพาะการปิดโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่ทำให้ทั้งภาคนโยบาย โรงเรียน ครู และนักเรียน นักศึกษา ต้องหันมาใช้ในการเรียนการสอนทางไกลอย่างเร่งด่วน ชวนให้หลายคนคิดว่า เมื่อโควิด-19 ผ่านไป การเรียนรู้ทางไกลและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้จะกลายเป็นความปกติใหม่ของการศึกษาไทย ทว่า ความปกติใหม่นี้จะเกิดขึ้นจริงหรือไม่ เพราะอะไร หากมีใช่แล้ว ความปกติใหม่ของการศึกษาไทยจะเป็นอย่างไรแน่ และใครจะเป็นผู้กำหนดหน้าตาของความปกติใหม่นี้

2.5.2 รูปแบบการเรียนออนไลน์

ทำไมการเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์จะยังไม่ใช่ “ความปกติใหม่” แต่อาจเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของครู การจัดการเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์ที่ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพสูงสำหรับผู้เรียนทุกคน ต้องพึ่งพาหลายปัจจัย ทั้งความพร้อมด้านเทคโนโลยี ความพร้อมของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ และความพร้อมของครอบครัวและนักเรียนในการเรียนรู้ จากที่บ้าน ปัจจัยเหล่านี้มีต้นทุนมหาศาล เช่น หากรัฐจะจัดสรรเงินช่วยเหลือค่าคอมพิวเตอร์แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยที่ยากจนคนละ 10,000 บาท จะต้องใช้งบประมาณถึง 2,800 ล้านบาท (จากบทความ โดย ดร.เสาวร็จ รัตนคำฟู) และหากรัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณเพื่อซื้อคอมพิวเตอร์ให้เฉพาะนักเรียนกลุ่มยากจนพิเศษที่มีอยู่กว่า 700,000 คน ตามเกณฑ์การคัดกรองของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) คนละ 10,000 บาท จะต้องใช้งบประมาณกว่า 7,000 ล้านบาท เมื่อคำนึงถึงต้นทุนที่สูงมากในการเปลี่ยนผ่านไปสู่การเรียนทางไกลด้วยเทคโนโลยี และผลลัพธ์เชิงคุณภาพและความเสมอภาคที่ไม่ชัดเจน ผู้เขียนเชื่อว่า เมื่อสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ยุติลง ระบบการศึกษาในภาครวมจะกลับไปสู่การจัดการเรียนในโรงเรียนเป็นหลัก ส่วนการเรียนทางไกลด้วยเทคโนโลยีจะเป็นเพียงทางเลือกที่ถูกนำมาใช้ในบางสถานการณ์ กับนักเรียนแค่บางกลุ่ม และในบางพื้นที่ แต่จะยังไม่ใช่ความปกติใหม่ของการศึกษาไทยในอนาคต อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ บุคลากรทางการศึกษาจำนวนมากได้ปรับตัวเพื่อใช้เทคโนโลยีในการทำงานทางไกล เช่น การประชุมออนไลน์ การจัดการเอกสารออนไลน์ผ่านคลาวด์ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าว แม้ว่าจะไม่ได้เปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนโดยตรง แต่น่าจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ จึงมีแนวโน้มที่จะดำเนินต่อไปแม้การระบาดสิ้นสุดลง

ปรากฏการณ์ของโควิด-19 ที่ทำให้นักเรียนไม่ได้ไปโรงเรียน ครูจัดการเรียนการสอนไม่ได้เหมือนที่ผ่านมา ทำให้เกิดความตระหนักรู้ใหม่ถึงสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นแท้จริงต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น หลักสูตรแกนกลางที่มีอยู่เดิมทะเอะทะเกินไปและไม่เหมาะกับบริบทของเด็กแต่ละคน และ กฎเกณฑ์เรื่องการแต่งกายและการไว้ทรงผมไม่มีความสำคัญเมื่อเด็กเรียนรู้อยู่ที่บ้าน เป็นต้น

เราควรใช้ความตระหนักรู้ที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์นี้ มาออกแบบอนาคตของการศึกษาไทย โดยให้นำหนักกับสิ่งที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน มากกว่า เจื้อนไขที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองนโยบาย แนวคิดหรือผลประโยชน์บางอย่างที่ไม่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ให้นำหนักกับ ปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างครูและนักเรียน มากกว่า จำนวนชั่วโมงที่นักเรียนอยู่ในห้องเรียนหรือเรียนผ่านสื่อโทรทัศน์หรือสื่อออนไลน์ ให้นำหนักกับการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความสนใจของนักเรียน เชื่อมโยงกับชุมชนและบริบทที่นักเรียนอยู่มากกว่าการเรียนรู้อิงตามมาตรฐานแบบเดียวกันทั้งประเทศ ให้นำหนักกับการประเมินผลเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน (formative assessment) จากชิ้นงานและพฤติกรรมของนักเรียนมากกว่าการประเมินเพื่อการตัดสิน (summative assessment) เพื่อนำไปใช้ให้คุณให้โทษแก่โรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษา ให้นำหนักกับ การช่วยเหลือนักเรียนที่มีความท้าทายในการเรียน ควบคู่กับการส่งเสริมนักเรียนกลุ่ม อื่น ๆ ให้เต็มตามศักยภาพ เนื่องจากนักเรียนที่ขาดแรงจูงใจในการเรียนเป็นทุนเดิมหรือมาจากครอบครัวยากจนมีแนวโน้มจะหลุดออกจากระบบการศึกษามากขึ้นเมื่อสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำให้นำหนักกับการเรียนรู้เพื่อสุขภาพกายและใจ ควบคู่กับการเรียนรู้ด้านวิชาการ สถานการณ์โรคระบาดส่งผลต่อสุขภาพกายและใจของทุกคนรวมถึงเด็ก ๆ ทุกวัย ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ของสมองชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ยากเมื่อเด็กมีความเครียดหรืออยู่ในภาวะที่เป็นอันตราย ครูจึงควรสอดแทรกเนื้อหาความรู้เรื่องสุขภาพ การดูแลสุขภาพกายและใจ เพื่อให้เด็กเรียนรู้และปรับตัวได้ท่ามกลางสถานการณ์ครอบครัวและสังคมที่ไม่แน่นอน ให้นำหนักกับการจัดสรรทรัพยากรออฟไลน์แก่เด็กและครอบครัว ควบคู่กับ ทรัพยากรออนไลน์ เช่น จัดสรรหนังสือเด็กให้แก่ครอบครัวด้อยโอกาสเพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ที่บ้าน จัดให้มีอาสาสมัครติดตามสถานการณ์เด็กในแต่ละครอบครัวและให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพ ในลักษณะเดียวกันกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ เป็นต้น ควบคู่ไปกับการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีของประเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับประชาชนในด้านต่าง ๆ ไม่เพียงแต่การศึกษาเท่านั้น

การสร้างความคิดใหม่ตามข้อเสนอนี้สามารถทำได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรมหาศาล เพียงอาศัยการปรับมุมมองของผู้กำหนดนโยบาย ปรับกระบวนการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ รวมถึง ถอดบทเรียนองค์ความรู้จากทั้งในและต่างประเทศ เนื่องจากแนวทางการจัดการศึกษาที่กล่าวมานี้ คือ “ความคิดเดิม” ที่เกิดขึ้นมาแล้วในระบบการศึกษาของหลายประเทศทั่ว

โลก รวมถึงบางโรงเรียนในประเทศไทยที่ปรับการเรียนรู้อุบัติการณ์ที่ 21 มาก่อนหน้านี้ และน่าจะยังคงสอดคล้องกับโลกในอนาคต

บทสรุป มีหรือไม่มีโควิด-19 ก็ต้องร่วมออกแบบความปกติใหม่ที่การศึกษาไทยต้องการ (desirable new normal) แม้ไม่มีโควิด-19 ระบบการศึกษาไทยก็กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จากปัจจัยขับเคลื่อนจำนวนมาก ทั้งด้านเศรษฐกิจ เช่น สภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ด้านสังคม เช่น โครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลง ด้านเทคโนโลยี เช่น disruptive technology ที่ทำให้ทักษะที่เป็นที่ต้องการเปลี่ยนไป และด้านการเมืองการปกครอง เช่น การดำเนินนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น ผู้เขียนมองว่า โควิด-19 เป็นทั้ง “ตัวเร่งปฏิกิริยา” ที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่รอทำอยู่เกิดขึ้นเร็วขึ้น เช่น การนำเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มาใช้ในวงกว้าง และเป็น “ตัวหน่วงปฏิกิริยา” ให้แผนการบางอย่างชะลอออกไป เช่น การนำร่องทดลองใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในปีการศึกษา 2563 การเร่งปฏิกิริยาและการหน่วงปฏิกิริยาของโควิด-19 ส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องบางส่วนต้องปรับตัวด้วยความจำเป็น เช่นเดียวกับแรงดึงและแรงผลักของปัจจัยขับเคลื่อนต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการศึกษาไทยมาโดยตลอด หากขาดการออกแบบเชิงรุกและการตั้งรับปรับตัวของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาคการศึกษา ก็เป็นไปได้สูงมากว่าอนาคตของการศึกษาไทยจะเคลื่อนคล้อยไปตามแรงเหล่านี้จนไม่สามารถควบคุมทิศทางไปสู่จุดหมายที่ต้องการได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนเชื่อว่า การจินตนาการถึง “ความปกติใหม่” ที่กำลังจะมาถึง ไม่ควรถูกตีกรอบไว้ด้วยสถานการณ์ความจำเป็นจากโควิด-19 และปัจจัยอื่น ๆ ที่ควบคุมไม่ได้เท่านั้น แต่ควรเป็นการจินตนาการถึง “ความปกติใหม่ที่เป็นที่ต้องการ” (desirable new normal) จากการหารือและวางแผนร่วมกันของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน ตั้งแต่ผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ประกอบการในภาคธุรกิจและภาคประชาสังคม พ่อแม่ผู้ปกครอง และที่สำคัญที่สุด คือตัวนักเรียนเอง

2.5.3 New Normal การศึกษาไทย เรียนวิชาการควบคู่สุขภาพกายใจ

ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) กำหนดให้เปิดภาคเรียนในวันที่ 1 ก.ค.2563 ระยะเวลาให้ทยอยผ่อนผันการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา เพื่อจัดการศึกษารูปแบบการเรียนการสอน ให้มีการดำเนินการทั้งแบบออนแอร์ผ่าน DLTV ออนไลน์ และออฟไลน์ในชั้นเรียน ซึ่งจะใช้วิธีผสมผสาน หรืออาจจะเป็นการเรียนรู้อันที่บ้านกับครอบครัว อย่าง Home School แล้วแต่ความเหมาะสม บริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

ขณะที่ “กระทรวงสาธารณสุข” ได้ออกมาตรการหลักในการป้องกันโรคของสาธารณสุข ต้องมีมาตรการคัดกรองวัดไข้และอาการเสี่ยงก่อนเข้าโรงเรียน สวมหน้ากากอนามัย หรือหน้ากากผ้าตลอดเวลา จัดให้มีจุดล้างมือด้วยสบู่หรือแอลกอฮอล์เจลอย่างเพียงพอ จัดให้มีการเว้นระยะห่าง ทำ

ให้นักเรียนจะเหลือประมาณ 20-25 คนต่อห้อง ทำความสะอาดพื้นผิวสัมผัสที่มีการใช้ร่วมกันบ่อย เช่น โรงอาหาร และลดความแออัด ไม่จัดกิจกรรมที่มีการสัมผัสร่วมกัน เป็นต้น

(ณิชา พิทยาพงศกร, 2563) นักวิจัยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) อธิบายถึง “New Normal” ที่จะทำให้อาณาการศึกษาต้องปรับตัวครั้งใหญ่ ว่าเมื่อมีการปิดโรงเรียน มหาวิทยาลัย ส่งผลให้ทั้งภาคนโยบาย โรงเรียน ครู และนักเรียนนักศึกษา ต้องหันมาใช้ในการเรียนการสอนทางไกลอย่างเร่งด่วน ชวนให้หลายคนคิดว่า เมื่อโควิด-19 ผ่านไป การเรียนรู้ทางไกลและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้จะกลายเป็นความปกติใหม่ของการศึกษาไทยหรือไม่ เมื่อมองการเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์ที่เกิดขึ้น ณ ตอนนี ดูท่าจะไม่ใช่ “ความปกติใหม่” เพียงแต่เปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของครู การจัดการเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์ที่ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพสูงสำหรับผู้เรียนทุกคน ต้องพึ่งพาหลายปัจจัย ทั้งความพร้อมด้านเทคโนโลยี ความพร้อมของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ และความพร้อมของครอบครัวและนักเรียนในการเรียนรู้จากที่บ้าน

ปัจจัยเหล่านี้มีต้นทุนมหาศาลไม่ว่าจะเป็น ต้นทุนอุปกรณ์ที่ภาครัฐต้องลงทุน ต้นทุนที่ครอบครัวนักเรียนต้องจ่าย ทั้งค่าอินเทอร์เน็ต ค่าอาหารกลางวัน ต้นทุนค่าเสียโอกาสของพ่อแม่ผู้ปกครองที่ต้องใช้เวลาดูแลการเรียนของลูกแทนการทำงานหารายได้ ที่งานวิจัยจำนวนไม่น้อยบ่งชี้ว่าก่อให้เกิดผลลัพธ์ต่ำกว่าการเรียนตามปกติกับครูในห้องเรียน เมื่อสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ยุติลง ระบบการศึกษาในภาครวมจะกลับไปสู่การจัดการเรียนในโรงเรียนเป็นหลัก ส่วนการเรียนทางไกลด้วยเทคโนโลยีจะเป็นเพียงทางเลือกที่ถูกนำมาใช้ในบางสถานการณ์ กับนักเรียนแค่บางกลุ่ม และในบางพื้นที่ แต่จะยังไม่ใช่ความปกติใหม่ของการศึกษาไทยในอนาคต

New Normal ของภาคการศึกษาไทย ควรเป็นการให้นำหนักแบบใหม่เพื่อจัดการปัญหาเดิม เช่น ให้นำหนักกับปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างครูและนักเรียนมากกว่าจำนวนชั่วโมงที่นักเรียนอยู่ในห้องเรียนหรือเรียนผ่านสื่อโทรทัศน์หรือสื่อออนไลน์ หรือ ให้นำหนักกับการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความสนใจของนักเรียน เชื่อมโยงกับชุมชนและบริบทที่นักเรียนอยู่มากกว่าการเรียนรู้อิงตามมาตรฐานแบบเดียวกันทั่วประเทศ และให้นำหนักกับการเรียนรู้เพื่อสุขภาพกายและใจควบคู่กับการเรียนรู้ด้านวิชาการ เป็นต้น

(สุภัทร จำปาทอง, 2563) เลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.)” กล่าวว่า ปี 2563 นี้ เชื่อว่าการจัดการศึกษาแบบ Home School จะต้องมีมากขึ้น ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองจึงมีความสำคัญมากขึ้น โดยพ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องเป็นเสมือนผู้ช่วยครู ที่ต้องทำงานร่วมกับครูในการดูแลการศึกษาของเด็ก ขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างความเข้าใจทั้งกับเด็กและผู้ปกครอง ซึ่งทุกฝ่ายต้องช่วยกันและกัน

ประเทศไทยมีการจัดการศึกษาในรูปแบบทางไกล โดยมีทั้งแบบสดกับแบบแห้งที่สามารถเรียนย้อนหลังได้ อย่างตอนนี้ มีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม(DLTV)ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยการเรียนการสอน การเรียน New Normal ครูต้องทำการบ้านให้มาก และต้องประสานกับพ่อ แม่ ผู้ปกครองให้ช่วยดูแล และจัดกิจกรรม อาจต้องจัดตารางเรียนแบบเดียวกันทั้งประเทศ ที่สำคัญการเรียนรู้ต้องเน้นฐานสมรรถนะแก่เด็ก ให้เด็กมีทักษะเหล่านั้นจริง ๆ เพราะตามแผนการศึกษาแห่งชาติ การเรียนการสอนต้องเป็นการเน้นสมรรถนะที่ไม่ใช่เพียงเด็กคิดเป็นเท่านั้น แต่ต้องมีทักษะ ปฏิบัติ และเข้าใจ คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ในเรื่องนั้น ๆ ได้ ซึ่งจะถือเป็นบทท้าทายให้แก่ครู และการจัดการศึกษาแบบ New Normal ผู้เรียนยังคงความสำคัญ

2.5.4 สถานการณ์ศึกษามูลนิธิการศึกษาเชื่อมโยง New normal เสริมปฏิรูปการศึกษา

(นายณัฐพล ทีปสุวรรณ, กล่าวในการประชุมสภาการศึกษา ครั้งที่ 3/2563, 27 เมษายน 2563) นายณัฐพล ทีปสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (รมว.ศธ.) เปิดเผยว่า การเผชิญวิกฤติการณ์แพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ส่งผลกระทบต่อกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) และบุคลากรทางการศึกษา ต้องปรับตัวและสร้างโอกาสใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ อาจเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจนกลายเป็น New normal ด้านการศึกษาของประเทศ

อย่างไรก็ตาม ต้องขับเคลื่อนการศึกษาไม่หยุดยั้ง มุ่งเน้นสาระความรู้ผ่านระบบดิจิทัล ทดแทนการเรียนการสอนแบบเดิม ความท้าทายของบุคลากรทางการศึกษาคั้งนี้ไม่ต่างจากบุคลากรทางการแพทย์ที่ต้องสัมผัสกลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ เช่นกัน ระยะเวลา 2 เดือนต่อจากนี้ ศธ. จะประเมินสถานการณ์อย่างใกล้ชิดเพื่อปรับแผนงานให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป เช่น ความปลอดภัยในโรงเรียน ต้องมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ ถ้ามีความจำเป็นอาจต้องแบ่งกะในการเรียน และอาจมีการเรียกบัญชีครูที่กำลังรอบรรจุมาช่วยสอนด้วย แนวทางในการควบรวมโรงเรียนต้องนำมาปรับใช้อย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งนายกรัฐมนตรีแสดงความกังวลต่อปัญหาการปฏิรูปการศึกษาด้วยระบบดิจิทัลต้องสามารถรองรับการวัดผล และประเมินผลการศึกษา จึงมีการปรับงบประมาณประจำปี 2563 - 2564 สอดคล้องสถานการณ์โควิด-19 ที่มีความยืดหยุ่นมุ่งสู่การปฏิรูปการศึกษาในช่วงวิกฤตที่มีประสิทธิภาพ ประเด็นการเลื่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 ในเดือนกรกฎาคมนี้ ไม่ว่าจะสถานการณ์เป็นอย่างไร แต่ระบบการเรียนการสอนทั้งประเทศต้องมีคุณภาพ ระหว่างวันที่ 18 พฤษภาคม จนถึง 1 กรกฎาคม จะมีการประเมินสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง รัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรีมีความเป็นห่วงเด็ก

แม้มีการผ่อนปรนมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดลงแต่ยังไม่สามารถอนุญาตให้เปิดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ตามปกติ จึงเลือกใช้สื่อและช่องทางระบบดิจิทัลเป็นเครื่องมือส่งเสริมการเรียนการสอนออนไลน์แทน โดยมุ่งเน้นทั้งเรื่องคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพ

ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา จำนวน ๖ คณะ ประกอบด้วย

คณะที่ 1 ด้านการปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ

คณะที่ 2 ด้านการปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

คณะที่ 3 ด้านการปฏิรูปกลไกและระบบการผลิตคัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพครูและอาจารย์

คณะที่ 4 ด้านการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อสนองความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

คณะที่ 5 ด้านการปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา

คณะที่ 6 ด้านการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล

โดยไม่มีการแต่งตั้งคณะด้านการปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน เนื่องจากมีกฎหมาย พ.ร.บ.การพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 รองรับการทำงานอยู่แล้ว ที่ประชุมได้พิจารณาแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสภาการศึกษาเฉพาะกิจ เพื่อการจัดทำข้อเสนอการปรับปรุงแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยมีศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร ซึ่งเป็นทั้งที่ปรึกษาและประธานคณะกรรมการประสานงานการปฏิรูปและติดตามนโยบายของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะประธาน กกส. ตั้งข้อสังเกตต่อที่ประชุมถึงบทบาทของคณะอนุ กกส. ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาทั้ง 6 คณะที่มีบทบาทในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Policy Implementation) ควรมีการบูรณาการอย่างใกล้ชิด เชื่อมโยงกับคณะอนุ กกส.เฉพาะกิจ ฯ ซึ่งเพิ่มบทบาทการจุดประกายความคิด นำไปสู่การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) ทั้งนี้ เพื่อทำงานร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพในการตอบโจทย์การปฏิรูปการศึกษาที่ชัดเจนและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ที่ประชุมได้พิจารณาการออกหนังสือรับรองครูชาวต่างชาติของศูนย์การเรียน ซึ่งเกิดจากความไม่ชัดเจนการกำหนดผู้มีอำนาจในการออกหนังสือรับรอง ฯ ดังกล่าว ในการขอยุ่ต่อในราชอาณาจักร โดยเสนอให้ส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อให้ความเห็นทางกฎหมายต่อไป และได้รับทราบผลความก้าวหน้าการดำเนินงานของ สกศ. ในหลายประเด็น เช่น ผลการศึกษาแนวโน้มความต้องการกำลังคนโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน สรุปผลการติดตามและประเมินการดำเนินงานตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 : ช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2562 รวมทั้งความก้าวหน้าการดำเนินงานตามมติสภาการศึกษา เป็นต้น

สรุปความสำคัญในบทความนี้ ในยุคสมัยที่ล้าไปด้วยนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยเฉพาะในเรื่องของการสื่อสารที่ไร้พรมแดนทำให้การพบปะผู้คนจากทุกมุมของโลกนั้นเป็นไปได้ง่ายและมีความสะดวกโดยใช้สื่อกลางจากคอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์มือถือที่เป็นสมาร์ตโฟน ระบบการปฏิบัติการในโปรแกรมส่วนของแอปพลิเคชัน (Application) ดังจะเห็นได้ว่ามีโปรแกรมที่หลากหลายให้บริการที่ตอบโจทย์ลดความยุ่งยากในการพบปะ การนัดประชุมเร่งด่วน ทำให้สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้เพียงแค่ปลายนิ้ว และด้วยสถานการณ์ปัจจุบันอย่างที่เราบอกรู้ว่าทั่วโลกได้เกิดภัยร้ายแรงที่เป็นเชื้อระบาด ได้แพร่กระจายอย่างรวดเร็วทำให้มีผู้ติดเชื้อจำนวนหลายร้อยล้านและเสียชีวิตอีกจำนวนมาก ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบนี้ ทำให้การพบปะผู้คนเป็นไปอย่างระมัดระวัง มีผลกระทบที่สาหัสอย่างมหาศาลทั้งภาคเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ ทำให้ทุกคนต้องดำรงคงสติในการเฝ้าระวังรักษาตนเองให้อยู่รอดปลอดภัย และสิ่งนี้ทำให้มีผลกระทบต่อการศึกษาที่ต้องเว้นระยะห่างและกักตัวอยู่ที่บ้าน เพื่อมิให้การศึกษานั้นชะงักทางรัฐบาลจึงมีการส่งเสริมในเรื่องของการเรียนในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากผู้เรียนที่มีช่วงอายุที่แตกต่างและจำนวนมาก ดังนั้นการเรียนในรูปแบบออนไลน์จึงถือว่าเป็นสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นเป็นการปรับตัวในการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นการใช้บริบทฐานชีวิตใหม่ หรือที่เรียกติดปากว่า New Normal ก็คือการใช้ชีวิตใหม่ที่ต่างไปจากเดิม

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

พระครูสุธีปริยัตยาทร (วรพงศ์ วรณฺญ) (2551, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของพระสงฆ์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ผู้สอนควรมีการศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน ทั้ง 4 ด้าน ให้ชัดเจนทุก ๆ ประเด็นอย่างละเอียด ก่อนที่จะดำเนินการสอนสืบต่อไป พระสงฆ์ผู้สอนควรเข้ารับการพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ด้านการจัดการเรียนการสอน พระสงฆ์ผู้สอนควรพิจารณาข้อบกพร่องของตนเองในการจัดการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

พระสถิต มหาลาโภ (ศรีเมือง) (2553, น.81 – 83) ได้วิจัยเรื่อง การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนบ้านโนนม่วงเป็นหนึ่งในโรงเรียนวิถีพุทธที่ได้นำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนหรือนักเรียนใน

สถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นและเพื่อเป็นการป้องปรามปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดแก่เยาวชน เป็นโรงเรียนที่เน้นการบริหารศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ มีโครงสร้างการบริหารหลักสูตร การเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ควรมีความสมบัติที่เหมาะสม ยึดหลักวิธีการเสริมสร้างศรัทธาแก่ผู้เรียน เน้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ตัวผู้เรียน ส่วนโครงสร้างและการบริหารงานของโรงเรียนวิสุทธิพุทธบ้านโนนม่วง แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ บริหารงานทั่วไป ฝ่ายบริหารงานงบประมาณ ฝ่ายบริหารงานบุคคล และฝ่ายบริหารงานวิชาการ

อนุพันธ์ อภิขยานุภาพ (2553) ได้ศึกษาสมรรถนะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านความสำนึกรับผิดชอบและความน่าเชื่อถือ 2) สมรรถนะด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง 3) สมรรถนะด้านการสืบเสาะหาข้อมูล 4) สมรรถนะด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5) สมรรถนะด้านจิตสำนึกสาธารณะและการให้อำนาจแก่ผู้อื่น 6) สมรรถนะด้านการคิดเชิงวิเคราะห์

พระครูสมุห์วิโรจน์ วรมงคล (ใจชื่อสมบุรณ์) (2554, น.113-115) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพปัญหาด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า สภาพปัญหาด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการวัดผลและการประเมินผล ทั้งนี้ด้านเนื้อหาและหลักสูตรยังขาดความรู้ในการเขียนแผนการจัดการการเรียนรู้ ด้านการผลิตและการใช้สื่อ ยังไม่มีความรู้ ความสามารถในการผลิตสื่อประกอบการสอน ด้านการดำเนินการสอนยังไม่มีครูช่วยควบคุมชั้นเรียน ทำให้ควบคุมนักเรียนได้ไม่ดี และด้านการวัดผลประเมินผลยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลตามสภาพจริง

พระครูรัตนภัทรคุณ (สุรพล อติภทโท) (2554, น.120 – 125) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมด้านการเตรียมการสอน, ด้านการดำเนินการสอน และด้านการวัดผลและการประเมินผลการเรียนไม่แตกต่างกัน ปัญหาอุปสรรค พบว่า ความอิสระในการปฏิบัติงานนั้น ถูกจำกัดเวลามากเกินไป ส่วนนโยบายและการบริหารนั้น ผู้บริหารการศึกษาขาดการสนับสนุน ด้านการยอมรับนับถือ จึงไม่มีการยอมรับอย่างแท้จริงและขาดการประสานงานระหว่างผู้บริหาร คณะครูอาจารย์และนักเรียนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน ครูและพระสงฆ์ขาดการแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน การผลิตสื่อ ซึ่งพระสอนศีลธรรมมีความตั้งใจอย่างมากแต่นักเรียนไม่เห็นความสำคัญเท่าที่ควร และปัญหาอีกประการหนึ่งคือ ขาดการวางแผนการเรียนการสอน การจัดตารางเรียนและการประเมินผล

สมเกียรติ อินทวงศ์และคณะ (2557, น.65 – 66) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์บ่มเพาะเพื่อสร้างผู้ประกอบการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การลงมือปฏิบัติ การควบคุม และการปรับปรุง 3) ผลผลิต และ 4) สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จในการบริหาร

หัตถุภรณ์ แก่นท้าว (2557, น.241 – 248) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย บทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐกับการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ตามหลักยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ (สกอ.) และบทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐกับการดำเนินการตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย 5 ด้าน เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน โดยการผลิตบัณฑิตการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน, การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพการวิจัยพระพุทธศาสนานานาชาติ, การบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่ชุมชนและสังคมระดับชาติและนานาชาติ, การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม และการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

เบญจนาถ อมรประสิทธิ์และคณะ (2558, น.1) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด พบว่า รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักของการบริหารสู่ความเป็นเลิศ 2) คณะกรรมการบริหารสู่ความเป็นเลิศ 3) ขอบข่ายงานบริหารสู่ความเป็นเลิศ และ 4) แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ โดยรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด มีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดได้อยู่ในระดับมาก

สรุปรงานวิจัยในประเทศมีข้อค้นพบ 3 ประเด็น (1) การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารต่าง ๆ มีการศึกษาถึงองค์ประกอบของรูปแบบ ความเชื่อมโยงกันของกระบวนการบริหารจัดการ ในประเด็นของการบริหารจัดการนี้ ผู้วิจัยยังไม่พบถึงการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นรูปแบบของการบริหาร เป็นแต่เพียงการนำมาประกอบหรือเป็นเครื่องยึดจิตใจในการบริหารจัดการเท่านั้น (2) การสอนศีลธรรมในโรงเรียน สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในด้านหลักสูตรการสอน สื่อการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ และยังทำให้พบว่า ความสามารถส่วนบุคคลของพระที่เข้าไปทำการสอน ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักเรียนด้วย (3) การศึกษาและมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทำให้ทราบถึงการเป็นมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการบริการวิชาการแก่สังคม การเป็น

มหาวิทยาลัยเฉพาะด้านพระพุทธศาสนา ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่ต้องยึดหลักการบริหารตามหลักสากล ไม่มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการบริหารจัดการ

2.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Bonawiz (2545, น. 1433-A) ได้ศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาที่จะต้องเรียนรายวิชาจริยศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพทางการศึกษา โดยศึกษาจากสาขาวิชาการบัญชี ธุรกิจและสาขาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ธุรกิจ การเรียนรายวิชาจริยศาสตร์และระดับผลการเรียน พบว่า นักศึกษาที่เรียนรายวิชาจริยศาสตร์ มีระดับการพัฒนาจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เรียนในรายวิชานี้ ซึ่งมีผลการเรียนเท่ากัน มีการพัฒนาจริยธรรมแตกต่างกัน นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งเรียนรายวิชาจริยศาสตร์กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่ไม่เรียนรายวิชานี้ นักศึกษาพัฒนาด้านจริยธรรมได้ดีกว่ารายวิชาการศึกษา หลังจากนำวิชาจริยศาสตร์ศึกษามาใช้ในห้องเรียนแล้ว นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมไม่เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน แต่นักศึกษาชายที่เรียนวิชาแตกต่างกันมีพัฒนาจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนนักเรียนหญิงมีระดับการพัฒนาจริยธรรมเพิ่มขึ้นหลังจากเรียนรายวิชานี้ แต่นักเรียนหญิงที่เรียนสาขาวิชาเอกต่างกัน มีการพัฒนาจริยธรรมหลังจากเรียนแล้วไม่แตกต่างกัน

Platz, Roland (2546, น. 479-490) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Buddhism and Christianity in Competition? Religious and Ethnic Identity in Karen Communities of Northern Thailand. สรุปได้ว่า อิทธิพลของศาสนาคริสต์ที่มีต่อชาวกะเหรี่ยงซึ่งเดิมเชื่อในพุทธศาสนา แต่ปัจจุบันบทบาทลดน้อยลงโดยเฉพาะด้านการบูชาบรรพบุรุษ จากความเชื่อที่มีความแตกต่างกันของสองศาสนา ทั้งทางด้านอัตลักษณ์ ศาสนาและชาติพันธุ์

Lo (2547, น. 4415-A) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาคนและสังคม : กรณีศึกษาโรงเรียนนำร่องในประเทศจีน ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาเพื่อพัฒนาคนและสังคมเรียกว่า Pinde Jiaoyu ซึ่งรูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่เข้าใจง่าย และครอบคลุมทุกระยะของชีวิตในโรงเรียน ในการศึกษาด้านสังคมได้ช่วยส่งเสริมความรู้สึกรับผิดชอบชีวิตของตนเอง การศึกษาความเป็นชาติและความรักชาติ จะสรุปให้เห็นความสำคัญของความรักชาติ และมุมมองด้านนี้ของหลักสูตรจะได้รับความสำคัญที่ยิ่งใหญ่ที่สุด

Diamond, Catherine (2548, น. 34 - 51) ได้วิจัยเรื่อง Red Lotus in the Twenty-First : Cinemas in the Lao Performing Art สรุปได้ว่า ลาวได้รับวัฒนธรรมจากทั้งประเทศไทยและเวียดนามในด้านข้อมูลข่าวสาร การลงทุนและวัฒนธรรม โทรทัศน์ของไทยมีอิทธิพลต่อผู้ชมลาว และโทรทัศน์เวียดนามมีอิทธิพลต่อการแสดงลาว รัฐบาลมีส่วนในการควบคุมข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2559, น. ข) ได้ศึกษา“คุณธรรมในอาเซียน: จิตอาสาในอาเซียนภาคพื้นทวีป” กรณีศึกษา: ประเทศไทย ลาว พม่า เวียดนาม และกัมพูชา ผลการศึกษารูปแบบกิจกรรมและกระบวนการปลูกฝัง “จิตอาสา” ในอาเซียนภาคพื้นทวีป พบว่า

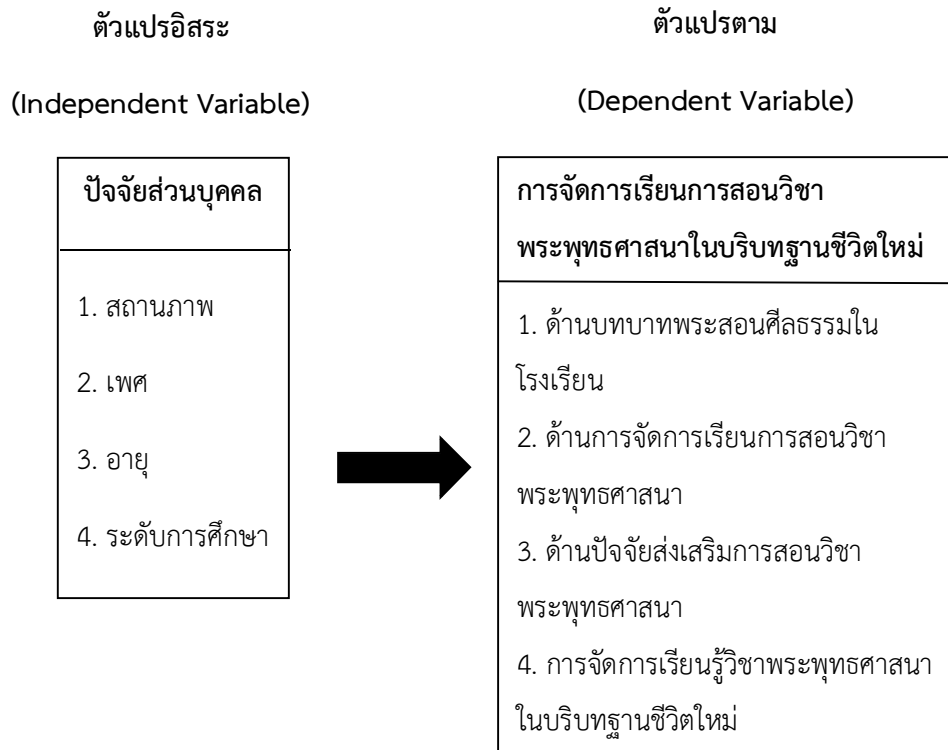
กลุ่มจิตอาสาในอาเซียนภาคพื้นทวีป ทั้ง 5 ประเทศ มีการดำเนินงานทั้งโดยตัวบุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงานภาคเอกชนและประชาสังคม รวมทั้งภาครัฐ ซึ่งการดำเนินงานจะมีความหลากหลายและแตกต่างกันไปในระดับบุคคลจนไปสู่กลุ่มมวลชน จากงานอาสาสมัครทั่วไป อาสาสมัครเฉพาะทาง และจิตอาสา และเมื่อพิจารณาถึงลักษณะ (style) ของการพัฒนาอาสาสมัคร โดยการจำแนกให้เห็นแนวทาง (mean) และผล (end) ทั้งนี้ อาจจำแนกได้เป็นสามลักษณะ ซึ่งมีความคาบเกี่ยวกันไม่อาจแบ่งแยกกันได้เด็ดขาด ได้แก่ อาสาสมัครที่ใช้แนวทางของหลักธรรม และนำไปสู่ผลของการเป็นเพื่อนมนุษย์ อาสาสมัครที่ใช้แนวทางของหลักประชาธิปไตย และนำไปสู่ผลของการเป็นพลเมือง และบริบทใหม่ของงานอาสาสมัคร การให้ “คุณค่า” และ “ความหมายของชีวิต” ที่ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารนำ

2.7 สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เพื่อกำหนดกรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้ ทางผู้วิจัยใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม เป็นศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) อันเป็นการจัดการเรียนรู้ และการสอนในสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีตัวแปรดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง คือ สถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถี

แผนภูมิที่ 2.2 แสดงรูปกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีลำดับขั้นตอนและวิธีการดังต่อไปนี้

- 3.1 วิธีการและขั้นตอนในการวิจัย
- 3.2 ระเบียบวิธีวิจัย
- 3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้
- 3.7 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย

3.1 วิธีการและขั้นตอนในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการวิจัย ดังนี้

3.1.1 รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้วิธีการหาข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

3.1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field survey) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการสุ่มแบบเป็นระบบ (Systematic sampling) ใช้วิธีแจกแบบสอบถามสำหรับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน (Questionnaire) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน นักเรียน อาจารย์ เพื่อจัดทำบทสรุปรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

3.1.3 นำข้อมูลสำรวจทางสถิติที่รวบรวมมาได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าความถี่ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เพื่อใช้อธิบายตัวแปร คือ ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง การสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ที่เหมาะสม

การประเมินผลคุณภาพ และการแปลความหมายจากผลที่ได้จากการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

3.1.4 นำผลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูลและหาข้อสรุปของปัญหา รวมทั้งหาทางสร้างเสริมนวัตกรรมและการต่อยอดองค์ความรู้ของการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่

3.2 ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การเก็บข้อมูลจากคนจำนวนมากด้วยแบบสอบถาม คำถามในแบบสอบถามจึงจำเป็นต้องมีความชัดเจน ข้อมูลจากการวิจัยเชิงปริมาณจะเหมาะสมกับการทดสอบทฤษฎีด้วยวิธีการแบบอุปนัย (Deductive) แนวปฏิฐานนิยมเป็นหลัก

3.2.1 การออกแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้วิธีการวิจัยใน 3 วิธี ดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมุ่งศึกษาค้นคว้าตำราทางวิชาการ เอกสารทางราชการ เพื่อให้ได้ข้อมูลสถิติที่เป็นตัวเลขของตัวแปรสำคัญที่วางไว้ เพื่อนำมาอ้างอิงเป็นข้อค้นพบ (Findings) อันจะทำให้ผลงานการวิจัยเกิดความน่าเชื่อถือ (Reliability) และความแม่นยำ (Validity)

2. การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นกระบวนการเสาะแสวงหาความรู้เพื่อตอบคำถาม หรือปัญหาที่มีอยู่อย่างเป็นระบบและมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนโดยมีการกำหนดคำถามวิจัย ซึ่งอาจได้มาจากการศึกษาเอกสาร หรือประสบการณ์ตรง มีการวางแผนการวิจัย หรือเขียนโครงการวิจัยสร้างเครื่องมือเพื่อรวบรวมข้อมูลในการวิจัย รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และเขียนรายงานการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยมีการประเมินผลคุณภาพนโยบายการ 4 ด้าน ด้านบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานชีวิตใหม่ ด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ และด้านการจัดการเรียนรู้อาจารย์พระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่

3.2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง คือ สถานภาพ เพศ อายุ ระดับการศึกษา

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) การสำรวจความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชา

พระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1.ด้าน บทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานชีวิตใหม่ 2.ด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน บริบทฐานชีวิตใหม่ 3. ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ และ 4. ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และอาจารย์ ในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 684 รูป/คน โดยมีขอบเขตครอบคลุมกลุ่ม ตัวอย่างที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3) และช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) จำนวน 252 รูป/คน โดยใช้หลักสูตรเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา

3.3.2 การสุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 252 รูป จากประชากร ทั้งหมด จำนวน 684 รูป/คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้ หลักเกณฑ์เลือกสถานศึกษาในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยมีเป้าหมายเป็นทั้งพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนที่สอนระดับชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3) และช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) ที่มี ประสบการณ์ และผ่านการอบรมพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3) และช่วง ชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) จำนวน 684 ตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1973, p.125)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้

N = จำนวนประชากรที่ทราบค่า (ในที่นี้ = 684)

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะยอมรับได้

ถ้ากำหนดระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% จะใช้ค่า 0.05

$$\begin{aligned} n &= \frac{684}{1+(684)X(0.0025)} \\ &= \frac{684}{(1+1.71)} \\ &= \frac{684}{(2.71)} \end{aligned}$$

= 252.39 รูป/คน

= 252 รูป/คน

สุ่มจำนวนตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในแต่ละ ระดับชั้น ของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับชั้นอย่างเป็นสัดส่วนกับประชากร (Proportional to the Universe) ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างโดยกำหนดจำนวนตัวอย่างของแต่ละตำแหน่ง คือ พระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนที่สอนในกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 252 รูป/คน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) ดังนี้

แบบสอบถาม ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลด้านพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ตอนที่ 1

เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) โดยถามเกี่ยวกับลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

3.4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตอนที่ 2

เป็นคำถามเกี่ยวกับการประเมินผลคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) 4 ด้าน คือ

1. ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ (New Normal)
2. ด้านวิธีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ (New Normal)
3. ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ (New Normal)
4. ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ (New Normal)

3.4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ตอนที่ 3

เป็นข้อมูลข้อมูลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

3.4.4 แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาเพื่อดำเนินการศึกษาตัวแปรต่าง ๆ

เป็นประเด็นคำถามแบบสั้น ๆ ไม่ยาว มีทั้งคำถามตรงและคำถามอ้อม เป็นคำถามปลายเปิดและปลายปิด ในตอนท้ายนั้น จัดเรียงประเด็นคำถามในเชิงจิตวิทยา เน้นถึงความรู้สึก วิธีคิด

ความเข้าใจ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ โดยใช้มาตราส่วนจัดระดับความคิดเห็นไว้ในการเลือกตอบ 5 ระดับ เพื่อให้ผู้ตอบ เลือกระดับคำตอบที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของตนมากที่สุด (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538, น. 10) ดังนี้

3.4.5 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเป็นรายชื่อให้ครอบคลุมถึงรูปแบบการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านการสอน ด้านวิธีการสอน และด้านสื่อ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการดำเนินการวิจัยที่ถูกต้องแม่นยำ

2.) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามและรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ประเมินผลวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยเป้าหมาย คือ ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร ที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3) และช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) โดยใช้หลักสูตรเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา

3.) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) (พิสนุ พองศรี, 2550, น. 139)

4.) ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ระดับคะแนน	สำหรับคำถามที่แน่ใจว่า	ระดับความคิดเห็น
คะแนน +1	สำหรับคำถามที่แน่ใจว่า	วัดตรงตามวัตถุประสงค์
คะแนน 0	สำหรับคำถามที่แน่ใจว่า	ไม่วัดตรงตามวัตถุประสงค์
คะแนน -1	สำหรับคำถามที่แน่ใจว่า	แน่ใจว่าวัดตรงตามวัตถุประสงค์

ตารางที่ 3.1 ตารางมาตราส่วนจัดระดับความสอดคล้อง

นำคะแนนที่ได้มาแทนสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $IOC =$ ดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R =$ ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 $N =$ จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

แทนค่า เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{3}$$

$$IOC = \frac{\sum R}{3}$$

$$IOC = 1$$

คำถามรวม 16 ข้อ ของแบบสอบถาม ค่าดัชนีที่คำนวณได้อยู่ระหว่าง 1 จึงเป็นการบ่งชี้ถึงความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์

5.) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือได้ตรวจสอบ และเสนอแนะ ซึ่งผ่านการหาค่า IOC แล้วนำมาปรับปรุงตามที่เสนอผู้เชี่ยวชาญ อีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำไปทดลองใช้ 30 ชุด โดยผ่านกระบวนการการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือของแบบสอบถามทั้งฉบับตามรายละเอียด ดังนี้

(1) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยนี้ได้ทดลองใช้กับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง จำนวน 30 รูป/ คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ตามสูตร (พิศเพลิน เขียวหวาน และ ผศ.ดร.สิริรัตน์ วิภาสศิลป์, 2551, น. 259) ดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ $\alpha =$ ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
 $K =$ จำนวนข้อของเครื่องมือ
 $S_i^2 =$ ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ

$$S_t^2 = \text{ความแปรปรวนของคะแนนรวม}$$

ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามระดับ เท่ากับ 0.90 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีค่ามากกว่า 0.70 – 1.00 จากคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ จำนวน 16 ข้อ ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังกล่าวมีค่ามากกว่า จึงเป็นเครื่องมือที่มีความเหมาะสมมีคุณภาพและมีความเชื่อถือได้สูง สามารถนำไปใช้วัดระดับความความคิดเห็นและประเมินของการวิจัย

ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.5.1 ดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อนำไปติดต่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามสถานที่ต่าง ๆ

3.5.2 ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวไปขออนุญาตยังสถานที่เก็บข้อมูล เพื่อขอความร่วมมือในการนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.5.3 ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ดำเนินการเก็บข้อมูล ตามเขตพื้นที่สถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร เป้าหมายเป็นทั้งพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามและส่งคืนทันทีเมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จ

2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลไปทั้งหมด 252 ฉบับ ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมอีก ร้อยละ 20 รวมจำนวนที่แจกแบบสอบถาม ทั้งสิ้น 292 ชุด และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 252 ฉบับ

3. รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) จากงานวิจัยวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ หนังสือ เอกสาร บทความ เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน และวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) นอกจากนี้ยังได้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลักสูตรการเรียน และเอกสารที่เกี่ยวข้องในเนื้อหาอื่น ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์วิธีการรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประมวลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยดำเนิน ตามขั้นตอน ดังนี้

3.6.1 ทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมมา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อนำมาเตรียมบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูล โดยการคัดแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออกไปเหลือแบบสอบถามที่มีข้อมูลครบถ้วนที่นำไปวิเคราะห์ข้อมูล 252 ฉบับ

3.6.2 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 1, 2, 3 และ 4 ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัวทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ตามตัวแปร คือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ คือ 4 ด้าน คือ ด้านผู้สอน ด้านการสอน ด้านวิธีการสอน และด้านสื่อ โดยมีข้อมูลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง มาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) และจัดอันดับนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง รวมทั้งวิเคราะห์โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าความเที่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

3.7 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย เทคนิค วิธีการ หรือนวัตกรรมที่ใช้ ขั้นตอนการสำรวจ เครื่องมือวิจัย สร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมาย สถิติที่ใช้และการนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) 2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) 3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 252 รูป/คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบออนไลน์โดยใช้ Google Form ให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยอธิบายเหตุผล และวิธีการตอบ และรับแบบสอบถามกลับคืนมา ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์ และประมวลผลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยการใช้ตารางประกอบการบรรยายโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t - distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F - distribution)
Df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

SS	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
Sig.	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เสนอขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นให้เลือกตอบ จำแนกตาม สถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบ การบรรยาย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ 2) ด้านวิธีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ 3) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ 4) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะ และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

4.3 ผลการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)” กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, ครู ซึ่งมีคุณลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล คือ สถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบบรรยาย ดังปรากฏในตาราง

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	ความถี่	ร้อยละ
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	166	65.87
ผู้บริหารสถานศึกษา	34	13.49
ครู	52	20.64
รวม	252	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็น พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 166 รูป คิดเป็นร้อยละ 65.87 รองลงมา มีสถานภาพเป็น ครู จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 20.64 และจำนวนน้อยที่สุดในการตอบแบบสอบถาม มีสถานภาพเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน ร้อยละ 13.49 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	50	19.84
หญิง	36	14.29
บรรพชิต	166	65.87
รวม	252	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น บรรพชิต จำนวน 166 รูป คิดเป็นร้อยละ 65.87 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 19.84 และจำนวนน้อยที่สุดในการตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 36 คน ร้อยละ 14.29 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 30 ปี	53	21.03
31-40 ปี	79	31.35
41-50 ปี	84	33.33
51 ปี ขึ้นไป	36	14.29
รวม	252	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมาคืออายุ 31-40 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 31.35 และต่ำที่สุดคือมีอายุ 51 ปี ขึ้นไป จำนวน 36 คน ร้อยละ 14.29 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	49	19.44
ปริญญาตรี	163	64.68
ปริญญาโท	34	13.50
ปริญญาเอก	6	2.38
รวม	252	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 64.68 รองลงมาคือวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 19.44 และน้อยที่สุดคือวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 6 คน ร้อยละ 2.38 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

การวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)” ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ 2) ด้านวิธีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ 3) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ 4) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบ การบรรยาย ปრაกฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยรวมทั้ง 4 ด้าน

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่	4.29	0.83	มาก
2. ด้านวิธีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่	4.41	0.88	มาก
3. ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่	4.31	0.85	มาก
4. ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่	4.30	0.83	มาก
รวม	4.26	0.86	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีการปฏิบัติต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.41, S.D. : 0.88) รองลงมาคือด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.31, S.D. : 0.85) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.29, S.D. : 0.83) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) 1) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่

ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีแนวทางในการสอนศีลธรรมพร้อมทั้งแนะนำหลักการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน	4.25	0.72	มาก
2. ท่านพร้อมและเข้าใจในการนำหลักธรรมที่เหมาะสมในการสอนศีลธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ถูกต่อกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น	4.36	0.86	มาก
3. ท่านสามารถชี้แจงเหตุและผลของสถานการณ์ในปัจจุบันพร้อมชี้แนะแนวทางที่ดีในการปฏิบัติและนำหลักธรรมมาดำรงชีวิต	4.19	0.84	มาก
4. ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่เชื้อโรคระบาดท่านคิดว่าจะสามารถหาวิธีการในการปรับตัวพร้อมทั้งแนะนำแนวทางที่เหมาะสมให้นักเรียน	4.37	0.93	มาก
รวม	4.29	0.83	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีการปฏิบัติต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ อยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่เชื้อโรคระบาดท่านคิดว่าจะสามารถหาวิธีการในการปรับตัวพร้อมทั้งแนะนำแนวทางที่เหมาะสมให้นักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.37, S.D. : 0.93) รองลงมาคือ ท่านพร้อมและเข้าใจในการนำหลักธรรมที่เหมาะสมในการสอนศีลธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ถูกต่อกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.36, S.D. : 0.83) และระดับการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ท่านสามารถชี้แจงเหตุและผลของสถานการณ์ในปัจจุบันพร้อมชี้แนะแนวทางที่ดีในการปฏิบัติและนำหลักธรรมมาดำรงชีวิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.19, S.D. : 0.84) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่

ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ (New Normal)	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านสามารถนำความรู้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีความหลากหลายเพื่อให้เกิดความรู้ที่แตกต่างไปจากเดิม	4.36	0.85	มาก
2. ท่านนำรูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามหลักมาตรการของทางรัฐบาล	4.43	0.83	มาก
3. ท่านมีแนวคิดริเริ่มที่จะนำเสนอรูปแบบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียนเพื่อเกิดสิ่งที่น่าสนใจแห่งการเรียนรู้	4.47	0.91	มาก
4. ท่านมีการศึกษาหลักสูตรการสอนเพื่อมากระจายความรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ ให้กับนักเรียนตามสภาพกาลอันเป็นวิกฤตการณ์ให้ได้รับความรู้อย่างเต็มที่	4.39	0.94	มาก
รวม	4.41	0.88	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีการปฏิบัติต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ อยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ท่านมีแนวคิดริเริ่มที่จะนำเสนอรูปแบบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียนเพื่อเกิดสิ่งที่น่าสนใจแห่งการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.47, S.D. : 0.91) รองลงมาคือ ท่านนำรูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามหลักมาตรการของทางรัฐบาล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.43, S.D. : 0.83) และด้านที่การปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ท่านสามารถนำความรู้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีความหลากหลายเพื่อให้เกิดความรู้ที่แตกต่างไปจากเดิม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.36, S.D. : 0.85) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) 3) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่

ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ (New Normal)	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านได้รับการสนับสนุนและคำแนะนำจากทางโรงเรียน มหาวิทยาลัย และคณะสงฆ์ ในการสอนศีลธรรมในสถานการณ์ที่ยังมีการแพร่เชื้อโรคระบาด	4.42	0.96	มาก
2. ท่านได้รับการสนับสนุนในอุปกรณ์ใช้ในการเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ	4.39	0.78	มาก
3. ท่านได้รับสนับสนุนความร่วมมือในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจากนักเรียน ครูอาจารย์ และผู้บริหารสถานศึกษา	4.25	0.79	มาก
4. ท่านได้รับงบประมาณหรือการจัดสรรในอุปกรณ์ใช้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาได้คุณภาพและมีประสิทธิผล	4.18	0.87	มาก
รวม	4.31	0.85	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ อยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ท่านได้รับการสนับสนุนและคำแนะนำจากทางโรงเรียน มหาวิทยาลัย และคณะสงฆ์ ในการสอนศีลธรรมในสถานการณ์ที่ยังมีการแพร่เชื้อโรคระบาด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.42, S.D. : 0.96) รองลงมาคือ ท่านได้รับการสนับสนุนในอุปกรณ์ใช้ในการเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.39, S.D. : 0.78) และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ท่านได้รับงบประมาณหรือการจัดสรรในอุปกรณ์ใช้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาได้คุณภาพและมีประสิทธิผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.18, S.D. : 0.87) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New.Normal).4) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่

ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ (New Normal)	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในรูปแบบออนไลน์ หรือวิธีการสอนที่เป็นไปตามมาตรการป้องกันเชื้อโรคระบาดได้อย่างเหมาะสม	4.32	0.77	มาก
2. ท่านได้ศึกษารูปแบบการสอนจากแหล่งอื่นเพื่อมาประกอบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่ผสมผสานบูรณาการของเทคโนโลยีมาช่วยได้อย่างเหมาะสม	4.29	0.82	มาก
3. ท่านสามารถคิดหาวิธีการเพื่อให้การเรียนพระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่เพื่อเกิดสื่อและนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้	4.34	0.89	มาก
4. ท่านสามารถปรับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมโดยอาจจะนำสิ่งใหม่ ๆ มาเป็นองค์ประกอบความรู้ให้กับนักเรียนเพื่อเข้าใจและเข้าถึงตามสถานการณ์	4.27	0.84	มาก
รวม	4.30	0.83	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ อยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ท่านสามารถคิดหาวิธีการเพื่อให้การเรียนพระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่เพื่อเกิดสื่อและนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.34, S.D. : 0.89) รองลงมาคือ ท่านมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในรูปแบบออนไลน์ หรือวิธีการสอนที่เป็นไปตามมาตรการป้องกันเชื้อโรคระบาดได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.32, S.D. : 0.77) และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ท่านสามารถปรับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมโดยอาจจะนำสิ่งใหม่ ๆ มาเป็นองค์ประกอบความรู้ให้กับนักเรียนเพื่อเข้าใจและเข้าถึงตามสถานการณ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.27, S.D. : 0.84) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) จำแนกตาม สถานภาพ เพศ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา โดยใช้สถิติ F - test (One way Anova) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ในเรื่อง สถานภาพ เพศ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จะเปรียบเทียบโดยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

สมมติฐานที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่สถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 1 ใช้สถิติ F - test (One way Anova) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95 % ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จะเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ้ (Scheffé) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	166	4.29	0.86	มาก
ผู้บริหารสถานศึกษา	34	4.21	0.84	มาก
ครู	52	4.19	0.83	มาก
รวม	252	4.23	0.84	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามสถานภาพโดย

เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.29, S.D. : 0.86) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.21, S.D. : 0.84) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.19, S.D. : 0.83) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	9.470	13	0.72	1.09	0.35
ภายในกลุ่ม	156.95	238	0.66		
รวม	166.42	251			

จากตารางที่ 4.11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ ไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	166	4.21	0.84	มาก
ผู้บริหารสถานศึกษา	34	4.19	0.84	มาก
ครู	52	4.15	0.83	มาก
รวม	252	4.18	0.84	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามสถานภาพโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.21, S.D. : 0.84) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.19, S.D. : 0.84) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.15, S.D. : 0.83) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ จำแนกตาม สถานภาพ

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.100	5	0.22	0.32	0.89
ภายในกลุ่ม	165.32	246	0.67		
รวม	166.42	251			

จากตารางที่ 4.13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ ไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	166	4.16	0.83	มาก
ผู้บริหารสถานศึกษา	34	4.10	0.82	มาก
ครู	52	4.08	0.82	มาก
รวม	252	4.11	0.82	มาก

จากตารางที่ 4.14 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามสถานภาพโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.16, S.D. : 0.83) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.10, S.D. : 0.82) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.08, S.D. : 0.82) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	4.360	4	1.09	1.67	0.16
ภายในกลุ่ม	162.06	247	0.65		
รวม	166.42	251			

จากตารางที่ 4.15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ ไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	166	4.17	0.83	มาก
ผู้บริหารสถานศึกษา	34	4.11	0.82	มาก
ครู	52	4.09	0.82	มาก
รวม	252	4.12	0.82	มาก

จากตารางที่ 4.16 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามสถานภาพโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.17, S.D. : 0.83) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.11, S.D. : 0.82) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.09, S.D. : 0.82) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.616	4	0.15	0.22	0.92
ภายในกลุ่ม	165.81	247	0.67		
รวม	166.42	251			

จากตารางที่ 4.17 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ ไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	166	4.35	0.87	มาก
ผู้บริหารสถานศึกษา	34	4.19	0.84	มาก
ครู	52	4.22	0.84	มาก
รวม	252	4.25	0.85	มาก

จากตารางที่ 4.18 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามสถานภาพโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ครู มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	5.963	5	1.19	1.82	0.10
ภายในกลุ่ม	160.46	246	0.65		
รวม	166.42	251			

จากตารางที่ 4.19 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามสถานภาพ ไม่ต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 2 ใช้สถิติ F - test (One way Anova) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า 2 กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95 % ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig.น้อยกว่า 0.05 ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จะเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffé) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) รวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	50	4.15	0.83	มาก
หญิง	36	4.16	0.83	มาก
บรรพชิต	166	4.21	0.84	มาก
รวม	252	4.17	0.83	มาก

จากตารางที่ 4.20 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) รวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามเพศโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บรรพชิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.21, S.D. : 0.84) รองลงมาคือ หญิง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.16, S.D. : 0.83) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ชาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.15, S.D. : 0.83) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.21 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่
(New Normal) รวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	11.317	13	0.87	1.37	0.17
ภายในกลุ่ม	151.28	238	0.63		
รวม	162.60	251			

จากตารางที่ 4.21 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) รวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ ไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.22 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	50	4.13	0.83	มาก
หญิง	36	4.14	0.83	มาก
บรรพชิต	166	4.16	0.83	มาก
รวม	252	4.14	0.83	มาก

จากตารางที่ 4.22 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามเพศโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บรรพชิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.16, S.D. : 0.83) รองลงมาคือ หญิง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.14, S.D. : 0.83) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ชาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.13, S.D. : 0.83) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.23 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.398	4	0.48	1.65	0.59
ภายในกลุ่ม	160.20	246	3		
รวม	158.60	251			

จากตารางที่ 4.23 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ ไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.24 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ชาย	50	4.20	0.84	มาก
หญิง	36	4.21	0.84	มาก
บรรพชิต	166	4.26	0.85	มาก
รวม	252	4.22	0.84	มาก

จากตารางที่ 4.24 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามเพศโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ บรรพชิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$: 4.26, S.D. : 0.85) รองลงมาคือ หญิง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$: 4.21, S.D. : 0.84) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ชาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$: 4.20, S.D. : 0.84) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.25 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	8.167	4	1.04	2.26	0.12
ภายในกลุ่ม	154.43	247	0.62		
รวม	162.60	251			

จากตารางที่ 4.25 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ ไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.26 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	50	4.19	0.84	มาก
หญิง	36	4.18	0.84	มาก
บรรพชิต	166	4.22	0.84	มาก
รวม	252	4.20	0.84	มาก

จากตารางที่ 4.26 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามเพศโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ย

สูงสุด คือ บรรพชิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$: 4.22, S.D. : 0.84) รองลงมาคือ ชาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$: 4.19, S.D. : 0.84) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ หญิง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$: 4.18, S.D. : 0.84) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.27 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3.581	4	0.89	1.39	0.23
ภายในกลุ่ม	159.02	247	0.64		
รวม	162.60	251			

จากตารางที่ 4.27 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ ไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.28 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	50	4.15	0.83	มาก
หญิง	36	4.16	0.83	มาก
บรรพชิต	166	4.24	0.84	มาก
รวม	252	4.18	0.84	มาก

จากตารางที่ 4.28 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามเพศโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บรรพชิต มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.24, S.D. : 0.84) รองลงมาคือ หญิง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 4.16, S.D. : 0.83) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ชาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก $\bar{X}$: 4.15, S.D. : 0.83) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.29 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนก จำแนกตามเพศ

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	10.08	5	2.01	3.25	0.00*
ภายในกลุ่ม	152.51	246	0.62		
รวม	162.60	251			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.29 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียน การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ แตกต่าง กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงพิสูจน์รายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) ดังตาราง ที่ 4.30

ตารางที่ 4.30 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่การจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนก จำแนกตามเพศ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

เพศ	$\bar{x}$	ชาย	หญิง	บรรพชิต
		4.15	4.16	4.24
ชาย	4.15	-	0.00*	-0.09
หญิง	4.16		-	-0.08
บรรพชิต	4.24			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.30 พบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชา พระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย มีความคิดเห็นแตกต่างกับ กลุ่มตัวอย่างที่เป็น เพศหญิง

สมมติฐานที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 3 ใช้สถิติ F - test (One way Anova) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า 2 กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95 % ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig.น้อยกว่า 0.05 ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จะเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ้ (Scheffé) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) รวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ไม่เกิน 30 ปี	53	3.77	0.75	มาก
31-40 ปี	79	3.91	0.78	มาก
41-50 ปี	84	3.83	0.76	มาก
51 ปี ขึ้นไป	36	3.82	0.76	มาก
รวม	252	3.84	0.77	มาก

จากตารางที่ 4.31 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) รวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอายุ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามอายุโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อายุ 31-40 ปี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ อายุ 41-50 ปี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ อายุ 51 ปี ขึ้นไป มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ อายุไม่เกิน 30 ปี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.32 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอายุ

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	12.845	13	0.98	1.039	0.41
ภายในกลุ่ม	226.23	238	0.95		
รวม	239.07	251			

จากตารางที่ 4.32 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอายุ ไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.33 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ไม่เกิน 30 ปี	53	3.79	0.76	มาก
31-40 ปี	79	3.89	0.78	มาก
41-50 ปี	84	3.85	0.77	มาก
51 ปี ขึ้นไป	36	3.80	0.76	มาก
รวม	252	3.83	0.77	มาก

จากตารางที่ 4.33 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามอายุโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อายุ 31-40 ปี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ อายุ 41-50 ปี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก

รองลงมาคือ อายุ 51 ปี ขึ้นไป มีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ อายุไม่เกิน 30 ปี มีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.34 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตาม อายุ

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3.516	5	0.70	0.73	0.59
ภายในกลุ่ม	235.56	246	0.95		
รวม	239.07	251			

จากตารางที่ 4.34 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ ไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.35 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ไม่เกิน 30 ปี	53	3.88	0.78	มาก
31-40 ปี	79	4.01	0.80	มาก
41-50 ปี	84	3.92	0.78	มาก
51 ปี ขึ้นไป	36	3.90	0.78	มาก
รวม	252	3.92	0.79	มาก

จากตารางที่ 4.35 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามอายุโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อายุ 31-40 ปี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ อายุ 41-50 ปี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ อายุ 51 ปี ขึ้นไป มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ อายุไม่เกิน 30 ปี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.36 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	4.314	4	1.07	1.13	0.34
ภายในกลุ่ม	234.76	247	0.95		
รวม	239.07	251			

จากตารางที่ 4.36 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ ไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.37 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ไม่เกิน 30 ปี	53	3.87	0.77	มาก
31-40 ปี	79	3.95	0.79	มาก
41-50 ปี	84	3.90	0.78	มาก
51 ปี ขึ้นไป	36	3.88	0.78	มาก
รวม	252	3.90	0.78	มาก

จากตารางที่ 4.37 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามอายุโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อายุ 31-40 ปี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ อายุ 41-50 ปี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ อายุ 51 ปี ขึ้นไป มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ อายุไม่เกิน 30 ปี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.38 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	8.185	4	2.04	2.19	0.07
ภายในกลุ่ม	230.89	247	0.93		
รวม	239.07	251			

จากตารางที่ 4.38 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ ไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.39 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ไม่เกิน 30 ปี	53	3.79	0.76	มาก
31-40 ปี	79	3.85	0.77	มาก
41-50 ปี	84	3.83	0.77	มาก
51 ปี ขึ้นไป	36	3.80	0.76	มาก
รวม	252	3.82	0.76	มาก

จากตารางที่ 4.39 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามอายุโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ

อายุ 31-40 ปี มีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ อายุ 41-50 ปี มีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ อายุ 51 ปี ขึ้นไป มีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ อายุไม่เกิน 30 ปี มีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.40 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	8.202	5	1.64	1.76	0.12
ภายในกลุ่ม	230.87	246	0.93		
รวม	239.07	251			

จากตารางที่ 4.40 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ จำแนกตามอายุ ไม่ต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่วุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 4 ใช้สถิติ F - test (One way Anova) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า 2 กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95 % ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig.น้อยกว่า 0.05 ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จะเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffé) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.41 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) รวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	49	4.17	0.83	มาก
ปริญญาตรี	163	4.20	0.84	มาก
ปริญญาโท	34	4.19	0.84	มาก
ปริญญาเอก	6	4.25	0.85	มาก
รวม	252	4.20	0.84	มาก

จากตารางที่ 4.41 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) รวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามวุฒิการศึกษาโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระดับปริญญาเอก มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.42 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) รวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	10.199	13	0.78	1.95	0.28
ภายในกลุ่ม	96.76	238	0.40		
รวม	106.96	251			

จากตารางที่ 4.42 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) รวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.43 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	49	4.21	0.84	มาก
ปริญญาตรี	163	4.26	0.85	มาก
ปริญญาโท	34	4.23	0.85	มาก
ปริญญาเอก	6	4.30	0.86	มาก
รวม	252	4.25	0.85	มาก

จากตารางที่ 4.43 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามวุฒิการศึกษาโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระดับปริญญาเอก มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.44 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิ การศึกษา

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.146	5	0.42	1.00	0.41
ภายในกลุ่ม	104.81	246	0.42		
รวม	106.96	251			

จากตารางที่ 4.44 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษา มีความแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิ การศึกษา ไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.45 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	49	4.02	0.80	มาก
ปริญญาตรี	163	4.19	0.84	มาก
ปริญญาโท	34	4.11	0.82	มาก
ปริญญาเอก	6	4.34	0.87	มาก
รวม	252	4.17	0.83	มาก

จากตารางที่ 4.45 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามวุฒิการศึกษาโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุดพบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระดับปริญญาเอก มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.46 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิธีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	6.210	4	1.55	3.80	0.01*
ภายในกลุ่ม	100.75	247	0.40		
รวม	106.96	251			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.46 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิธีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงพิสูจน์รายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.47

ตารางที่ 4.47 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ระดับการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé)

วุฒิการศึกษา	$\bar{x}$	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก
		4.02	4.19	4.11	4.34
ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.02	-	-0.07	0.09	0.01*
ปริญญาตรี	4.19		-	0.08	0.04*
ปริญญาโท	4.11			-	0.23
ปริญญาเอก	4.34				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.47 พบว่า พบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นแตกต่างกับ กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก และกลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นแตกต่างกับ กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกนอกนั้น ไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ 4.48 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	49	4.20	0.84	มาก
ปริญญาตรี	163	4.24	0.85	มาก
ปริญญาโท	34	4.21	0.84	มาก
ปริญญาเอก	6	4.28	0.86	มาก
รวม	252	4.23	0.85	มาก

จากตารางที่ 4.48 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามวุฒิการศึกษาโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุดพบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระดับปริญญาเอก มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.49 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	4.21	4	1.05	1.62	0.45
ภายในกลุ่ม	160.08	247	0.65		
รวม	164.29	251			

จากตารางที่ 4.49 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.50 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	49	4.15	0.83	มาก
ปริญญาตรี	163	4.19	0.84	มาก
ปริญญาโท	34	4.16	0.83	มาก
ปริญญาเอก	6	4.22	0.84	มาก
รวม	252	4.18	0.84	มาก

จากตารางที่ 4.50 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา มีค่าแปลผลอยู่ใน

ระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามวุฒิการศึกษาโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระดับปริญญาเอก มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.51 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	8.074	13	0.62	1.55	0.25
ภายในกลุ่ม	98.89	238	0.41		
รวม	106.96	251			

จากตารางที่ 4.51 กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ จำแนกตามวุฒิการศึกษาไม่ต่างกัน

**ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระ
สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)**

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามปลายเปิดสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ 2) ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ 3) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ 4) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่

โดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปของตารางประกอบการบรรยาย ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

**ตารางที่ 4.52 แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระดับการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New
Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่**

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
2) ท่านพร้อมและเข้าใจในการนำหลักธรรมที่เหมาะสมในการสอนศีลธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ถูกต้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น	132
3) ท่านสามารถชี้แจงเหตุและผลของสถานการณ์ในปัจจุบันพร้อมชี้แนะแนวทางที่ดีในการปฏิบัติและนำหลักธรรมมาดำรงชีวิต	56
รวม	188

จากตารางที่ 4.52 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ ตามลำดับความถี่ดังนี้ คือ 2) ท่านพร้อมและเข้าใจในการนำหลักธรรมที่เหมาะสมในการสอนศีลธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ถูกต้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น (มีความถี่อยู่ที่ 132) 3) ท่านสามารถชี้แจงเหตุและผลของสถานการณ์ในปัจจุบันพร้อมชี้แนะแนวทางที่ดีในการปฏิบัติและนำหลักธรรมมาดำรงชีวิต (มีความถี่อยู่ที่ 56)

ตารางที่ 4.53 แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระดับการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New
Normal) ด้านศาสนศึกษา

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1) ท่านสามารถนำความรู้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีความหลากหลายเพื่อให้เกิดความรู้ที่แตกต่างไปจากเดิม	62
2) ท่านนำรูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามหลักมาตรการของทางรัฐบาล	139
รวม	201

จากตารางที่ 4.53 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ตามลำดับความถี่ 2) ท่านนำรูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามหลักมาตรการของทางรัฐบาล (มีความถี่อยู่ที่ 139) 1) ท่านสามารถนำความรู้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีความหลากหลายเพื่อให้เกิดความรู้ที่แตกต่างไปจากเดิม (มีความถี่อยู่ที่ 62)

ตารางที่ 4.54 แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1) ท่านได้รับการสนับสนุนและคำแนะนำจากทางโรงเรียน มหาวิทยาลัย และคณะสงฆ์ ในการสอนศีลธรรมในสถานการณ์ที่ยังมีการแพร่เชื้อโรคระบาด	62
2) ท่านได้รับการสนับสนุนในอุปกรณ์ใช้ในการเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ	135
รวม	197

จากตารางที่ 4.54 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ ตามลำดับความถี่ ดังนี้ คือ 2) ท่านได้รับการสนับสนุนในอุปกรณ์ใช้ในการเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ (มีความถี่อยู่ที่ 135) 1) ท่านได้รับการสนับสนุนและคำแนะนำจากทางโรงเรียน มหาวิทยาลัย และคณะสงฆ์ ในการสอนศีลธรรมในสถานการณ์ที่ยังมีการแพร่เชื้อโรคระบาด (มีความถี่อยู่ที่ 62)

ตารางที่ 4.55 แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1) ท่านมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในรูปแบบออนไลน์ หรือวิธีการสอนที่เป็นไปตามมาตรการป้องกันเชื้อโรคระบาดได้อย่างเหมาะสม	63
2) ท่านได้ศึกษารูปแบบการสอนจากแหล่งอื่นเพื่อมาประกอบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่ผสมผสานบูรณาการของเทคโนโลยีมาช่วยได้อย่างเหมาะสม	130
รวม	193

จากตารางที่ 4.55 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ ตามลำดับความถี่ ดังนี้ 2) ท่านได้ศึกษารูปแบบการสอนจากแหล่งอื่นเพื่อมาประกอบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่ผสมผสานบูรณาการของเทคโนโลยีมาช่วยได้อย่างเหมาะสม (มีความถี่อยู่ที่ 130) 1) ท่านมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในรูปแบบออนไลน์ หรือวิธีการสอนที่เป็นไปตามมาตรการป้องกันเชื้อโรคระบาดได้อย่างเหมาะสม (มีความถี่อยู่ที่ 63)

ตารางที่ 4.56 แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระดับการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New
Normal) เปรียบเทียบทั้ง 4 ด้าน

ด้าน	ค่าความถี่	คิดเป็นร้อยละ
1) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรม ในบริบทฐานชีวิตใหม่	188	24.13
2) ด้านวิธีจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่	201	25.80
3) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชา พระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่	197	25.29
4) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชา พระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่	193	24.78
รวม	779	100

จากตารางที่ 4.56 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เปรียบเทียบทั้ง 4 ด้าน ตามลำดับความถี่ 2) ด้านวิธีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ ค่าความถี่ 201 คิดเป็นร้อยละ 25.80 3) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ค่าความถี่ 197 คิดเป็นร้อยละ 25.29 4) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ค่าความถี่ 193 คิดเป็นร้อยละ 24.78 1) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ ค่าความถี่ 188 คิดเป็นร้อยละ 24.13ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)” ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ไว้ 3 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) 2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) 3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 684 รูป กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ ได้จำนวน 252 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้หลักเกณฑ์เลือกสถานศึกษาในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยมีเป้าหมายเป็นทั้งพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่สอนระดับชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3) และช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) ที่มีประสบการณ์ และผ่านการอบรมพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3) และช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) จำนวน 684 ตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) โดยใช้สูตรของ Taro Yamane

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามออนไลน์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างโดยทำการศึกษาข้อมูล คือ หนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ต่าง ๆ มากำหนดเป็นข้อคำถาม ได้แก่

1) แบบสอบถามแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย สถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการวัดระดับความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีต่อบทบาทและวิธีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) 4 ด้าน รวม 16 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ลักษณะ คือ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นแบบสอบถามออนไลน์ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลส่วนตัวทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยมีข้อมูลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง มาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) และจัดอันดับ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง รวมทั้งวิเคราะห์โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าความเที่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว คือ (F-test One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ ซึ่งสามารถสรุปผลของการวิจัยเชิงปริมาณตามข้อค้นพบได้ดังต่อไปนี้

- 5.1 สรุปผลการวิจัย
- 5.2 อภิปรายผลการวิจัย
- 5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษา “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)” สามารถสรุปผลได้ดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็น พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 166 รูป คิดเป็นร้อยละ 79.32 รองลงมา มีสถานภาพเป็น ครู จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.10 และจำนวนน้อยที่สุดในการตอบแบบสอบถาม มีสถานภาพเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน ร้อยละ 7.58 มีเพศเป็น บรรพชิต จำนวน 166 รูป คิดเป็นร้อยละ 81.65 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 และจำนวนน้อยที่สุดในการตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 36 คน ร้อยละ 7.85 มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 32.49 รองลงมา มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 29.63 รองลงมา มีอายุ ไม่เกิน 30 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 23.52 และจำนวนน้อยที่สุดในการตอบแบบสอบถาม มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 36 คน ร้อยละ 14.36 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 65.32 รองลงมา มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 17.38

รองลงมา มีผู้มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 15.96 และจำนวนน้อยที่สุดในการตอบแบบสอบถาม มีผู้มีการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 6 คน ร้อยละ 1.34

5.1.2 ผลการศึกษาวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีดังต่อไปนี้

1) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 4 “ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่เชื้อโรคระบาดท่านคิดว่าจะสามารถหาวิธีการในการปรับตัวพร้อมทั้งแนะนำแนวทางที่เหมาะสมให้นักเรียน” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 2 “ท่านพร้อมและเข้าใจในการนำหลักธรรมที่เหมาะสมในการสอนศีลธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ต้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 1 “ท่านมีแนวทางในการสอนศีลธรรมพร้อมทั้งแนะนำหลักการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับในสถานการณ์ในปัจจุบัน” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 3 “ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่เชื้อโรคระบาดท่านคิดว่าจะสามารถหาวิธีการในการปรับตัวพร้อมทั้งแนะนำแนวทางที่เหมาะสมให้นักเรียนตามลำดับ

2) ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 3 “ท่านมีแนวคิดริเริ่มที่จะนำเสนอรูปแบบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียนเพื่อเกิดสิ่งที่น่าสนใจแห่งการเรียนรู้” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 2 “ท่านนำรูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามหลักมาตรการของทางรัฐบาล” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 4 “ท่านมีการศึกษาหลักสูตรการสอนเพื่อมากระจายความรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ ให้กับนักเรียนตามสภาพกาลอันเป็นวิกฤตการณ์ให้รับความรู้อย่างเต็มที่” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 1 “ท่านสามารถนำความรู้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีความหลากหลายเพื่อให้เกิดความรู้ที่แตกต่างไปจากเดิม” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 “ท่านได้รับการสนับสนุนและคำแนะนำจากทางโรงเรียน มหาวิทยาลัย และคณะสงฆ์ ในการสอนศีลธรรมในสถานการณ์ที่ยังมีการแพร่เชื้อโรคระบาด” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 2

“ท่านได้การสนับสนุนในอุปกรณ์ใช้ในการเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 3 “ท่านได้รับสนับสนุนความร่วมมือในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จากนักเรียน ครูอาจารย์ และผู้บริหารสถานศึกษา” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด คือ ข้อที่ 4 “ท่านได้รับงบประมาณหรือการจัดสรรในอุปกรณ์ใช้ในการสอนวิชา พระพุทธศาสนาได้คุณภาพและมีประสิทธิผล” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

4) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ โดยรวมมีค่า แปลผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 3 “ท่าน สามารถคิดหาวิธีการเพื่อให้การเรียนพระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่เพื่อเกิดสื่อและนวัตกรรมแห่ง การเรียนรู้” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 1 “ท่านมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการ สอนวิชาพระพุทธศาสนาในรูปแบบออนไลน์ หรือวิธีการสอนที่เป็นไปตามมาตรการป้องกันเชื้อโรค ระบาดได้อย่างเหมาะสม” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 2 “ท่านได้ศึกษารูปแบบ การสอนจากแหล่งอื่นเพื่อมาประกอบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่ผสมผสานบูรณาการของ เทคโนโลยีมาช่วยได้อย่างเหมาะสม” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ ที่ 4 “ท่านสามารถปรับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมโดยอาจจะนำสิ่งใหม่ ๆ มา เป็นองค์ประกอบความรู้ให้กับนักเรียนเพื่อเข้าใจและเข้าถึงตามสถานการณ์” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก ตามลำดับ

5.1.3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ผลการวิเคราะห์ การทดสอบสมมติฐานการวิจัย เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ที่มีสถานภาพ เพศ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

เมื่อแยกทดสอบในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี สถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ไม่แตกต่างกัน

2) ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพ เพศ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ไม่ แตกต่างกัน

3) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ พบว่า กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา

พระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ไม่แตกต่างกัน

4) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ไม่แตกต่างกัน

สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

5.1.4 วิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) 1) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ 2) ด้านวิธีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ 3) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ 4) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์คำตอบจากกลุ่มตัวอย่าง ทำให้พบคำตอบที่น่าสนใจหลายประเด็น มีประเด็นหลัก ๆ (Core Issues) ที่ถือว่าเป็นหัวใจของการศึกษาดังต่อไปนี้

1) ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ คือ สำนักงานพระสอนศีลธรรม ควรมีส่วนร่วมในการร่างหลักสูตร โดยเฉพาะวิชาพระพุทธศาสนา และควรมีการทำงานร่วมกันกับ สำนักงานการศึกษา ของทุกพื้นที่ที่มีพระสอนศีลธรรมทำการสอน เพื่อให้ผู้บริหารรับทราบวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในบทบาทหน้าของครูพระสอนศีลธรรมฯ

2) ด้านวิธีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ คือ ควรให้พระสอนศีลธรรม มีสอน หรือทำกิจกรรมอื่นๆ นับเป็นชั่วโมง เพื่อเยียวยา ทดแทนค่าสอนได้บ้าง เช่น สอนเพื่อสอนนักเรียน แก่สามเณรหรือกิจกรรม ปฏิบัติธรรมกับญาติโยม

3) ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ คือ น่าจะจัดหาสื่อกลางในการรวบรวมสื่อการสอนเพื่อให้พระสอนให้เข้าไปนำสื่อส่วนกลางเข้ามาใช้ เช่น สร้างเพจสื่อการสอน เพื่อให้ผู้ที่ทำสื่อการสอนให้เข้ามารวมแชร์ให้คนอื่นได้ใช้ด้วย

4) ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ คือ พระสอนศีลธรรมต้องมีการปรับตัวและเข้าใจในสถานการณ์ในช่วงโควิด ต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์และต้องมีแนวทางในการสอน ที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายและใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่าง ที่ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า พระสอนศีลธรรมต้องสามารถนำความรู้ทั้งในเรื่องของเทคโนโลยีมาผสมผสานกับการสอนศีลธรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจพร้อมทั้งสามารถปฏิบัติได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ อินทวงศ์และคณะ (2557, น.65 – 66) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์บ่มเพาะเพื่อสร้างผู้ประกอบการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การลงมือปฏิบัติ การควบคุม และการปรับปรุง 3) ผลผลิต และ 4) สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จในการบริหาร

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

1. ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ พบว่า โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า บทบาทที่สำคัญของพระสอนศีลธรรมต้องเป็นผู้นำทั้งทางโลกและทางธรรมและรู้เท่าทันในเรื่องของเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการนำมาบูรณาการในการพัฒนาสื่อใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องแนวความคิดของ พระครูรัตนภัทรคุณ (สุรพล อดิภทโท) (2554, น. 120 – 125) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมด้านการเตรียมการสอน, ด้านการดำเนินการสอน และด้านการวัดผลและการประเมินผลการเรียนไม่แตกต่างกัน ปัญหา อุปสรรค พบว่า ความอิสระในการปฏิบัติงานนั้น ถูกจำกัดเวลามากเกินไป ส่วนนโยบายและการบริหารนั้น ผู้บริหารการศึกษาขาดการสนับสนุน ด้านการยอมรับนับถือ จึงไม่มีการยอมรับอย่างแท้จริงและขาดการประสานงานระหว่างผู้บริหาร คณะครู อาจารย์และนักเรียนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน ครูและพระสงฆ์ขาดการแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน การผลิตสื่อ ซึ่งพระ

สอนศีลธรรมมีความตั้งใจอย่างมาก แต่นักเรียนไม่เห็นความสำคัญเท่าที่ควร และปัญหาอีกประการหนึ่งคือ ขาดการวางแผนการเรียนการสอน การจัดตารางเรียนและการประเมินผล

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านพร้อมและเข้าใจในการนำหลักธรรมที่เหมาะสมในการสอนศีลธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ถูกต้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ด้วยสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ซึ่งพระสอนศีลธรรมต้องเป็นผู้นำในเรื่องของแนวทางการปฏิบัติตนในการฝึกอบรมในการดำเนินชีวิตให้มีความระเบียบวินัยและปฏิบัติตามข้อระเบียบของรัฐบาลที่ประกาศในเรื่องของมาตรการในการเข้าสังคมที่ถูกต้องและปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุธีปริยัตยาทร (วรพงศ์ วรณฺญ) (2551, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของพระสงฆ์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ผู้สอนควรมีการศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน ทั้ง 4 ด้าน ให้ชัดเจนทุก ๆ ประเด็นอย่างละเอียด ก่อนที่จะดำเนินการสอนสืบต่อไป พระสงฆ์ผู้สอนควรเข้ารับการศึกษาและพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ด้านการจัดการเรียนการสอน พระสงฆ์ผู้สอนควรพิจารณาข้อบกพร่องของตนเองในการจัดการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านสามารถชี้แจงเหตุและผลของสถานการณ์ในปัจจุบันพร้อมชี้แนะแนวทางที่ดีในการปฏิบัติและนำหลักธรรมมาดำรงชีวิต” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ด้วยสภาพที่การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาอย่างไม่สิ้นสุดการที่จะนำหลักในการดำเนินชีวิตนั้นก็มียุทธศาสตร์ทำให้เกิดการสื่อสารแบบออนไลน์ที่ยากจะควบคุมหรือชี้แนะได้อย่างเต็มที่ อนึ่งพระสอนศีลธรรมยังที่จะต้องเรียนรู้และนำสิ่งที่คาดว่าจะมีประโยชน์ทำให้เกิดในการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุห์วิโรจน์ วรมงคล (ใจชื่อสมบูรณ์) (2554, น.113-115) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า สภาพปัญหาด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการวัดผลและการประเมินผล ทั้งนี้ด้านเนื้อหาและหลักสูตรยังขาดความรู้ในการเขียนแผนการจัดการการเรียนรู้ ด้านการผลิตและการใช้สื่อ ยังไม่มีความรู้ความสามารถในการผลิตสื่อประกอบการสอน ด้านการดำเนินการสอนยังไม่ีครูช่วยควบคุมชั้นเรียน ทำให้ควบคุมนักเรียนได้ไม่ดี และด้านการวัดผลประเมินผลยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลตามสภาพจริง

2. ด้านวิถีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ พบว่า โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้พระสถิต มหาลาโภ (ศรีเมือง) (2553, น.81 – 83)

ได้วิจัยเรื่อง การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนบ้านโนนม่วงเป็นหนึ่งในโรงเรียนวิถิพุทธที่ได้นำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนหรือนักเรียนในสถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นและเพื่อเป็นการป้องปรามปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดแก่เยาวชน เป็นโรงเรียนที่เน้นการบริหารศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ มีโครงสร้างการบริหาร หลักสูตร การเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ควรมีคุณสมบัติที่เหมาะสม ยึดหลักวิถีการเสริมสร้างศรัทธาแก่ผู้เรียน เน้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ตัวผู้เรียน ส่วนโครงสร้างและการบริหารงานของโรงเรียนวิถิพุทธบ้านโนนม่วง แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ บริหารงานทั่วไป ฝ่ายบริหารงานงบประมาณ ฝ่ายบริหารงานบุคคล และฝ่ายบริหารงานวิชาการ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านมีแนวคิดริเริ่มที่จะนำเสนอรูปแบบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียนเพื่อเกิดสิ่งทีนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การเรียนรู้เป็นสิ่งทีสำคัญเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ต่อเนื่องต้องพัฒนาทั้งในเรื่องของการสอน วิธีการสอน เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ เบญจนาถ อมรประสิทธิ์และคณะ (2558, น.1) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด พบว่า รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักของการบริหารสู่ความเป็นเลิศ 2) คณะกรรมการบริหารสู่ความเป็นเลิศ 3) ขอบข่ายงานบริหารสู่ความเป็นเลิศ และ 4) แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ โดยรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด มีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดได้อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านสามารถนำความรู้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีความหลากหลายเพื่อให้เกิดความรู้ที่แตกต่างไปจากเดิม” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ด้วยการเรียนพระพุทธศาสนาทีสำคัญคือในเรื่องของการปฏิบัติการ แต่ด้วยเหตุขัดข้องในเรื่องของการสอนทำให้พระสอนศีลธรรมอาจจะยังเสนอแนวทางการความรู้ใหม่ ๆ ยังไม่ได้เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูรัตนภัทรคุณ (สุรพล อติภทฺโท) (2554, น.120 – 125) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมด้านการเตรียมการสอน, ด้านการดำเนินการสอน และด้านการวัดผลและการประเมินผลการเรียนไม่แตกต่างกัน ปัญหา อุปสรรค พบว่า ความอิสระในการปฏิบัติงานนั้น ถูกจำกัดเวลามากเกินไป ส่วนนโยบายและการบริหารนั้น ผู้บริหารการศึกษาขาดการสนับสนุน ด้าน

การยอมรับนับถือ จึงไม่มีการยอมรับอย่างแท้จริงและขาดการประสานงานระหว่างผู้บริหาร คณะครู อาจารย์และนักเรียนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนการสอน ครูและพระสงฆ์ขาดการแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน การผลิตสื่อ ซึ่งพระสอนศีลธรรมมีความตั้งใจอย่างมาก แต่นักเรียนไม่เห็นความสำคัญเท่าที่ควร และปัญหาอีกประการหนึ่งคือ ขาดการวางแผนการเรียนการสอน การจัดตารางเรียนและการประเมินผล

3. ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ พบว่า โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ด้วยความทันสมัยที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและการสอนจำเป็นต้องมีการนำสิ่งที่เป็นนวัตกรรมใหม่เข้ามามีบทบาทในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ พระสถิต มหาลาภ (ศรีเมือง) (2553, น.81 – 83) ได้วิจัยเรื่อง การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิปุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนบ้านโนนม่วงเป็นหนึ่งในโรงเรียนวิถิปุทธที่ได้นำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนหรือนักเรียนในสถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นและเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดแก่เยาวชนเป็นโรงเรียนที่เน้นการบริหารศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ มีโครงสร้างการบริหารหลักสูตร การเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ควรมีคุณสมบัติที่เหมาะสม ยึดหลักวิธีการเสริมสร้างศรัทธาแก่ผู้เรียน เน้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ตัวผู้เรียน ส่วนโครงสร้างและการบริหารงานของโรงเรียนวิถิปุทธบ้านโนนม่วง แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ บริหารงานทั่วไป ฝ่ายบริหารงานงบประมาณ ฝ่ายบริหารงานบุคคล และฝ่ายบริหารงานวิชาการ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านได้รับการสนับสนุนและคำแนะนำจากทางโรงเรียน มหาวิทยาลัย และคณะสงฆ์ ในการสอนศีลธรรมในสถานการณ์ที่ยังมีการแพร่เชื้อโรคระบาด” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ด้วยสถานการณ์ที่มีอาจจะใช้วิถีในการสอนอย่างเดิมได้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าแม้แต่รัฐบาลยังออกมาตรการในการเรียนออนไลน์ในทุกระดับการศึกษา หรือแม้แต่หน่วยงานเอกชนก็สนับสนุนในเรื่องของการใช้อินเทอร์เน็ตในการเรียนออนไลน์ฟรี จึงเป็นเหตุให้การเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมนั้นได้รับการสนับสนุนที่ดีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ภัฏฐกรณ แก่นท้าว (2557, น.241 – 248) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย บทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐกับการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ตามหลักพุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ (สกอ.) และบทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐกับการดำเนินการตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย 5 ด้าน เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน โดยการผลิตบัณฑิตการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน, การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา

องค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพการวิจัยพระพุทธศาสนานานาชาติ, การบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่ชุมชนและสังคมระดับชาติ และนานาชาติ, การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม และการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ว่า “มีท่านได้รับงบประมาณหรือการจัดสรรในอุปกรณ์ใช้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาได้คุณภาพและมีประสิทธิผล” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ว่า สภาวะที่เกิดขึ้นที่ส่งผลต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของเศรษฐกิจ การใช้ชีวิตทำให้หลาย ๆ แห่งประสบปัญหาทำให้ผู้ที่สนับสนุนนั้นได้รับได้อย่างไม่เต็ม เพียงเพราะได้รับคำแนะนำในการสอนแต่ด้านปัจจัยยังได้รับการสนับสนุนไม่มากพอ ที่สอดคล้องกับแนวความคิดของ ความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดได้อยู่ในระดับมาก สมเกียรติ อินทวงศ์และคณะ (2557, น.65 – 66) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์ปมเพาะเพื่อสร้างผู้ประกอบการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การลงมือปฏิบัติ การควบคุม และการปรับปรุง 3) ผลผลิต และ 4) สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จในการบริหาร

4. ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่ พบว่า โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าด้วยการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมซึ่งส่วนใหญ่ผ่านการอบรมเรียนรู้ในเรื่องของการวางแผนการสอนเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้พระสอนศีลธรรมสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ พระสถิต มหาลาโภ (ศรีเมือง) (2553, น.81 – 83) ได้วิจัยเรื่อง การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนบ้านโนนม่วงเป็นหนึ่งในโรงเรียนวิถิพุทธที่ได้นำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนหรือนักเรียนในสถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นและเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดแก่เยาวชน เป็นโรงเรียนที่เน้นการบริหารศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ มีโครงสร้างการบริหารหลักสูตร การเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ควรมีคุณสมบัติที่เหมาะสม ยึดหลักวิธีการเสริมสร้างศรัทธาแก่ผู้เรียน เน้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ตัวผู้เรียน ส่วนโครงสร้างและการบริหารงานของโรงเรียนวิถิพุทธบ้านโนนม่วง แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ บริหารงานทั่วไป ฝ่ายบริหารงานงบประมาณ ฝ่ายบริหารงานบุคคล และฝ่ายบริหารงานวิชาการ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านสามารถคิดหาวิธีการเพื่อให้การเรียนพระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่เพื่อเกิดสื่อและนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ด้วยพระสอนศีลธรรมมีการพัฒนาในเรื่องของการสอนที่ดีจากการเข้า

รับการฝึกอบรมจากทางมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทั้ง 2 แห่ง เป็นเหตุให้พระสอนศีลธรรมได้นำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ เบญจนารถ อมรประสิทธิ์และคณะ (2558, น.1) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด พบว่า รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักของการบริหารสู่ความเป็นเลิศ 2) คณะกรรมการบริหารสู่ความเป็นเลิศ 3) ขอบข่ายงานบริหารสู่ความเป็นเลิศ และ 4) แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ โดยรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด มีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดได้อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านสามารถปรับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมโดยอาจจะนำสิ่งใหม่ ๆ มาเป็นองค์ประกอบความรู้ให้กับนักเรียนเพื่อเข้าใจและเข้าถึงตามสถานการณ์” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า อาจจะด้วยเวลาในการปรับตัวต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของการดำเนินชีวิต การเรียน การสอน และจำเป็นอย่างยิ่งในเรื่องของระยะเวลาที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อม สอดคล้องกับแนวความคิดของ สมเกียรติ อินทวงศ์และคณะ (2557, น.65 – 66) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์บ่มเพาะเพื่อสร้างผู้ประกอบการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การลงมือปฏิบัติ การควบคุม และการปรับปรุง 3) ผลผลิต และ 4) สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จในการบริหาร

5.2.2 ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานการวิจัยเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) กลุ่มตัวอย่าง ที่มีสถานภาพ เพศ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา ต่างกันมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีสถานภาพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ขออธิบายได้ว่า ด้วยสถานการณ์ทำให้หลาย ๆ คนมีความคิดในเรื่องของการปรับใช้ชีวิตเพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันให้อยู่รอดปลอดภัยทำให้มีแนวทางและความคิดเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ทัศนธรรมา แก่นท้าว (2557, น.241 – 248) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า

ทบพทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย ทบพทมหาวิทยาลัยสงฆ์สงฆ์ของรัฐกับการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ตามหลักยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ (สกอ.) และทบพทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐกับการดำเนินการตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย 5 ด้าน เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน โดยการผลิตบัณฑิตการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน, การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพการวิจัยพระพุทธศาสนานานาชาติ, การบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่ชุมชนและสังคมระดับชาติ และนานาชาติ, การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม และการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

2. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ในขณะที่ยังเกิดการแพร่เชื้ออย่างต่อเนื่องทำให้การดำรงชีวิตนั้นต้องมีการปรับเปลี่ยนในทุกระดับชั้นทำให้แนวทางต่างมักจะเห็นชอบมากกว่าเห็นต่าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ อนุพันธ์ อภิขยานุภาพ (2553) ได้ศึกษาสมรรถนะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านความสำนึกรับผิดชอบและความน่าเชื่อถือ 2) สมรรถนะด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง 3) สมรรถนะด้านการสืบเสาะหาข้อมูล 4) สมรรถนะด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5) สมรรถนะด้านจิตสำนึกสาธารณะและการให้อำนาจแก่ผู้อื่น 6) สมรรถนะด้านการคิดเชิงวิเคราะห์

3. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า รัฐบาลมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้กำหนดแนวทางมาตรการในการเรียนการสอนให้เป็นไปแนวทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สมเกียรติ อินทวงศ์และคณะ (2557, น.65 – 66) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนา รูปแบบการบริหารศูนย์บ่มเพาะเพื่อสร้างผู้ประกอบการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2)

กระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การลงมือปฏิบัติ การควบคุม และการปรับปรุง
ปรับปรุง 3) ผลผลิต และ 4) สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จในการบริหาร

4. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีวุฒิการศึกษา ต่างกัน มีความ
คิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบท
ฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน
มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ใน
บริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยจึงไม่เป็นไปตาม
สมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า การเรียนการสอนเป็นสิ่งที่สำคัญที่ไม่อาจจะปล่อยให้เกิดความ
ล่าช้า ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ที่สามารทำให้ผู้เรียนมีความ
ต่อเนื่องในเรื่องของการศึกษาทำให้หลายท่านให้การสนับสนุนและเห็นพ้องที่ตรงกัน ซึ่งสอดคล้องกับ
แนวความคิดของ เบญจนาถ อมรประสิทธิ์และคณะ (2558, น.1) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสู่ความ
เป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด พบว่า รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน
อนุบาลประจำจังหวัดประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักของการบริหารสู่ความเป็นเลิศ 2)
คณะกรรมการบริหารสู่ความเป็นเลิศ 3) ขอบข่ายงานบริหารสู่ความเป็นเลิศ และ 4) แนวทางการ
บริหารสู่ความเป็นเลิศ โดยรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด มี
ความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดได้อยู่ในระดับมาก

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยจะกำหนดกรอบข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับองค์กร (Organization) ซึ่งมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกัน ดังมีรายละเอียด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับ เกี่ยวกับองค์กร (Organization)

1. สนับสนุนในเรื่องของการเรียนการสอนแนวพัฒนาให้มีความทันสมัยในรูปแบบออนไลน์อย่างเต็มรูปแบบ
2. ส่งเสริมด้านอุปกรณ์ สื่อ และงบประมาณในเรื่องของการใช้ในการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)” ตามที่ได้นำเสนอมานี้มีบางประเด็นที่ไม่ได้นำเสนอโดยละเอียด ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าศึกษาวิจัยเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและแนวทางการปฏิบัติ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในประเด็นที่ควรวิจัยต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาเรื่อง “หลักการเรียนการสอนออนไลน์ที่ส่งผลต่อผู้เรียนให้เกิดประโยชน์”
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียนที่มีความต้องการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ที่ส่งผลต่อการปรับตัวในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่”

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

สำนักงานพระสอนศีลธรรม, (2557), : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สำนักงานพระสอนศีลธรรม, (2558), : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

กรมการศาสนา, (2558), *วารสารสายตรงศาสนา ปีที่ 12 ประจำเดือนธันวาคม 2558* : กรมการศาสนา.

หลักสูตรแกนกลาง, (2551), : กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, (2545), *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2545* : กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานพระสอนศีลธรรม. (2558), : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (2551), *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ประจำปีงบประมาณ 2551*, กระทรวงศึกษาธิการ.

ศิริกร โรจนศักดิ์ (แปลsmith & ragan, 1999), (2562), *เปลี่ยนห้องเรียนภาษาอังกฤษเป็นห้องเรียนสร้างสรรค์การเรียนการสอนแบบเชิงรุก*, มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

สมจิต จันทรฉาย, (2557), (แปล heinich, molenda, russell & smaldino, 1996), *การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน*, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

สมเกียรติ อินทวงศ์และคณะ, (2557), *การพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์ปมเพาะเพื่อสร้างผู้ประกอบการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

เบญจนาถ อมรประสิทธิ์และคณะ, (2558), *ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด วารสารศึกษาศาสตร์*, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ดัชนีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/งานวิจัย

นุกูล ชื่นพัก, (2559), *กระบวนการและเส้นทางพาณิชย์น้ำมันถั่วเหลืองข้ามชาติในพื้นที่ด่านชายแดนภาคใต้ไทย-มาเลเซีย*, สาขาการเมืองการปกครอง, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ประมุล วิเวกวินัย, (2550), *ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสุรินทร์*, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

- พระครูรัตนภัทรคุณ (สุรพล อติภโท), (2554), *ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี*, พุทธศาสนธรรมมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสมุห์วิโรจน์ วรมงคล (ใจชื่อ สมบูรณ์), (2554), *สภาพปัญหาด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2*, วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุธีปริยัตยาทร (วรพงศ์ วรณญ), (2551), *การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของพระสงฆ์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1*, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พระสถิต มหาลาโภ (ศรีเมือง), (2553), *การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น*, วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วันเพ็ญ เนตรประไพ, (2553), *การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนมารีย์อุปถัมภ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม*, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตระดับปริญญาโท. คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- หัตถุภรณ์ แก่นท้าว, (2557), *การพัฒนาบทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน*, พุทธศาสนธรรมมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อนุพันธ์ อภิขยานุภาพ, (2553), *สมรรถนะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย* กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยอีสเทิร์น.

เว็บไซต์

- ณิชา พิทยาพงศกร, (2563), *New Normal ของการศึกษาไทยคืออะไร เมื่อการเรียนทางไกลไม่ใช่คำตอบ*, www.tdri.or.th/2020/05/desirable-new-normal-for-thailand-education.
- สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ, (2563), *MESSAGE DESIGN กับการเรียนการสอนออนไลน์ NEW NORMAL*, www.edu.rmu.ac.th/transitioning-to-the-new-normal-education/2020-06-10.
- ณหทัย ทิวไผ่งาม, (2563), *ปฏิรูปการศึกษา New Normal แน่สุดรสำเร็จห้องเรียนออนไลน์*, www.thairath.co.th/business/economics/1846293.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, (2630), *แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0*, www.bangkokbiznews.com/news/detail/886159.

ณัฐพล ทีปสุวรรณ, (2563), *บูรณาการการศึกษาเชื่อมโยง New normal ปฏิรูปการศึกษา ยึดหยุ่นตามสถานการณ์*, <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details>.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

1. พระเมธาวิเชียรสร, รศ.ดร.

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2. พระมหาวิโรจน์ คุตตวิโร, ผศ.ดร.

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3. ผศ.สุริวัตร จันทร์โสภา

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักงานพระสอนศีลธรรม (ฝ่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา ฯ) โทร. ๑๐๙๒, ๑๐๙๕

ที่ อว ๗๙๐๓(๑๐)/ว ๑๔๐

วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

กราบเรียน พระเมธาวิจารย์ส, รศ.ดร.

ตามที่ คณะกรรมการวิจัย สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร ครั้งที่ ๔/๒๕๖๓ ได้มีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เรื่อง "การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)" ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓

ในการนี้ เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ในฐานะหัวหน้าโครงการวิจัย/นักวิจัย จึงขอกราบเรียน/เจริญพร มาเพื่อโปรดทราบและโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์รับเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารดังแนบมาพร้อมนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระครูปลัดกวีวัฒน์, ดร.)

หัวหน้าสำนักงานพระสอนศีลธรรม, รก.

หัวหน้าโครงการวิจัย

อนึ่งขอเรียน
 ๒๐ ก.ค. ๖๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักงานพระสอนศีลธรรม (ฝ่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา ฯ) โทร. ๓๐๙๒, ๓๐๙๕

ที่ อว ๓๕๐๓(๑๐)/ว ๓๕๐

วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

กราบเรียน พระมหาวิโรจน์ คุตตวิโร, ผศ.ดร.

ตามที่ คณะกรรมการวิจัย สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร ครั้งที่ ๔/๒๕๖๓ ได้มีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เรื่อง "การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)" ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓

ในการนี้ เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ในฐานะหัวหน้าโครงการวิจัย/นักวิจัย จึงขอกราบเรียน/เจริญพร มาเพื่อโปรดทราบและโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์รับเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบมาพร้อมนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระครูปลัดกวีวัฒน์, ดร.)

หัวหน้าสำนักงานพระสอนศีลธรรม, รก.

หัวหน้าโครงการวิจัย

- รับโอนความรับผิดชอบ
- ตามจดหมายแจ้งให้ทราบ ส่งเอกสารเพื่อรับข้อมูล ตามที่โทรมา ๑๖/๖/๒๕๖๔

พระครูปลัดกวีวัฒน์ ๑๖/๖/๒๕๖๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักงานพระสอนศีลธรรม (ฝ่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา ฯ) โทร. ๑๐๙๒, ๑๐๙๕

ที่ อว ๗๙๐๓(๑๐)/ว ๑๔๐

วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวิตร จันทร์โสภ

ตามที่ คณะกรรมการวิจัย สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร ครั้งที่ ๔/๒๕๖๓ ได้มีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เรื่อง "การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)" ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓

ในการนี้ เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ในฐานะหัวหน้าโครงการวิจัย/นักวิจัย จึงขอกราบเรียน/เจริญพร มาเพื่อโปรดทราบและโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์รับเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมามาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระครูปลัดกวีวัฒน์, ดร.)

หัวหน้าสำนักงานพระสอนศีลธรรม, รก.

หัวหน้าโครงการวิจัย

รับทราบฯ/น.ธ.ธ.สง.๒๕๖๔/๒๖

 ๙.๗.๑.๖๔

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ทำการสอนในสถานศึกษา ที่มีต่อบทบาทและวิธีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) และข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียนของพระสอนศีลธรรมและของสถานศึกษาในภาพรวมต่อไป

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีต่อบทบาทและวิธีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 สถานภาพ

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน   ผู้บริหารสถานศึกษา   ครู

1.2 เพศ

ชาย   หญิง   บรรพชิต

1.3 อายุ

ไม่เกิน 30 ปี   31-40 ปี
 41-50 ปี   51 ขึ้นไป

1.4 วุฒิการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี   ปริญญาตรี
 ปริญญาโท   ปริญญาเอก

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มี
 ต่อบทบาทและวิธีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมใน
 โรงเรียนในบริบทฐานชีวิตใหม่ (New Normal)

คำชี้แจง โปรดเลือกคำตอบที่ท่านเห็นว่าตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ในคำถาม
 แต่ละข้อท่านเลือกได้คำตอบเดียวเท่านั้น และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่
 ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยยึดหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

5 หมายถึง มีประเด็นความคิดเห็น ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีประเด็นความคิดเห็น ในระดับมาก

3 หมายถึง มีประเด็นความคิดเห็น ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีประเด็นความคิดเห็น ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีประเด็นความคิดเห็น ในระดับน้อยที่สุด

ประเด็นความคิดเห็น		ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมในบริบทฐานชีวิตใหม่						
1	ท่านมีแนวทางในการสอนศีลธรรมพร้อมทั้งแนะนำหลักการ ดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับในสถานการณ์ปัจจุบัน					
2	ท่านพร้อมและเข้าใจในการนำหลักธรรมที่เหมาะสมในการสอน ศีลธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ถูกต้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่ เกิดขึ้น					
3	ท่านสามารถชี้แจงเหตุและผลของสถานการณ์ปัจจุบันพร้อม ชี้แนะแนวทางที่ดีในการปฏิบัติและนำหลักธรรมมาดำรงชีวิต					
4	ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่เชื้อโรคระบาดท่านคิดว่าจะ สามารถหาวิธีการในการปรับตัวพร้อมทั้งแนะนำแนวทางที่ เหมาะสมให้นักเรียน					
ด้านวิธีจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่						
5	ท่านสามารถนำความรู้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีความ หลากหลายเพื่อให้เกิดความรู้ที่แตกต่างไปจากเดิม					

6	ท่านนำรูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามหลักมาตรการของทางรัฐบาล					
7	ท่านมีแนวคิดริเริ่มที่จะนำเสนอรูปแบบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียนเพื่อเกิดสิ่งทีนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้					
8	ท่านมีการศึกษาหลักสูตรการสอนเพื่อมากระจายความรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ ให้กับนักเรียนตามสภาพกาลอันเป็นวิกฤตการณ์ให้ได้รับความรู้อย่างเต็มที่					
ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่						
9	ท่านได้รับการสนับสนุนและคำแนะนำจากทางโรงเรียน มหาวิทยาลัย และคณะสงฆ์ ในการสอนศีลธรรมในสถานการณ์ที่ยังมีการแพร่เชื้อโรคระบาด					
10	ท่านได้รับการสนับสนุนในอุปกรณ์ใช้ในการเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ					
11	ท่านได้รับสนับสนุนความร่วมมือในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจากนักเรียน ครูอาจารย์ และผู้บริหารสถานศึกษา					
12	ท่านได้รับงบประมาณหรือการจัดสรรในอุปกรณ์ใช้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาได้คุณภาพและมีประสิทธิผล					
ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่						
13	ท่านมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในรูปแบบออนไลน์ หรือวิธีการสอนที่เป็นไปตามมาตรการป้องกันเชื้อโรคระบาดได้อย่างเหมาะสม					
14	ท่านได้ศึกษารูปแบบการสอนจากแหล่งอื่นเพื่อมาประกอบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่ผสมผสานบูรณาการของเทคโนโลยีมาช่วยได้อย่างเหมาะสม					
15	ท่านสามารถคิดหาวิธีการเพื่อให้การเรียนพระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่เพื่อเกิดสื่อและนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้					
16	ท่านสามารถปรับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมโดยอาจจะนำสิ่งใหม่ ๆ มาเป็นองค์ประกอบความรู้ให้กับนักเรียนเพื่อเข้าใจและเข้าถึงตามสถานการณ์					

๓. ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....

คณะผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

สรุปผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)

ตอนที่ 2   ความคิดเห็นการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมใน
โรงเรียน ในบริบทฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

ข้อ ที่	ความคิดเห็น	ความเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ΣR	ค่า IOC	สรุป
		1	2	3			
					01		
ด้านบทบาทของพระสอนศีลธรรมใน บริบทฐานวิถีชีวิตใหม่							
1	ท่านมีแนวทางในการสอน ศีลธรรมพร้อมทั้งแนะนำ หลักการดำเนินชีวิตให้ สอดคล้องกับในสถานการณ์ใน ปัจจุบัน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2	ท่านพร้อมและเข้าใจในการนำ หลักธรรมที่เหมาะสมในการ สอน ศีลธรรม เพื่อ เป็น แบบอย่าง ที่ ถูก ต้อง กับ สถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น	0	+1	+1	2	0.8	ใช้ได้
3	ท่านสามารถชี้แจงเหตุและผล ของสถานการณ์ในปัจจุบัน พร้อมชี้แนะแนวทางที่ดีในการ ปฏิบัติและนำหลักธรรมมา ดำรงชีวิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4	ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการ แพร่เชื้อโรคระบาดท่านคิดว่า จะสามารถหาวิธีการในการ ปรับตัวพร้อมแนวทางที่ เหมาะสมให้นักเรียน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชา							

พระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่							
5	ท่านสามารถนำความรู้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีความหลากหลายเพื่อให้เกิดความรู้ที่แตกต่างไปจากเดิม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6	ท่านนำรูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามหลักมาตรการของทางรัฐบาล	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7	ท่านมีแนวคิดริเริ่มที่จะนำเสนอรูปแบบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียนเพื่อเกิดสิ่งทีนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้	+1	0	+1	2	0.8	ใช้ได้
8	ท่านมีการศึกษาหลักสูตรการสอนเพื่อมากระจายความรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ ให้กับนักเรียนตามสภาพกาลอันเป็นวิกฤตการณ์ให้รับความรู้อย่างเต็มที่	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ด้านปัจจัยส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในบริบทฐานชีวิตใหม่							
9	ท่านได้รับการสนับสนุนและคำแนะนำจากทางโรงเรียน มหาวิทยาลัย และคณะสงฆ์ในการสอนศีลธรรมในสถานการณ์ที่ยังมีการแพร่เชื้อโรคระบาด	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
10	ท่านได้การสนับสนุนในอุปกรณ์ใช้ในการเป็นสื่อการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

	เรียนการสอนที่มีคุณภาพ						
11	ท่านได้รับสนับสนุนความร่วมมือในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจากนักเรียน ครูอาจารย์ และผู้บริหารสถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
12	ท่านได้รับงบประมาณหรือการจัดสรรในอุปกรณ์ใช้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาได้คุณภาพและมีประสิทธิผล	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
การจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา							
ในบริบทฐานชีวิตใหม่							
13	ท่านมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในรูปแบบออนไลน์ หรือวิธีการสอนที่เป็นไปตามมาตรการป้องกันเชื้อโรคระบาดได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
14	ท่านได้ศึกษารูปแบบการสอนจากแหล่งอื่นเพื่อมาประกอบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่ผสมผสานบูรณาการของเทคโนโลยีมาช่วยได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
15	ท่านสามารถคิดหาวิธีการเพื่อให้การเรียนพระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่เพื่อเกิดสื่อและนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ความสามารถในการให้บริการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

16	ท่านสามารถปรับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมโดยอาจจะนำสิ่งใหม่ๆ มาเป็นองค์ประกอบความรู้ให้กับนักเรียนเพื่อเข้าใจและเข้าถึงตามสถานการณ์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
----	--	----	----	----	---	-----	--------

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

No.	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1	99.03	147.41	0.21	0.91
2	98.67	144.30	0.42	0.90
3	99.17	151.04	0.09	0.91
4	98.77	148.25	0.25	0.90
5	98.37	136.10	0.70	0.90
6	98.43	143.36	0.50	0.90
7	98.37	142.31	0.58	0.90
8	98.93	135.51	0.76	0.90
9	98.13	140.19	0.57	0.90
10	98.77	139.36	0.62	0.90
11	98.90	145.47	0.30	0.91
12	98.67	139.06	0.70	0.90
13	99.03	141.07	0.58	0.90
14	98.73	141.17	0.50	0.90
15	98.50	148.60	0.26	0.90
16	98.07	146.96	0.38	0.90

Reliability Coefficients

N of Case = 16

N of Items = 14

Alpha = 0.90

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ-ฉายา-นามสกุล : พระครูปลัดสุวัฒนสังจคุณ, ดร. (เดิม พระครูปลัดกวีวัฒน์, ดร.)
(ธีรวิทย์ ฉนวนวิโซ)

ตำแหน่ง : อาจารย์

สังกัด : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา

คุณวุฒิการศึกษา	สถาบันที่สำเร็จการศึกษา	ปีที่สำเร็จ
ศน.ด. (การจัดการการศึกษา)	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	๒๕๖๑
ศน.ม. (การบริหารการศึกษา)	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	๒๕๕๔
ศน.บ. (การสอนภาษาอังกฤษ)	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	๒๕๔๙

ประวัติการทำงาน

ระยะเวลา ๕ ปี

รายวิชาที่เคยสอน

ระดับปริญญาตรี

- คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณสำหรับครู (ED 1011)
- คุณธรรม จรรยาบรรณ และจิตวิญญาณความเป็นครู (ED 1001)
- ความรู้พื้นฐานสำหรับความเป็นครู (ED 1001)
- คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับครู (ED 1021)
- วิทยาการการสอนและการจัดการการเรียนรู้ (ED 1002)
- สถิติเพื่อการวิจัยและการเรียนรู้ (GE4001)

ผลงานทางวิชาการ (ในรอบ ๕ ปี ย้อนหลัง)

งานวิจัย (ที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา)

พระครูปลัดกวีวัฒน์, (๒๕๖๐). การนำหลักพุทธธรรมไปใช้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในชุมชนศรีธรรมโศก 1 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี พ.ศ. ๒๕๖๒
วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี,

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๑), หน้า ๑๑๐-๑๒๓, ISSN ๒๕๖๕-๕๕๐๓.

ตำรา/หนังสือ

พระครูปลัดกวีวัฒน์, (๒๕๖๒). - เอกสารประกอบการสอน คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ สำหรับครู ED 1011, Virtue, Morality and ethics for teachers. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, สำนักพิมพ์ ก.พลการพิมพ์. ISBN978-616-208-174-3

พระครูวินัยธรธีรวิทย์ ฉนทวิชโซ (สุคนธรวานนท์) และคณะ (๒๕๖๐) โรงเรียน 4.0 โรงเรียนผลิตภาพ โดย ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ National Library of Thailand Cataloging in Publication Data โรงเรียน 4.0 : โรงเรียนผลิตภาพ. – พิมพ์ครั้งที่ ๒ .- กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ISBN 978-974-671-651-2

บทความวิชาการ

พระครูปลัดกวีวัฒน์, (๒๕๖๒). การปรับเปลี่ยนทางสังคมในศตวรรษที่ ๒๑ ทิศทางที่ถูกต้องบนฐานพระพุทธศาสนา จัดโดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ร่วมกับมหาวิทยาลัยเครือข่ายในประเทศและต่างประเทศ ในวันอาทิตย์ที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ (Proceeding)

พระครูปลัดกวีวัฒน์, (๒๕๖๑). การนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนศรีธรรมโมค 1 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช (TCI) ตีพิมพ์ในวารสาร มจร. พุทธปัญญาปริทรรศน์ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓

Phrakhrupaladkaweewat Teerawit Sukontavaranon, (2020) : Guidelines to Local Infrastructures Development of Bangmoung Subdistrict Administration Organization Takua Pa District Phangnaga Province, Test Engineering & Management Vol.83, May - June 2020 ISSN: 0193-4120 Page No. 12197 – 12201

(Scopus)

พระครูปลัดกวีวัฒน์, และคณะ(๒๕๖๓). – ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, วารสาร “ศึกษาศาสตร์ มมร” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, Vol. 8 No. 1 January - June 2020

Phrakhrupaladkaweewat Teerawit Sukontavaranon, (2020) : Role of People Opinion to Administration of Nong Waeng Kuang Sub-District Municipality, Si Somdet District, Roi Et Province, PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology, ISSN: 1567-214X Vol. 17 No. 2 (2020)

สถานที่ทำงานปัจจุบัน : คณะศึกษาศาสตร์/ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
248 หมู่ที่ 1 ถนนศาลายา - นครชัยศรี ตำบลศาลายา อำเภอพุทธ
มณฑล จังหวัดนครปฐม 73170